

IUSTITIA

REVISTA BAROULUI DOLJ

ANUL XI

NR. 1-2(19-20)/2020

CUPRINS

PROFESIA LA ZI	3
<i>Av. Dragoș Nicu, Miscelaneu: Avocatura, Justiția și Inteligența Artificială</i>	3
<i>Av. Bogdan Valentin Mihăloiu, Considerații privind reglementarea unei indemnizații pentru avocați ca urmare a efectelor limitărilor impuse ca urmare a pandemiei</i>	8
<i>Decernarea Premiul „Avram Iancu” 2020</i>	11
<i>Parteneriat Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept - Baroul Dolj</i>	12
<i>Av. Oana – Nicoleta Retea, Comunicarea avocatului în mediul online - în general și în special - pe rețeaua de socializare Facebook</i>	13
<i>Adunarea Generală a Avocaților 2020</i>	21
FORUM	22
<i>Av. Ion Turculeanu, Considerații privind proiectul “Specializarea – o dimensiune a viitorului profesiei”</i>	22
<i>Luminița Trifan, Avocat și Mediator, Constantin Adi Gavrilă, Mediator, Situația actuală dovedește că medierea este o soluție</i>	25
<i>Av. Iustin Dumitrescu, Starea de urgență nu justifică opacizarea Administrației Publice Locale</i>	26
REPERE EUROPENE	30
<i>Av. prof. univ. dr. Dan Oancea, Problematika avocaturii europene</i>	30
<i>Av. Arabella Denise Ionescu, Ebru Timtik și sacrificiul extrem pentru apărarea dreptului la proces echitabil</i>	34
<i>Moment de reculegere în memoria avocatei Ebru Timtik</i>	36
<i>Av. Mihăloiu Bogdan Valentin, Webinar F.B.E. - Situația curentă a profesiei de avocat în Turcia</i> ...	37
<i>Av. Lucian Nițuleasa, Reprezentarea obligatorie prin avocat și procedura scrisă – reforma procedurii civile franceze</i>	39
<i>Av. Oana Retea, Av. Lucian Nițuleasa, Reglementarea adresei de poștă electronică profesional în legislația altor state</i>	41

STUDII ȘI COMENTARIILE	45
Av. Bogdan Mihăloiu, <i>Evoluția instrumentelor de combatere a fraudelor care afectează interesele financiare ale U.E înainte și după apariția legii 78/2000</i>	45
Av. Mirel Morcov, <i>Angajarea răspunderii fiscale vs. acțiunea prevăzută de art. 169 din Legea 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență. Incompatibilitate sau subsidiaritate?</i>	54
Av. Rădulescu Maria-Andreea, Av. Scafeș Mihaela-Cătălina, <i>Onorarii de succes. Pactul de quota litis</i>	58
Av. Prundeanu Irina Silvia, Av. Puchiu Andreea-Gabriela, <i>Obligațiile avocatului în cazul încetării contractului de asistență juridică</i>	61
Av. Albu Bogdan Flavius, Av. Almăjanu George, <i>Specializarea avocaților</i>	64
Av. Uța Ștefan Alexandru, Av. Vanea Andreea Mirela, <i>Concurența profesională</i>	69
ALUMNI	74
Anastasia Munteanu, <i>Analiza prejudiciului rezultat din pierderea unei șanse</i>	74
Genadiev Nikola Plamenov, <i>Regimul juridic al societății cu răspundere limitată în sistemul de drept bulgar</i>	78
Marancea Mădălina-Cristina, <i>Dreptul la despăgubiri în materia divorțului</i>	86
RECENZII	90
Av. Ionela Cuciureanu, <i>Întortocheatul drum spre desfacerea nodului gordian fără a-l tăia. Diplomația de Henry Kissinger</i>	90

PROFESIA LA ZI

Miscelaneu: Avocatura, Justiția și Inteligența Artificială

Av. Dragoș Nicu
Prodecanul Baroului Dolj

În data de 14 februarie 2020, la ora 14.00, Aula Magna „Ion Dogaru” a Facultății de Drept din Craiova era plină până la refuz. Avocați din întreaga Oltenie și nu numai, alți profesioniști ai dreptului și chiar surprinzător de mulți studenți fremătau de nerăbdare, așteptând să înceapă una dintre cele mai reușite conferințe organizate de Baroul Dolj, de data aceasta în colaborare cu I.N.P.P.A Craiova și Facultatea de Drept din cadrul Universității din Craiova, având ca parteneri două mărci repute ale lumii juridice, respectiv Wolters Kluwer România și Editura Universul Juridic.

Este drept că și tema de discuții era una de natură să genereze fascinație, în aceeași măsură în care ar fi făcut-o o carte de Isaac Asimov: „Impactul noilor tehnologii asupra profesiei de avocat”. Și, după caldul cuvânt de deschidere cu care ne-a onorat domnul Traian Briciu, distinsul președinte al Uniunii Naționale a Barourilor din România, subiectele abordate de către invitații Baroului Dolj au fost care mai de care mai seducătoare pentru întreg auditoriul, dar și pentru cei doi avocați doljeni care au avut privilegiul de a modera discuțiile, anume autorul acestor rânduri și maestrul Bogdan Mihăloiu.

Onorabilul profesor George Rusu, mentor Amazon UK și „torționar” al copilăriei multora dintre noi, cu ale sale culegeri de probleme de matematică, ne-a cucerit vorbind despre *Inteligența Artificială și impactul acesteia asupra profesiei de avocat*, incluzând și detalii despre modul în care este preconizată evoluția Inteligenței Artificiale în cadrul uriașei companii Amazon.

A urmat domnul avocat Antonio Iordan, membru al Comisiei Permanente a U.N.B.R., care a oferit răspunsul evident unei întrebări retorice: *Aplicațiile software... Moft sau necesitate?*

Ar fi fost neinspirat din partea Baroului Dolj dacă la acest eveniment nu l-ar fi invitat și pe domnul avocat Tudor Colțan. Acesta, alături de colegii săi din echipa Legal Shapers, a obținut locul 1 la competiția Global Legal Hackathon – New York 2019, cu o aplicație informatică denumită Lawrelai (Law related AI), un chatbot care folosește Inteligența Artificială pentru a răspunde celor care călătoresc în alte țări la întrebări legate de legi locale. Expunerea domniei sale a vizat *Viitorul avocaților litiganți în era AI Lawyer*.

Și, întrucât conferința a fost destinată în primul rând avocaților, confratele Sergiu Capisizu, din Baroul București și domnul inginer Bogdan Popescu au făcut o demonstrație practică a unui soft menit să faciliteze contactul inițial dintre client și avocat, arătând totodată în ce măsură *Inteligența Artificială este un instrument util în managementul și fidelizarea clientelei*.

La rândul său, domni Adria Măntoiu, Director General Wolters Kluwer România și

Gabriel Ungureanu, Director Executiv Wolters Kluwer România, au prezentat facilitățile oferite avocaților de această companie, sub titlul *Artificial Intelligence @ work*, iar un vechi prieten al Baroului Dolj, confratele clujean Călin Iuga, a subliniat necesitatea *securității cibernetice pentru avocați*, evidențiind *pericole și măsuri de prevenire și protecție*.

A urmat o premieră națională: *lansarea programului AIDA Law* de către reprezentantul companiei Holisun, domnul prof. univ. dr. ing. Oliviu Matei, după care domnișoara avocat Larisa-Antonia Capisizu, din Baroul București, a conferențiat despre *Identitatea digitală a avocaților*.

Conferința a fost încheiată de expunerea vizionară a domnului mediator Adi Gavrilă, cu o proiecție privind *Soluționarea disputelor în spațiul virtual (ODR) – o viziune pentru 2030*.

La începutul acestei relatări, prea aride față de abundența informațiilor transmise în acea zi în Aula Magna „Ion Dogaru”, spuneam că am avut privilegiul de a fi unul dintre moderatorii conferinței. În exercitarea acestui rol, mi-am gândit propriile intervenții ca pe niște scurte interludii, menite să facă legătura între momentele principale ale evenimentului, cu scopul de a nu da interesului auditoriului nici măcar un moment de respiro. Pentru aceasta, am amintit la rândul meu despre actualitatea Inteligenței Artificiale în avocatură și în justiție, invitând participanții la o scurtă călătorie pe diverse meridiane ale lumii juridice.

Pentru început, i-am întrebat pe avocații prezenți: l-ați întâlnit vreodată pe colegul vostru, Herman? Răspunsul a fost negativ și nici nu ar fi putut fi altfel, cel puțin în realitatea fizică. Ei, bine, Herman se prezintă ca fiind Robotul Avocat al companiei AirHelp, avocatul care îi ajută pe călători să economisească timp, bani și să scape de frustrări. AirHelp este o companie de tehnologie care ajută pasagerii ale căror zboruri au fost întrerupte să intenteze și să câștige cererile pentru compensațiile care li se cuvin. AirHelp a adunat la un loc un sistem de date unic, o platformă tehnologică și competențe deosebite în software pentru gestionarea cererilor pasagerilor aerieni. După investiții de milioane de dolari, oferă acum un software complet de analiză a cererilor, care poate evalua eligibilitatea acestora și, dacă este necesar, să indice calea optimă pentru acționarea în justiție! Serviciul de asistență are nevoie în continuare de oameni reali, însă a fost dezvoltată o tehnologie juridică, revoluționară, despre care compania susține că este 50% juridică, 50% date, dar 100% robot.

Cum funcționează: ori de câte ori îi vom oferi detalii despre o cerere întemeiată pe Regulamentul EC 261/2004, cum ar fi compania aeriană implicată, aeroportul de plecare, aeroportul de sosire, țara pasagerului etc., softul va funcționa în baza detaliilor și va propune cea mai potrivită jurisdicție pentru acționarea în justiție. Poate gestiona chiar și rezervări mai complexe, cu mai multe escale, și are o bază de date globală cu sediile companiilor aeriene și sucursalele acestora.

Iar Herman nu este singura aplicație de acest gen, având concurenți precum Aireclaim sau ClaimCompass.

Însă Inteligența Artificială nu îi deservește doar pe avocați, ci are un impact din ce în ce mai puternic asupra întregului sistem de justiție, bucurându-se de o evoluție mai rapidă decât însăși reglementarea sa juridică. În acest sens, sunt relevante și extrem de interesante diferențele de abordare dintre Statele Unite ale Americii și Canada, privind abordarea AI în justiție.

O simplă căutare pe Google a „industriilor afectate de inteligența artificială” a produs răspunsuri privind 12 industrii: Diagnoza medicală, procesarea B2B (business to business), analiza matematică, planificarea resurselor, fabricația, transportul, chirurgia, asigurările, educația și, ultima pe listă, cu voia dumneavoastră, DREPTUL.

Aplicațiile de Inteligență Artificială în drept sunt acum o realitate. Utilizarea acestei tehnologii este în mod evident orientată spre îmbunătățirea sistemului de justiție prin simplificare - și ar trebui în cele din urmă să sprijine un acces mai mare al societății la justiție. Cu toate acestea, pe măsură ce această tehnologie continuă să prolifereze, există considerente importante de precauție. Da, este important să recunoaștem că utilizarea AI se dorește a fi a fi una de asistență, bazată pe experiența utilizatorului și menită să îmbunătățească accesul la justiție. Însă, ca un contrapunct, există o utilizare din ce în ce mai controversată a AI pentru a ajuta la luarea deciziilor

bazate pe recidive și date istorice, cu scopul de a accelera pronunțarea soluțiilor, pentru a reduce întârzierea existentă în sistemul de justiție.

Iar de aici încep problemele.

De exemplu, în Wisconsin, un judecător a aplicat o pedeapsă consistentă unui inculpat de culoare, Eric Loomis. Acesta a contestat sentința și i-a cerut să vadă considerentele care au intrat în „evaluarea riscului său penal” – fiindcă această evaluare a fost generată de o aplicație AI folosită de către judecător! Curtea Supremă de Stat a refuzat să audieze cazul, astfel încât rămâne sub semnul întrebării dacă rezultatul algoritmului a furnizat un nivel suficient de transparență și în ce măsură s-a bazat pe datele istorice iar îngrijorarea firească este că acest tip de decizii va afecta în mod disproporționat populațiile defavorizate.

În mod similar, California a adoptat relativ recent o lege care impune instanțelor să folosească învățarea automată (*machine learning*) și alte instrumente statistice pentru a se face analize asupra background-ului persoanelor acuzate de infracțiuni. Legea este menită să stabilească dacă suspjecții ar trebui încarcerați înainte de proces, adică are efecte în privința măsurilor preventive.

Rezumând, ambele state, Wisconsin și California, folosesc date istorice pentru a genera niște perspective corelative. Această abordare consolidează prejudecățile încorporate și continuă un ciclu vicios pentru populațiile defavorizate. Datele prezentate unui judecător, în esență, devin, de fapt, *un alt martor în circumstanțiere împotriva utilizatorului din sistemul de justiție* – sistem a cărui transparență este întunecată perfect într-un algoritm de calculator. Prin urmare, avocații americani consideră că Inteligența Artificială care este folosită pentru a repeta greșelile istorice din trecut ale societății americane este o aplicare greșită a acestei tehnologii perturbatoare, dar care este extrem de promițătoare, dacă va fi folosită corect.

În Canada, însă, implementarea Inteligenței Artificiale în paradigma justiției este gândită diferit. Spre exemplu, în statul Columbia Britanică, abordarea Inteligenței Artificiale în sistemul justiției este ghidată de dorința de a crea o experiență de asistare eficientă, efectivă, rațională, și accesibilă pentru cetățenii implicați în procese.

Sectorul justiției s-a asociat cu o asociație guvernamentală, Innovate BC și cu întreaga comunitate de dezvoltatori AI din acest stat, pentru a lansa un program denumit „AI Justice Challenge” (*Provocarea adusă Justiției de către Inteligența Artificială*), cu scopul de a optimiza experiența utilizatorului, cu soluții dezvoltate în cinci domenii diferite:

- Un Ghid online inteligent (*Smart Online Guide*): un ajutor pentru completarea formularelor facil și corect, răspunde cetățenilor în limba lor preferată (franceză sau engleză);

- *Intelligent Reviewer*: un sistem care poate analiza în mod inteligent un document și poate prelua rapid punctele relevante și proeminente;

- *Online Justice Chatbot*: AI pentru a furniza informații legale sau îndrumări pentru problemele care implică planificarea succesiunilor, testamentelor și materiei imobiliare;

- *Auto Transcriber*: pentru transcriere mai rapidă și mai ieftină;

- *Smart Court Inquirer*: o platformă interactivă pentru a urmări procesele, incluzând o aplicație de simulare pentru identificarea procedurii de urmat.

Așadar, statul canadian are în vedere accesul la justiție și experiența utilizatorilor, considerând că este o utilizare mult mai adecvată a tehnologiei pentru a eficientiza sectorul justiției. Iată însă că, în timp ce abordarea statului Columbia Britanică se concentrează pe *optimizarea experienței utilizatorilor*, multe jurisdicții americane au început *utilizarea AI pentru a determina și reduce riscul de recidivă*, și pentru a reduce presiunea asupra sistemelor penitenciare. Această utilizare a AI este mai degrabă sumbră și îngrijorătoare.

Tot în Canada, unele litigii au devenit deja digitale: în Ottawa se experimentează Inteligența Artificială în cazuri fiscale. Departamentul de Justiție a lansat un program experimental de Inteligență Artificială în această materie, iar guvernul Trudeau se pregătește să utilizeze astfel de programe sofisticate pentru a ajuta la luarea deciziilor în cazuri care implică imigrația, pensiile și

impozitele. Astfel, guvernul analizează dacă va lansa alte două programe pilot. Unul va fi folosit de Oficiul canadian de imigrări, refugiați și cetățenie, pentru a ajuta la dezvoltarea „strategiilor de litigii”. Celălalt va fi utilizat de Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă și Dezvoltare Socială Canada, în litigii și cercetări care implică compensații pentru angajații guvernului federal. În cele din urmă, AI ar putea fi extins pentru a lucra la litigiile care implică Planul de pensii, cazurile de asigurări pentru bătrânețe și asigurările pentru ocuparea forței de muncă.

Tot în Canada, încă din ianuarie 2018, este utilizat pe scară largă un software comercial care, recurgând la AI, analizează mii de cazuri în instanța de judecată pentru a prezice modul în care judecătorii s-ar putea pronunța asupra unui set dat de date despre afacerile unui contribuabil. Practic, programul Tax Foresight prevede rezultatele privind litigiile fiscale cu o rată de precizie de 90%.

Însă relevant pentru modul accelerat în care noile tehnologii cuceresc domeniul justiției este faptul că proiectul-pilot lansat de guvernul canadian în domeniul fiscal, care va avea o durată de 18 luni, a fost demarat chiar dacă guvernul nu a stabilit încă norme sau măcar linii directoare etice clare cu privire la utilizarea Inteligenței Artificiale. Iar acest lucru este de natură să nască unele controverse.

O notă informativă din mai 2018, obținută de CBC News în conformitate cu Legea privind accesul la informații, cuprinde următorul răspuns: „În prezent, nu există legislație, reglementări, poziție sau cadru de politici în cadrul Guvernului Canadei care să guverneze utilizarea AI în Canada.”

Este evident, așadar, că dezvoltarea AI depășește în rapiditate chiar și politicile de reglementare a acesteia, în condițiile în care apar permanent noi provocări, critici și probleme legale, etice și politice.

Tocmai pentru a stabili un *basic legal framework* al utilizării AI în justiție, Canada propune un set de șapte principii, inclusiv o propunere ca software-ul AI să fie „instruit” în domeniul eticii și al drepturilor omului, arătându-se, totodată, că AI „ar trebui să fie utilizată în cel mai transparent mod posibil” și că „oamenii ar trebui să fie întotdeauna guvernați - și percepuți ca fiind guvernați - de către oameni”.

Criticii și scepticii Inteligenței Artificiale au avertizat că tehnologia poate fi problematică, mai ales atunci când este folosită în aplicații de poliție și justiție. Datele referitoare la criminalitate utilizate de software, de exemplu, pot fi pătinoare sub aspect rasial - ceea ce ar putea conduce la pronunțarea de soluții care reflectă atitudini rasiste.

În concluzie, există o preocupare majoră a guvernului canadian, care trebuie să se asigure că orice utilizare a AI nu încalcă Carta drepturilor și libertăților sau Legea privind confidențialitatea, iar operarea software-ului trebuie să fie supusă auditului extern.

Revenind la tema inițială, impactul noilor tehnologii asupra profesiei de avocat, pe opun o întrebare: Cum le-ar plăcea avocaților să aibă posibilitatea profilării electronice a judecătorului după soluțiile pe care le-a pronunțat? Nu este science-fiction, este realitate. Este prezent.

În Franța, peste 2.000 de avocați și o mare majoritate a companiilor de asigurări (Axa, Allianz, Covéa) sau a altor entități majore (Bouygues, BNP) folosesc zilnic Predictice, un soft de analiză și predicție a litigiilor, care oferea o prognoză a soluției pe care un anumit judecător ar fi urmat să o ofere unui caz, utilizând în acest scop algoritmi de statistică. În anul 2019, însă, Statul francez a declarat ilegală publicarea de informații statistice cu privire la deciziile judecătorilor. Reacția la nivel mondial a fost semnificativă, oameni din întreaga lume afirmându-și uimirea că o democrație ar putea dori să ascundă de cetățenii săi cum gândesc un anumit judecător despre cazurile pe care le soluționează. Opinia cvasi-generală a fost că aceasta este o idee foarte proastă, că acest tip de legi sunt o rușine pentru o democrație. Justiția este înfăptuită în numele oamenilor, iar încercarea de a ascunde profesioniștilor legii sau cetățenilor informațiile relevante privitoare la jurisprudență este inadmisibilă. Spiritul etapelor progresive parcurse pentru a pune la dispoziția tuturor a informațiilor publice în interesul construirii unei societăți mai deschise și mai juste nu este

anihilat de o asemenea măsură? Un sistem juridic trebuie să fie deschis, transparent și întotdeauna supus controlului. În secunda în care folosește legea penală pentru a-l proteja de critici și revizuiți, devine periculos. Jurisprudența este publică. Cum putem interzice analiza acesteia?

Există însă și argumente contrare, care fac trimitere la evitarea presiunilor și a strategiilor de direcționare a cauzelor, dar și la ideea că hotărârile nu sunt emise de judecători, ci de instanțe, ca întreg. Argument care ar putea fi privit ca valabil în sistemul juridic Civil Law, dezvoltat, cu precădere, de către Parlament și de către Executiv, dar niciodată și în sistemul Common Law, dezvoltat pe baza jurisprudenței instanțelor de judecată.

Ca urmare a reglementării amintite, începând din 2019, Predictice permite doar analiza jurisprudenței instanțelor, nu și analiza jurisprudenței pe numele judecătorului.

De aici se naște însă o altă ipoteză: în această situație, *cât va mai dura până la momentul în care va apărea o piață neagră a instrumente tehnologice juridice, care să eludeze această interdicție?*

Considerații privind reglementarea unei indemnizații pentru avocați ca urmare a efectelor limitărilor impuse ca urmare a pandemiei

Av. Bogdan Valentin Mihăloiu
Membru Comisia de cenzori C.A.A. din România
Consilier al Baroului Dolj

Pe fondul emoțional generat de situația în care se găsește întregul corp profesional al avocaților ca, peste noapte, activitatea noastră să sufere, dacă nu o încetare totală, cu siguranță cel puțin o diminuare importantă, numeroase voci din profesie au reclamat nevoia unui ajutor sub forma unei indemnizații pe care C.A.A. ar trebui să o acorde avocaților ca urmare a efectelor limitărilor legale impuse prin decretele prezidențiale de instituire a stării de urgență nr. 195/2020, respectiv nr.254/2020, dar și de ordonanțele militare.

În esență, colegii care au invocat o astfel de posibilitate au susținut că o astfel de indemnizație s-ar impune ca o consecință firească a contribuțiilor constând în 11% din venitul brut realizat pe care fiecare avocat o plătește la sistemul C.A.A.

Fondul emoțional amintit atrage, însă, ca de fiecare dată în acest gen de situații, și colegi care rostogolesc în spațiul public informații nereale sau trunchiate, fie din rea-credință, fie din neștiință, însă indiferent de situație, informații de natură să amplifice îngrijorarea colegilor în această perioadă dificilă și să zdruncine pe nedrept încrederea în buna gestionare a sistemului C.A.A.

Astfel, mulți colegi fie din țară, fie din Baroul Dolj, fără să facă minime verificări și îndepărtându-se în mod inacceptabil de jurământul de a respecta legea în tot ceea ce fac, au susținut că sistemul C.A.A. ar putea cu ușurință să direcționeze sume importante către indemnizații acordate avocaților în nevoie, deoarece “80% din sumele colectate de sistem sunt oricum folosite pentru acoperirea cheltuielilor administrative ale sistemului”.

O astfel de informație aruncată fără discernământ pe rețele sociale în spațiile frecventate de colegii avocați a creat o vie emoție, deoarece a indus fără temei ideea că C.A.A. ar avea la dispoziție sume imense pe care le cheltuie pe debite administrative în loc să le direcționeze în ajutorul avocaților.

Totodată, a revenit în spațiul public mai vie ca niciodată o dezbatere legată de utilitatea plafoanelor stabilite în prezent pentru cotele plătite de avocați către sistemul C.A.A.

Pentru o corectă informare a colegilor avocați, vom face în primul rând o necesară trimitere la lege, în speță, Legea nr.72/2016 privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților, publicată în M.OF. nr.342/2016.

Acest act normativ conține câteva dispoziții pe cât de simple, pe atât de nechivoce, care arată cât de departe de adevărul faptic și juridic sunt astfel de postări în spațiul public.

Vom încerca în cele ce urmează să realizăm o hartă simplă a sistemului și drumului banilor din cote de la avocat către sistemul C.A.A. și înapoi la asigurații sistemului.

I. Cota de 11% achitată de fiecare avocat în raport de nivelul încasărilor lunare brute

Această cotă este reglementată de dispozițiile art.11 și art.20 din Legea nr.72/2016 care prevăd că:

ART 11: "veniturile sistemului C.A.A cuprind:

a)contribuțiile lunare obligatorii ale fiecărui avocat înscris în Barou, cu drept de exercitare a profesiei, stabilite periodic de Consiliul U.N.B.R."

ART.20: alin. 1: "Avocatul înscris în barou, cu drept de exercitare a profesiei, este obligat să contribuie lunar la constituirea fondurilor sistemului de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților, din momentul primirii în profesie"

alin. 2: "Baza de calcul a contribuțiilor individuale la fondurile sistemului o constituie venitul brut lunar realizat în profesie"

Facem precizarea că la acest moment, cota de 11% pe care o plătim cu toții a fost menținută prin hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr.72/13.04.2020, totodată, fiind menținute și celelalte cote existente:

*cota minimă de contribuție de 300 lei pentru avocații definitivi, adică 11% din plafonul minim de 2723 lei;

*cota minimă de contribuție de 80 lei pentru avocații stagieri, adică 11% din plafonul minim de 723 lei;

*cota maximă de contribuție valabilă atât pentru avocații definitivi, cât și pentru avocații stagieri de 1452 lei ,adică 11% din plafonul maximal de 13.200 lei.

II. Unde ajung banii plătiți cu acest titlu

Destinația sumelor achitate de avocații asigurați cu drept de exercitare a profesiei este reglementată de dispozițiile art.17 din Legea nr. 72/2016 , care dispune că:

"În cadrul bugetului sistemului de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților se constituie și se finanțează două fonduri specializate distincte:

a)fondul de pensie al avocaților - fond către care se direcționează 85% din sumele colectate prin plata cotelor contributive de către avocați

b)fondul pentru alte drepturi de asigurări sociale - fond către care se direcționează 15% din sumele colectate prin plata cotelor contributive de către avocați

III. Care este destinația fiecărui fond și ce prevede legea cu privire la destinația banilor din fiecare fond

În ceea ce privește fondul de pensii, destinația sumelor colectate în acest fond este reglementată de art 17, alin.2 din Legea nr.72/2016 care arată că: Obligațiile de plată ale fondului de pensii sunt reprezentate EXCLUSIV de plata categoriilor de pensii prevăzute de capitolul IV din lege".

Cu alte cuvinte, ajungem la primul mare neadevăr rostogolit în spațiul public: din fondul de pensii reprezentând 85% din cotele plătite de colegii avocați NU SE PLATESC SI NICI NU SE POT PLATI CHELTUIELI ADMINISTRATIVE.

Nu credem că poate contesta cineva că, dacă astfel de plăți s-ar fi făcut, ele ar intra sub incidența legislației penale, ori Congresele avocaților din fiecare an au aprobat rapoartele contabile ale C.A.A. și au acordat descărcare de gestiune Consiliului de Administrație al C.A.A., ceea ce arată legalitate deplină în ceea ce privește respectarea legii în întocmirea și ținerea evidențelor contabile.

În ceea ce privește fondul pentru alte drepturi de asigurări sociale, destinația sumelor din acest fond este prevăzută de art.17, alin.3 din Legea nr.72/2016 care arată că : "obligațiile de plată ale fondului pentru alte asigurări sociale sunt reprezentate de plata unor drepturi de asigurări sociale prevăzute în capitolul V din prezenta lege, PRECUM ȘI DE ACOPERIREA CHELTUIELILOR DE FUNCȚIONARE ALE C.A.A.,FILIALELOR ȘI SUCURSALELOR".

În acest punct am ajuns la cea mai mare dezinformare lansată în spațiul public prin intermediul rețelelor de socializare, și anume faptul că C.A.A. ar cheltui 80% din fondurile sistemului pe cheltuieli administrative.

O astfel de dezinformare a plecat de la preluarea fără o coerență documentare a unor informații disparate din rapoartele actuariale întocmite anual de o entitate privată specializată, ACTUARIAL SERVICES SRL, în temeiul art.18, alin.2 din Legea nr.72/2016 care a stabilit această modalitate de monitorizare a solvabilității sistemului.

Fără a studia legea și fără a observa în ansamblu analiza actuarială, colegii care au lansat această dezinformare au preluat raportul efectuat de actuarist asupra fondului privind alte drepturi de asigurări sociale (adică cei 15% din sumele plătite cu titlu de cote) și au afirmat fără temei că cele reținute de actuarist s-ar referi la întregul sistem.

Nimic mai fals. Orice avocat de bună credință și care își respectă statutul profesional și personal poate analiza aceste rapoarte care sunt publice și care arată că procentul de 80% direcționat pentru cheltuielile sistemului este aplicat DOAR la fondul de 15%, așa cum prevede art.17, alin.3 din lege și că această sumă acoperă TOATE CHELTUIELILE SISTEMULUI LA NIVEL NAȚIONAL, adică ale C.A.A, ale sucursalelor – care în prezent sunt două, pentru administrarea filialelor CARAȘ SEVERIN și BRĂILA care au grave probleme de solvabilitate și ale tuturor filialelor .

Cu alte cuvinte, acești bani sunt meniți să acopere salariile angajaților filialelor, taxe și impozite datorate de filiale, consumabile și cheltuieli curente ale filialelor etc.

Afirmația publică în sensul că din acești 80% s-ar putea plăti indemnizații către avocați pentru perioada stării de urgență este una nu numai nedocumentată, însă contravine legii și creează în mod nejustificat un sentiment de nemulțumire în rândul colegilor .

IV. Care sunt măsurile posibile potrivit actualei reglementări

Statutul profesiei de avocat a prevăzut în art.8, alin.3 posibilitatea FILIALELOR (a nu se confunda cu Baroul) de a acorda anumite drepturi asiguraților în nevoie cu următoarele condiționalități:

1.programul să fie vizat de Consiliul Baroului pe lângă care funcționează filiala și aprobat de Consiliul de Administrație al C.A.A.;

2.bugetul anual destinat unui astfel de program să nu depășească 30% din diferența dintre veniturile filialei și toate cheltuielile aferente acestui fond

3.Filiala respectivă să aibă vărsate la zi către C.A.A. contribuția la fondul de rezervă (5% din cote) și cel de funcționare al C.A.A. (1% din cote, conform Hotărârii Consiliului U.N.B.R. nr.69/13.04.2020).

Consiliul Baroului Dolj are în vedere astfel de măsuri, aspect care se află pe ordinea a ședinței extraordinare din data de 17.04.2020, măsură care vine în completarea măsurilor de sprijinire a colegilor, adoptate deja în ședința extraordinară a Consiliului Baroului Dolj din data de 20.03.2020, și anume reducerea la jumătate a cotelor contributive către bugetul Baroului și neperceperea de penalități de întârziere în caz de neplată pentru următoarele 3 luni în raport de momentul instituirii stării de urgență.

Această analiză ne arată că sistemul C.A.A. este unul solid și dominat de legalitatea gestionării sumelor plătite de colegii avocați către sistem. Acest lucru presupune că nicio plată nu poate fi făcută cu altă destinație decât cele prevăzute în lege.

Aceasta realitate ne obligă să regândim sistemul, astfel încât această situație nouă, neimaginată de cineva la momentul adoptării legii să își găsească rezolvarea și acoperirea în lege, inclusiv din perspectiva creării unui fond de risc din care să poată fi plătite drepturi similare ajutorului de șomaj din sistemul public.

Însă, în nici un caz noi, avocații, nu putem accepta eludarea legii, nici măcar pe acest fond emoțional, deoarece o astfel de conduită ar însemna o decizie de jurământul profesional și o îndepărtare de natura profesiei noastre.

Decernarea Premiul „Avram Iancu“ 2020

Baroul Dolj a organizat joi, 10 decembrie 2020, ora 14.00, în cadrul ședinței Consiliului Baroului Dolj, festivitatea de decernare a Premiului „Avram Iancu” pentru anul 2020 domnilor Traian Briciu, Președinte al Uniunii Naționale a Barourilor din România și Robert Cazanciu, vicepreședinte al Senatului României.

Acest premiu are o lungă tradiție, fiind înființat de către Consiliul Baroului Dolj în anul 1924. Pe lângă cinstirea și eternizarea marelui erou al Națiunii Române, Avram Iancu, care a făcut parte din ordinul nostru profesional, distincția are ca scop recunoașterea meritelor unei personalități din domeniul științelor juridice și al avocaturii.

Traian Briciu este licențiat în drept, Facultatea de Drept, Universitatea din București (1996), doctor în drept (2007), specializarea Drept procesual civil, în urma susținerii, în ședință publică, a tezei de doctorat cu tema „Măsurile asigurătorii în procesul civil”, coordonator științific prof. univ. dr. Viorel Mihai Ciobanu, Profesor universitar - Departamentul de drept privat, specializarea Drept procesual civil, Facultatea de Drept, Universitatea din București, vicepreședinte al UNBR (2015-2020)

Robert Cazanciu a absolvit Facultatea de Drept din cadrul Universității București, apoi Institutul Național al Magistraturii, procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria SAI (1995 — 1998), iar din 1998 s-a transferat la Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, din 2005 a fost director general adjunct la Administrația Națională a Penitenciar, ministru al justiției între 15 aprilie 2013 și 17 noiembrie 2015.

Parteneriat Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept - Baroul Dolj

În luna septembrie 2020 a avut loc lansarea proiectului POCU/626/6/13/132662 cu titlul "Educație și competențe prin stagii de practică pentru studenți din domeniul drept și administrație publică" desfășurat în parteneriat între Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept – Beneficiar și Baroul Dolj – Partener, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

Proiectul își propune creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar din domeniul drept și administrație publică care își găsesc un loc de muncă urmând accesul la stagii de practică la potențiali angajatori, la parteneriate sustenabile cu sectorul privat pentru facilitarea tranziției de la educație la un loc de muncă, la un sistem de informare coordonată, la servicii de consiliere și orientare profesională axate pe dobândirea de competențe transversale corelate cu necesitățile pieței muncii, precum și la activități de formare de competențe antreprenoriale prin întreprinderea simulată.

Grupul Țintă este format din studenți din ciclul licență, specializările Drept IF și IFR, precum și Administrație Publică și studenți din ciclul Master, specializările Drept și Administrație Publică.

Dintre cei 360 de membri înscriși în Grupul Țintă, 200 de studenți cu cele mai bune rezultate obținute prin participarea la programe de învățare prin experiența practică (stagii de practică) la potențiali angajatori din domeniul drept și administrație publică vor fi premiați.

În perioadă desfășurare: 2 septembrie 2020 – 31 august 2022 se va urmări atingerea următoarelor rezultate: un proiect coordonat și monitorizat – cursanți, studenți care beneficiază de sprijin pentru tranziția de la școală la viața activă, profesională; conferințe de presă, o pagină web a proiectului, 200 de studenți cu cele mai bune rezultate obținute prin participarea la programe de învățare prin experiența practică (stagii de practică), constituirea unei baze de date cu informații relevante sector privat-universitate; 4 workshopuri regionale cu potențiali angajatori organizate; un program de formare de competențe antreprenoriale prin întreprinderea simulată.

Comunicarea avocatului în mediul online - în general și în special - pe rețeaua de socializare Facebook¹

Av. Oana - Nicoleta RETEA²
Baroul Dolj

Rezumat: Identificarea problemelor apărute în procesul de comunicare online a devenit un subiect important mai ales în contextul pandemiei. Prin trasarea principalelor direcții care trebuie monitorizate în schimbul de informații desfășurat în cadrul rețelelor de socializare- în speță Facebook, vom încerca să descoperim necesitatea unei eventuale reglementări la nivel statutar, pentru o activitate profesională nu doar eficientă dar și legală. Pornind de la obligația de rezultat fundamentată pe dreptul la imagine, avocatului, în comunicările realizate, îi sunt aplicabile normele de drept comun în materie, și cu precădere dispozițiile specifice ce reglementează profesia. Trecerea în revistă a dispozițiilor deontologice din diferite sisteme de drept are menirea, tocmai de a identifica o variantă optimă aplicabilă profesiei de avocat exercitate pe teritoriul României.

Cuvinte cheie: comunicare online, drept la imagine, statutul profesional, facebook.

Abstract: The goal of this research is to identify the problems that have arisen in the online communication process, which has become increasingly assiduous in terms of the global pandemic. By outlining the main directions to be monitored in the exchange of information carried out within social networks - in this case Facebook, we will try to discover the need for a possible regulation at the statutory level, for a professional activity not only efficient but also legal. Starting from the obligation of result based on the right to image, in the communications made by the lawyer, the norms of common law in the matter are applicable to him, and especially the specific provisions that regulate the profession. The review of the deontological dispositions from different legal systems has the purpose, precisely to identify an optimal variant applicable to the legal profession exercised on the Romanian territory.

Key words: online communication, one's person right to image, professional status, facebook.

Când un cuvânt este la modă, cum este astăzi cazul cuvântului "**comunicare**", când activitățile sau evenimentele pe care le reprezintă se multiplică, sensul său tinde să se lărgescă datorită chiar interesului de care se bucură, context în care orice persoană a cărei carieră depinde într-o măsură mai mică sau mai mare de opinia pe care publicul și-o face despre ea, devine incidentă diversificarea și masificarea comunicării³. Așadar, constatăm că *avocatul* prin comunicarea pe care o realizează prin diverse mijloace, în special în mediul online, nu face altceva, decât să transmită o imagine, o reprezentare despre persoana sa, imagine pe care în mod voit, o conturează a fi puternică și ar trebui și pozitivă. O componentă importantă ce contribuie la

¹ Lucrarea a primit Premiul al II-lea în cadrul concursului "Interacțiunea și comunicarea profesiilor juridice. Aspecte legale, etice și deontologice" organizat de U.N.B.R.

² Avocat stagiar al Cabinetului individual- av. Crudiu Petru Sorin, Doctor în drept al Facultății de Drept, Universitatea din Craiova, retea.oana.nicoleta@gmail.com ;

³ I. Stănciugelu, V. Traian, *Teoria comunicării*, Ed. comunicare.ro, București, 2003, p.12;

distribuirea imaginii avocatului este Internetul⁴, sporind astfel eficiența comunicării⁵ dar în același timp, punând în discuție și ample probleme ce nu au fost tranșate, respectiv prevăzute în legislație. Astfel, scopul prezentei analize este de a inventaria și totodată soluționa posibilele probleme ce decurg din modul, conținutul, modalitatea, feedback-ul, atitudinea, temeiul comunicării desfășurate de avocat pe rețeaua de socializare Facebook cu precădere, și în mediul online în general.

Care sunt reglementările legale ce guvernează eventuala comunicare a avocaților, în calitatea lor de liber profesioniști, în acest spațiu virtual oferit de rețeaua de socializare Facebook? În primul rând, amintim că, o serie de consecințe juridice apar odată cu pronunțarea deciziei nr.4546 din data de 27.11.2016 de către Înalta Curte de Casație și Justiție. Astfel, infracțiunile care au drept element constitutiv „spațiul public” se pot săvârși în mediul online, pe rețeaua de socializare Facebook, asemenea și faptele contravenționale. Nu în ultimul rând, postările de pe Facebook pot constitui temei al răspunderii civile delictuale, dacă prin conținutul mesajelor sunt aduse ingerințe dreptului la onoare, la demnitate, la imagine⁶ etc.

În altă ordine de idei, în demersul prezent încercăm să identificăm căror dispoziții legale se circumscriu situațiile în care avocatul face diverse afirmații pe o astfel de rețea de socializare, respectiv modalitatea de sancționare în cazul identificării unei ingerințe. Există oare dispoziții ce atrag o răspundere disciplinară? A prevăzut oare statutul profesiei de avocat astfel de situații?

Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat prevede în articolul 47 alin.(1) că *orice comunicare publică* sau orice publicitate făcută de *avocat* este permisă în măsura în care sunt respectate reglementările profesionale, respectiv independența, demnitatea, integritatea profesiei, păstrarea secretului profesional, punându-se condiția ca acestea – comunicarea/publicitatea- să fie obiective și să corespundă adevărului. În plus, aliniatul secund al aceluiași articol face trimitere la statutul profesiei unde sunt reglementate pe larg normele aplicabile publicității în scopul atragerii clientelei. Așadar, art. 243 din Statutul profesiei de avocat delimitează publicitatea formelor de exercitare a profesiei de publicitatea profesională, care urmărește doar promovarea profesiei de avocat. Mai mult alin.2 al art. 243 stabilește că *orice formă de comunicare publică* realizată cu scopul de a aduce la cunoștință informații asupra naturii sau calității practicii profesionale constituie publicitatea formelor de exercitare, indiferent de mijloacele de transmitere a informației utilizate.

După cum se observă, trasarea limitelor publicității a determinat în mare măsură și o reglementare a comunicării realizate de avocat, inclusiv în privința mediului online, chiar dacă nu este expres specificat. Prin enumerarea limitativă realizată în art. 244 din Statutul profesiei de avocat, nu doar că se enumeră mijloacele de publicitate pe care le pot utiliza formele de exercitare a profesiei pentru a se promova, dar indirect se determină și mediul/mediile în care se poate realiza o comunicare în scopul promovării. Mai mult, alin.2 al aceluiași articol trasează în mod clar, cărui tip de comunicare nu trebuie a se circumscrie un avocat în scopul realizării publicității, invocându-se ca și atingeri atrase de nerespectarea acestora afectarea onoarei și a reputației profesiei, respectiv încălcarea obligațiilor de respectare a intereselor clientului sau a obligațiilor profesionale. În altă ordine de idei, o depășire a limitelor trasate în acest sens, stric cu scopul realizării publicității,

⁴Internetul a revoluționat lumea comunicațiilor iar invențiile precum telefonul, radioul respectiv computerul au reprezentat fundația pe care acesta stă, Internetul fiind, la ora actuală, cel mai folosit multimedia. Internetul nu este altceva decât un mecanism de difuzare a informației cât și un mediu de colaborare și interactivitate între indivizi, respectiv calculatoare, fără limită geografică. Anticipând instalarea unei noi ere în istoria Internetului, Bil Gates a declarat în anul 2000: "Paginile web se vor transforma radical, în anul ce vine, din simple furnizoare de informații în centre de servicii interactive, care vor permite utilizatorilor acces rapid la datele, bunurile și serviciile pe care le doresc. Ne aflăm în fața unei explozii de tehnologii noi, instrumente și rețele noi care vor transforma în întregime know-how-ul informațional actual. Internetul devine o platformă puternică prin intermediul căreia companiile vor oferi o gamă infinită de servicii, o platformă accesibilă atât prin rețelele de transmisie prin cablu, cât și prin rețelele de comunicații mobile".

⁵C. Hlihor, E. Căpătînă, *Comunicarea în conflictele și crizele internaționale*, Ed. comunicare.ro, București, 2007, p.86;

⁶ Sentința civilă nr. 33/2016 din 05-feb-2016, Judecătoria Moldova Noua, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro ;

atrage în mod direct o sancțiune disciplinară potrivit art.250 din Statutul profesiei de avocat. Aspecte reluate în mare măsură și în Codul deontologic⁷, capitolul V. dedicat publicității și comunicării.

În plus, apreciem că *dreptul la imagine*⁸ este fundamentul obligației de rezervă pe care o are avocatul în cadrul comunicărilor pe care le desfășoară în mediul online. Astfel, în ipoteza constatării unei atingeri aduse dreptului la imagine⁹ prin eventualele postări existente în mediul on line, pe rețeaua de socializare Facebook sunt incidente prevederile art.1349 C. civ. coroborate cu prevederile art.253 C.civ. pentru a sancționa o atingere adusă dreptului nepatrimonial¹⁰ prevăzut de art. 73 C.civ.

Pe de altă parte, prejudiciul suferit în urma unei astfel de ingerințe, rezultă din materialitatea faptelor ilicite¹¹. De asemenea, totalitatea faptelor ce sunt identificate a leza dreptul la imagine sunt săvârșite cu intenție, producând astfel un prejudiciu nepatrimonial¹². Astfel, acțiunile care aduc atingere directă personalității¹³ dau naștere unui drept la despăgubire¹⁴. În altă ordine de idei, existența prejudiciului este circumscrisă condiției aprecierii rezonabile pe o bază echitabilă corespunzătoare a prejudiciului real și efectiv produs victimei¹⁵. Nu este, așadar, necesar a se demonstra fără dubiu și fără echivoc, împrejurarea că ar fi fost deteriorată în vreun fel buna reputație a unei persoane, în contextul în care avocatul/o altă persoană prin afirmațiile cu caracter scandalos și neadevărat făcute în cadrul campaniei derulate pe Facebook, au produs o atingere semnificativă valorilor ce definesc personalitatea umană¹⁶.

În acest context, precizăm că *libertatea de exprimare*¹⁷ nu este și nu trebuie să fie absolută, iar dreptul la libertate de opinie și exprimare trebuie să fie exercitat în limitele sale firești, neputând prejudicia drepturile și interesele legitime ale altor persoane¹⁸. Și în jurisprudența mai veche¹⁹ a instanței europene, responsabilitatea pentru publicarea unor afirmații defăimătoare la adresa unei persoane revine în primul rând persoanei care face posibilă aducerea la cunoștință publică²⁰ a

⁷<http://www.unbr.ro/publicam-hotararea-consiliului-unbr-nr-26817-iunie-2017-prin-care-se-aproba-codul-deontologic-al-avocatului-roman-prevazut-in-anexa/>, accesat în data de 7.08.2020;

⁸Pentru informații suplimentare vizând dreptul la imagine a se consulta: O.N. Retea, *Dreptul la imagine versus dreptul asupra imaginii bunurilor*, în Revista Dreptul, nr. 11/2018, pp.109-135.

⁹A. Circa, *Reflecții privind dreptul la imagine*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale, nr.1/2012, pp.136-150;

¹⁰ Decizia nr. 777/2018 din 04-apr-2018, Judecătoria Vaslui, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro ;

¹¹ Sentința civilă nr. 185/2016 din 07-iul-2016, Judecătoria Întorsura Buzăului, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro ;

¹² Decizia nr. 758/2019 din 26-iun-2019, Judecătoria Pucioasa, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro ;

¹³Pentru problematica drepturilor personalității a se vedea: O.N.Retea, *Dreptul la nume. Jurisprudență națională și europeană*, Ed. C.H.Beck, București, 2018, pp.50-54;

¹⁴ Sentința Civilă din 19 decembrie 2017 Tribunalul Neamț, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro ;

¹⁵ Decizia nr.153/27.01.2016, secția I civ. Î.C.C.J., accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro;

¹⁶ În privința criteriilor de stabilire a despăgubirilor, acestea se stabilesc în raport criteriilor precum: consecințele negative suferite de victimă pe plan fizic și psihic, importanța valorilor lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori, intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situația familială, profesională și socială (Decizia nr. 850/2018 din 04-sept-2018, Tribunalul Vâlcea, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro;) În acest context, CtEDO prevede faptul că despăgubirile trebuie să prezinte un raport rezonabil de proporționalitate cu atingerea adusă reputației (Hotărârea din 13 iulie 1995 , Tolstoy Miloslovsky contra Regatul Unit, CtEDO). În plus, un criteriu în acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul moral este echitatea (Decizia nr. 2/17.01.2017,secția a II-a civ., Î.C.C.J., accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro);

¹⁷Decizia nr.1589/2019 Î.C.C.J., accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro;

¹⁸ Hotărârea din 8 iulie 1968 Lingens contra Austriei, CtEDO;

¹⁹ Hotărârea Marii Camere din anul 1999, Öztürk împotriva Turciei, CtEDO;

²⁰<https://www.legal-land.ro/15-000-lei-daune-morale-pentru-postari-defaimatoare-pe-facebook-la-adresa-unui-politist/> accesat în data de 31.07.2020;

acestor informații. Mai mult, dacă afirmațiile²¹ nu sunt de interes public, iar jignirile și modalitatea de exprimare a acestuia este pur insultătoare²², atunci nu se încadrează în limitele dozei de exagerare și provocare²³ permise de art. 10 CEDO.

În același sens, dispozițiile art. 30 alin. (6) și (7) din legea fundamentală statuează că libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine. Astfel, prevederile art. 30 alin. (8) din Constituția României dispun, în mod neechivoc, că răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine persoanei care a prezentat-o. Prin Decizia nr. 1576 din 07.12.2011, Curtea Constituțională a statuat că demnitatea umană este un atribut inalienabil al persoanei umane, valoare ce impune fiecărui membru al societății un comportament de respect și protecție a celorlalți indivizi și interzicerea oricărei atitudini umilitoare sau degradante la adresa omului. Curtea a apreciat că *“dignitatea umană, așa cum este aceasta consacrată de Constituție, nu este și nu trebuie interpretată ca instituind un tratament preferențial pentru anumite categorii de persoane, indiferent de contribuțiile, calitățile ori aportul acestora în societate. Prin urmare, demnitatea are aceleași valențe pentru oricare dintre indivizi”*.

Este adevărat că art.70 C.civ. și art.10 din CEDO consacră principiul dreptului la libera exprimare însă acest drept nu este nelimitat, iar libertatea fiecărui individ se termină acolo unde începe libertatea celui alt²⁴. De reținut că Facebook reprezintă un spațiu public și nu privat chiar dacă este accesibil doar unui număr restrâns de persoane, iar simpla publicare a unui comentariu negativ la adresa cuiva poate da naștere unei acțiuni civile în daune²⁵. De asemenea, Ct.E.D.O. a interpretat prevederile art. 8 alin. (1) din Convenție, reținând că noțiunea de „viață privată” cuprinde dreptul persoanei la viață privată intimă, personală (care include și dreptul la imagine²⁶), dreptul acesteia la viață privată socială și dreptul persoanei la un mediu înconjurător sănătos.

Drept urmare, *comunicarea desfășurată de avocat inclusiv în mediul online este sancționată la nivel disciplinar doar dacă informațiile transmise fie depășesc limitele publicității, fie contravin altor principii și reguli generale, neexistând un ghid complet care să traseze în ce limite, linii trebuie să se încadreze aceasta*, precum există în Franța, fiind însă răspunzător pentru activitatea sa în baza prevederilor existente în Codul civil așa cum am arătat deja.

Analizând îndeaproape sistemul de drept francez, constatăm că prin Legea nr.2014-344 din 17 martie 2014²⁷ nu se prevedea doar o dezvoltare liniștită în ceea ce privește comunicarea profesională, ci cu sprijinul CJUE, a ajuns să generalizeze aplicarea integrală a dreptului consumatorilor tuturor profesiilor, inclusiv a profesiei de avocat, adăugându-se acestui moment legislația privind protecția datelor personale, coroborate dând naștere unui ghid menit a răspunde tuturor problemelor născute și apărute în procesul de comunicare online și nu numai²⁸. Constatăm așadar că prin demersul întreprins, Consiliul Național al Barourilor din Franța a trasat în 2016, liniile și direcțiile privind publicitatea personală a avocatului, solicitarea personalizată a unui serviciu prin mediul online, publicitatea pe Internet, informațiile personale ale profesionistului,

²¹<https://www.juridice.ro/412579/tribunalul-satu-mare-raspunderea-administratorului-site-ului-pentru-articole-defaimatoare.html> accesat în data de 31.07.2020;

²²<https://www.clujjust.ro/daune-de-10-000-de-lei-catre-fostul-sot-si-concubina-acestuia-pentru-denigrare-pe-facebook-inclusiv-in-live/>, accesat în data de 31.07.2020;

²³ Sentința civilă nr.24595/2013, Judecătoria Sectorului 1 București, accesată în data de 29.07.2020 pe platforma www.sintact.ro;

²⁴ Afirma John Stuart Mill în opera sa *Despre guvernarea reprezentativă*.

²⁵ Pentru o abordare amănunțită a răspunderii pentru daune morale a se vedea: Gh. Vintilă, *Daunele morale: studiu de doctrină și jurisprudență*, Ed. All Beck, București, 2002;

²⁶ S. Cercel, E.G. Olteanu, *Considerații privind drepturile personalității*, în Revista de științe juridice, nr.4/2009, pp.41-54;

²⁷<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000028738036&categorieLien=id>, accesat în data de 31.07.2020;

²⁸[http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vademecum\[Version-2016-03-16\]\[P\].pdf](http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vademecum[Version-2016-03-16][P].pdf) accesat în data de 31.07.2020;

modalitatea de control a publicității, respectiv a solicitărilor transmise în mediul online, obligațiile trasate de legea IT și libertățile, concurența și practicile neloiale.

Mai mult, aplicarea secțiunii nr.13 din legea mai sus amintită, Decretul nr. 2014-1251 din 28 octombrie 2014 privind metodele de comunicare a avocaților prin art.2 a modificat art.15 din Decretul nr. 2005-790 privind regulile de etică a profesiei juridice din 12 iulie 2005 în sensul că: „Publicitatea și solicitarea personalizată sunt permise avocatului dacă ele furnizează informații sincere despre natura, serviciile oferite și dacă implementarea lor respectă principiile esențiale ale profesiei. Acestea exclud orice element comparativ sau care descurajează. Solicitarea personalizată are forma unui mail sau a unei scrisori electronice adresate destinatarului ofertei de servicii, exclusiv oricare mesaj text trimis către un terminal de telefonie mobilă. Acesta specifică metode de determinare a costului serviciului, care va face obiectul unui acord de taxe.”

Cu titlu de recomandare, redăm în cele ce urmează, aspecte relevante identificate în legislația franceză în materia comunicării²⁹ și inclusiv a publicității realizate de avocat astfel cum au fost trasate prin ghidul de care aminteam anterior. Remarcăm aspectul că există obligația ca numele domeniului să includă numele avocatului sau al firmei integral sau pe scurt, putând fi precedate de sintagma "avocat".

Un aspect important care vizează publicitatea constă în interdicția de a utiliza calificări sau experiențe în desfășurarea corespondenței, fără ca avocatul să aibă acele calificative (profesionist, arbitru, mediator, specialist, etc.), inclusiv pe plăcuțele profesionale și cărțile de vizită (art.10.6.2). Tot în acest sens, se interzice folosirea unui nume care evocă în mod generic titlul de avocat sau un titlu care poate fi confuz, un domeniu de drept, o specializare, o activitate. Ceea ce suscită interes este faptul că inclusiv publicitatea personală a avocatului este supusă recomandărilor Autorității de reglementare a publicității profesionale³⁰.

Odată cu hotărârea pronunțată de Consiliul de Stat la 9 noiembrie 2015, avocații pot recurge la publicitate prin pliante, afișe, filme, radio sau televiziune. Pe site-ul web avocații pot să posteze informații care să vizeze publicitatea personală dacă scopul este de a pune la dispoziția publicului înregistrări video sau audio cu diverse prezentări de probleme legale cu condiția respectării regulilor referitoare la orice comunicare dar și a principiilor esențiale ale profesiei. Publicitatea (fie că este sub forma unor pixuri, creioane sau alte gadgeturi) trebuie să indice clar domiciliul profesional al avocatului, precum și baroul său de afiliere și să fie lipsită de orice declarație care poate confunda publicul. Cu titlu exemplificativ, pot apărea într-o reclamă emisă de o societate de avocatură mențiuni precum: prezentarea distinctă a avocaților care au lucrat acolo, sub rezerva acordului lor, numele și funcția profesioniștilor, nu avocații care colaborează în mod regulat și semnificativ în cadrul firmei, diplome universitare, certificate și funcții de învățământ superior, limbi străine vorbite însoțite de certificate, funcții deținute în prezent sau în trecut, utilizarea, cuvintelor „specialist”, „specialitate” sau "specializare", precum și orice simbol asociat cu aceste cuvinte, fiind rezervat exclusiv domeniilor de activitate pentru care avocatul este titular al unui certificat de specializare obținut, indicarea biroului sau a unităților secundare unde își desfășoară activitatea, indicarea corespondenților în străinătate furnizând un acord cu fiecare dintre ei depus la Barou, organizarea și structurile interne ale firmei, logo-ul firmei, cel al profesiei și, sub rezerva acordului Decanului baroului, a certificării „Managementului calității”, cuprinzând certificatul la standardul ISO și modelul adoptat, sigla și numele organizației certicatorului și numărul de înregistrare la acest organism, vechimea în profesia fiecăruia dintre avocații care exercită activitatea în cadrul cabinetului/firmei, participarea avocaților la activități de educație juridică sau în legătura cu profesia, etc.

²⁹pentru o analiză detaliată a se consulta [http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vade-mecum\[Version-2016-03-16\]\[P\].pdf](http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vade-mecum[Version-2016-03-16][P].pdf) accesat în data de 31.07.2020 ;

³⁰<https://www.arpp.org/nous-consulter/regles/regles-de-droit/> În Franța există un cadru deontologic ce vizează acest sector al publicității, având ca fundament Carta de angajamente semnată de reprezentanții profesioniștilor dar și de puterile politice, permițând un schimb de expertize în comunicarea publicitară.

În plus, în materie de publicitate, avocatului îi este permis să își promoveze serviciile prin imprimare nume, număr de telefon, adresă pe portiera mașinii, pe orice suport, inclusiv să emită clienților bănuți pt cărucioarele de la supermarket. De asemenea, afișarea de către o firmă de avocatură a unui panou publicitar într-un complex sportiv, pe un stadion, care include numele și datele de contact, logo, nu este interzis. Faptul că avocații își afișează portretele nu pare interzis în sine dar purtarea robei pe fotografiile poate fi considerată ca lipsă de respect față de principiul demnității, întrucât este rezervat exercitării funcției judiciare (Legea din 31 decembrie 1971, art. 3, para. 3).

Avocatul care participă la un blog sau la o rețea de socializare, cum ar fi Facebook sau Twitter în calitatea sa de avocat pentru promovarea serviciilor sale trebuie să respecte principiile esențiale ale profesiei, inclusiv respectarea secretului profesional. O pagină profesională trebuie să indice calitatea de avocat și să permită identificarea acestuia în condițiile articolului 10.2. Este recomandat ca avocații să arate o mai mare prudență în cuvintele lor, mai ales în timpul unui răspuns pripit pe un subiect furtunos. Profilele personale și cele profesionale trebuie să fie bine separate. În orice caz, avocatul trebuie să respecte în special condițiile impuse de jurământ în ceea ce privește conținutul mesajelor. Avocații care își folosesc profilul de Facebook pentru a-și promova afacerea trebuie să respecte prevederile articolului 10 din Regulament privind publicitatea pe internet³¹.

În plus, constatăm că și în Belgia, Codul deontologic³² trasează limitele și cadrul desfășurării comunicării (art.7.4-art.7.14), inclusiv în mediul online, însă nu prin prisma publicității cum o realizează Statutul profesiei în România. Mai mult prin ghidul realizat, oferă autonomie barourilor în a controla într-o anumită manieră planul de publicitate al fiecărui avocat³³, punându-se accent pe faptul că publicitatea personală trebuie să fie realizată cu discreție, demnitate, probitate fără a se încălca secretul profesional și independența avocatului, fiind interzis totodată orice publicitate care identifică clientela avocatului, numărul de cazuri prelucrate, rezultatele obținute, cifra de afaceri (art.5.5 Cod deontologic).Subliniem că anterior anului 2001 era interzisă orice formă de publicitate în materia promovării profesiei.

În Italia au existat numeroase preocupări cu privire la comunicarea desfășurată în mediul online motiv pentru care numeroase barouri au emis reglementări pentru a aborda probleme precum reglementarea site-urilor web³⁴, biroul digital³⁵,servicii telematice³⁶, culminând cu modificarea din 2016 a Codului etic, art. 35 care interzice publicitatea înșelătoare și oferă protecție clienților³⁷. De

³¹[http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vademecum\[Version-2016-03-16\]\[P\].pdf](http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/107763592594/CNB-2016-03-17_Ru_Communication-des-avocats-Vademecum[Version-2016-03-16][P].pdf) accesat în data de 31.07.2020;

³²<https://avocats.be/sites/default/files/25.02.2020%20Code%20d%C3%A9ontologie%20version%20fran%C3%A7aise%20en%20vigueur%20au%2025.02.2020.pdf> , accesat în data de 31.07.2020;

³³<https://avocats.be/sites/default/files/CHAP%207%20LA%20COMMUNICATION%20DE%20L%27AVOCAT%20130616.pdf> , accesat în data de 6.08.2020;

³⁴http://www.ordineavvocati.vr.it/sites/default/files/LINEE_GUIDA_SITI_APPROVATO_17122010.pdf , accesat în data de 31.07.2020;

³⁵<https://www.ordineavvocatimilano.it/it/giustizia-penale-gli-uffici-digitali/p353> , accesat în data de 31.07.2020;

³⁶<https://www.ordineavvocatiroma.it/variazioni-dati-anagrafici/> , accesat în data de 31.07.2020;

³⁷ Hotărârea Consiliul Național de Criminalistică nr. 390 din 30/12/2016 (<https://www.codicedeontologico-cnf.it/GM/2016-390.pdf> , accesat în data de 31.07.2020) vizează povestea unei crime, care a avut loc în urmă cu aproximativ zece ani, căreia mass-media i-a acordat o importanță deosebită pentru brutalitatea oarbă și șocantă a faptelor. Consiliul Baroului din Torino a impus sancționarea avocatului care le-a propus celor 3 rude ale unora dintre victime, disponibilitatea sa gratuită pentru protecția legală în scopul constituirii unei părți civile în procesul penal, la momentul abia început. Încălcarea preceptului etic contestat a vizat, de asemenea, în acest caz, achiziția de relații cu clienții care nu respectă corectitudinea și decorul profesional, dat fiind că abordarea acestora s-a realizat printr-un mediu mai puțin clasic precum e-mailul. Consiliul a confirmat responsabilitatea disciplinară și sancțiunea impusă, considerând că e-mailul adresat potențialului client, având în vedere metodele și conținutul, constituie o încălcare a demnității, având în vedere și absența vreunei relații directe anterioare cu clientul, puternica relevanță media a procesului în cauză și, mai ales, oferta gratuită de asistență legală, fiind pus în evidență mesajului înșelător și laudativ, în abordarea urmată pentru a aduce clientul mai aproape , mai mult este vizat și aspectul emoțional- disperarea victimelor, exploatat de avocat pentru a câștiga încredere.

asemenea, Baroul din Luxembourg³⁸ nu numai că definește comunicarea publică realizată de avocat (art.6.2.1.) dar determină și faptul că regulile impuse comunicării în general se aplică și celei desfășurate în mediul on line (art.6.2.6.).

Potrivit art.6 din Codul deontologic german, avocatul poate furniza informații personale și informații cu privire la serviciile sale cu condiția ca informațiile furnizate să fie obiective și să aibă legătură cu activitățile sale profesionale, fiindu-i interzisă publicitatea cu privire la ratele de succes sau cifra de afaceri, putând face referiri la cazuri și clienți cu condiția ca clientul respectiv să-și fi dat acordul expres în acest sens. În plus, un avocat nu va participa la o acțiune concepută cu scopul de a convinge terții să-i facă publicitate pe care el însuși nu are voie să o efectueze. Art. 7 stabilește că, cu excepția referințelor către specializările „Fachanwalt”³⁹, domeniile individuale de practică profesională pot fi menționate doar cu condiția ca avocatul să poată dovedi că și-a însușit cunoștințe specializate în domeniul menționat prin instruire, experiență profesională, publicații sau în orice alt mod. Dacă utilizează completări de calificare, avocatul trebuie să dețină respectivele cunoștințe teoretice, precum și să aibă experiență practică extinsă în domeniul la care se face referire. Cu privire la comunicarea desfășurată în mediul online, amintim că secțiunea 186 din Codul penal german incriminează așa numitul cyberstalking⁴⁰, care nu are corespondent în legislația penală română. Mai mult decât atât, afirmațiile degradante (în traducere liberă un fel de insultă) și anunțarea intenționată a nerespectării unei persoane sunt acte incriminate (secțiunea 185 din Codul penal german), acestea incluzând și declarații răutăcioase și umilitoare, care depășesc simpla critică sau expresie. Oricine va difuza în mod intenționat fapte neadevărate va comite defăimare (Secțiunea 187 din Codul penal german).

Altfel spus, *urmare a amplitudinii pe care a luat-o comunicarea în mediul online este necesar a se determina un cadru legal strict statutar, cu privire la comunicarea într-un astfel de mediu, putându-se implementa la nivel <experimental> o serie din dispozițiile aplicabile deja în alte legislații, din moment ce așa cum am putut observa Legea nr. 51/1995 și nici Codul deontologic al profesiei, nu prevăd, în mod concret dispoziții ce se circumscriu situațiilor prezentate.*

Astfel, mergând într-o altă direcție ne întrebăm dacă existența unei prietenii pe o astfel de rețea de socializare precum Facebook- ce consecințe poate să atragă cu privire la avocat, respectiv la judecător, expert? Este oare un motiv de recuzare/abținere în cadrul unui proces pornind de la o astfel de premisă?

Potrivit *art. 6 alin.1 CEDO* este garantat dreptul la un proces echitabil, impunând ca fiecare cauză să fie audiată de o instanță independentă și imparțială, instituită de lege⁴¹, CtEDO examinând, adesea, în solidar⁴² respectarea acestor două cerințe. În aprecierea independenței, Curtea aplică criteriul precum : modul de desemnare și durata mandatului membrilor săi, existența unei protecții împotriva presiunilor externe, întrebarea dacă există sau nu o aparență de independență. Pe acest ultim criteriu se centrează și discuția anterior deschisă motiv pentru care îl vom dezvolta îndeaproape. Așadar, în dezbaterile de apreciere a independenței instanței, aparențele pot fi, astfel, importante. Ideea centrală se conturează în jurul aspectului că instanța într-o societate democratică trebuie să inspire justițiabililor încredere. În problematizarea ideii dacă există sau nu un motiv

³⁸https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/TR_National_CTR/FR_CTR_Luxembourg_Rules.pdf , accesat în data de 31.07.2020;

³⁹ Pentru a putea utiliza titlul „Fachanwalt”, avocatul trebuie să-și însușească cunoștințe teoretice și practice excepționale într-un domeniu de specializare ales și trebuie să promoveze un examen adițional.

⁴⁰<https://www.lmz-bw.de/medien-und-bildung/jugendmedienschutz/cybermobbing/rechtliche-aspekte/> , accesat în data de 3.08.2020; pentru informații suplimentare vizând această problemă, a se vedea: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU\(2016\)571367_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU(2016)571367_EN.pdf) , accesat în data de 3.08.2020;

⁴¹ C. Bîrsan, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Vol.I-Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2006, p.488;

⁴² Findlay contra Regatului Unit, Hotărârea din 25.02.1997, CtEDO, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%22Findlay%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-58016%22%7D> } accesată în data de 3.08.2020;

legitim de temere cum că lipsește independența, respectiv imparțialitatea unei instanțe, un rol decisiv îl are punctul de vedere al acuzatorului, însă nu definitoriu. Astfel, se va decide în ce măsură temerile părții interesate pot fi apreciate ca fiind justificate în mod obiectiv⁴³, aprecierea fiind identificată prin prisma unui observator obiectiv⁴⁴ la care CtEDO se raportează.

Așadar, creează prietenia pe rețeaua de socializare Facebook o astfel de aparență? Apreciem că răspunsul la o astfel de întrebare este unul negativ, în măsura în care relațiile de prietenie virtuală, într-un astfel de mediu online se creează pe baza unor aspecte precum frecventarea unor cursuri comune (facultate, master, doctorat, școala gimnazială, etc), relații de vecinătate, împărtășirea unor preocupări comune (pentru natură, muzică, lectură, sport, francmasonerie⁴⁵, etc.), și nu numai, iar o eventuală limitare nu ar face decât să aducă atingere libertății fiecăruia.

Mai mult, imparțialitatea instanței se identifică prin lipsa oricărei prejudecăți, respectiv lipsa unor atitudini părtinitoare, aspecte ce pot fi analizate din diferite puncte de vedere. Ne vom contura discuția cu privire la aspectele ce țin de ordin personal, și care se circumscriu comportamentului unui judecător într-o cauză dată. Astfel, discreția ce se solicită judecătorilor în garantarea imparțialității lor este uneori confundată sau chiar dusă la limitele extreme prin excesul de zel de care dau dovadă atât judecătorii- care se abțin pornind de la o simplă relație de prietenie în mediul online, cât și avocații-care formulează recuzări în baza aceleiași prietenii pe acest site de socializare, extinzând aplicabilitatea și cu privire la experți, grefieri, etc. Grandoarea funcției judiciare⁴⁶ dar și imperativele superioare⁴⁷ ale justiției prevăd această discreție cu sensul de a nu utiliza presa, respectiv mediul online pentru a da răspuns unor provocări, dar nicidecum pentru a limita drepturi și libertăți cetățenești, atâta timp cât discursul/comunicare nu se circumscrie unei antepuneri. În acest context, amintim recomandarea CSM-ului care a publicat un îndrumar de bune practici privind activitatea magistraților pe Facebook și alte rețele, în altă ordine de idei au fost trasate limitele comunicării în acest mediu online⁴⁸.

Luând în considerare toate aceste argumente, datorită digitalizării sociale, consecințele apar, inclusiv la nivelul profesiei de avocat prin prisma "smart law", a cărei aplicabilitate o resimțim treptat, treptat grație și acestei pandemii. În acest context, inclusiv justiția va trebui să facă un pas și să implementeze multe din inovațiile existente în domeniul informaticii și al comunicării. În sprijinul evoluției ce se impune, și profesia de avocat va trebui să se adapteze, implementând diferite dispoziții, inclusiv cu privire la un cadru reglementat pentru comunicarea desfășurată în mediul online, cu precădere pe rețelele de socializare, dat fiind că există numeroase servicii, aplicații dezvoltate pentru a oferi clienților consultanță juridică în acest context.

⁴³Incal contra Turciei, Hotărârea din 9.06.1998, CtEDO, <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-62755%22%5D%7D> accesată în data de 3.08.2020;

⁴⁴Clarke contra Regatului Unit, Hotărârea din 25.08.2005, CtEDO, <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/hurcd15&div=265&id>, accesată în data de 3.08.2020;

⁴⁵Kiiskinen contra Finlandei, Hotărârea din 1.06.1999, CtEDO, <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-4627%22%5D%7D>, accesată în data de 4.08.2020. În această cauză, reclamantul a susținut că nu a fost judecat de un tribunal imparțial pe motiv că judecătorul era membru în francmasonerie, împreună cu o parte din directorii societății comerciale împotriva căreia el intentase acțiune, Curtea arătând că apartenența la o astfel de grupare nu este incompatibilă cu funcția de magistrat, reclamantul nedemonstrând prejudecățile pe care judecătorul le-ar fi putut avea în calitatea sa de francmason.

⁴⁶Buscemi contra Italiei, Hotărârea din 16.09.1999, CtEDO, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Buscemi%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22%22itemid%22:%5B%22001-58304%22%5D%7D>, accesată în data de 4.08.2020;

⁴⁷Lavents contra Letoniei, Hotărârea din 28.03.2003, CtEDO, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22AFFAIRE%20LAVENTS%20c.%20LETTONIE%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22%22itemid%22:%5B%22001-65362%22%5D%7D>, accesată în data de 4.08.2020;

⁴⁸<https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/indrumar-2019-12-12.pdf>, accesat în data de 7.08.2020;

Adunarea generală ordinară a Baroului Dolj din data de 1 septembrie 2020 prin utilizarea sistemului electronic de votare

Având în vedere necesitatea întrunirii Adunării Generale ordinare a Baroului Dolj, ținând cont de măsurile preventive dispuse la nivel național legate de COVID-19, în vederea respectării legislației naționale privind starea de alertă și măsurile pentru limitarea răspândirii virusului SARSCov-2, astfel în ședința Consiliului Baroului Dolj din 16.07.2020 s-a hotărât exprimarea votului prin mijloace electronice, conform prevederilor Legii nr.100 din 01.07.2020 privind completarea Legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

În temeiul prevederilor art.52-54 din Legea nr.51/1995 și art.68 alin.7 din Statutul profesiei de avocat, cu modificările la zi, Consiliul Baroului Dolj a convocat Adunarea Generală a Baroului Dolj în data de 01.09.2020, cu următoarea ordine de zi:1. Descărcarea Consiliului Baroului Dolj de activitatea și gestiunea sa din anul 2019;2. Aprobarea Proiectului bugetului de venituri și cheltuieli al Baroului Dolj pentru anul 2020;3. Alegerea delegaților Baroului Dolj la Congresul Avocaților 2020;4. Ratificarea Deciziei nr.42/16.01.2020 a Consiliului Baroului Dolj privind reglementarea curatelei speciale.

Consiliul Baroului Dolj a validat în ședința din 11.03.2020 candidaturile doamnelor/ domnilor avocați: Acrivopol Elena Bianca, Diaconu-Florea Cristian, Ghiță Daniel, Mihăloiu Bogdan-Valentin, Popescu Mihai Cristian și Uțescu Maria, pentru calitatea de delegați la Congresul Avocaților 2020.

Procedura de vot s-a desfășurat în ziua de marți, 1 septembrie 2020, în intervalul orar 10.00 – 20.00. La ora 10.00, ora de începere a votului a fost prezentă Comisia pentru validarea votului exprimat electronic, incluzând și verificarea cvorumului Adunării Generale, din care vor face parte: av. Albu Octavian Ștefan, av. Ciucă Adi Remus și av. Cună Alexandru, alături de care a fost prezent dl. Decan – Lucian Săuleanu și dl. Consilier Dragoș Nicu.

S-a constituit Comisia pentru redactarea procesului-verbal al Adunării Generale, din care vor face parte: av. Manafu Sorin și av. Diaconu Florin. S-a constituit Comisia tehnică cu privire la organizarea și desfășurarea votului, formată din: Gavrilă Constantin Adi și Ciofu Ionuț.

Votarea s-a desfășurat pe platforma securizată de pe site-ul Baroului Dolj „alegeri.barouldolj.ro”, prin logarea fiecărui avocat cu aceleași date de autentificare utilizate pentru accesarea „Contului Avocatului” de pe site-ul Baroului Dolj.

La ora 20.00 membrii Comisiei pentru validarea votului exprimat electronic a Voturilor din cadrul Adunării Generale a Baroului Dolj în urma desfășurării procesului electiv pentru ADUNAREA GENERALĂ A BAROULUI DOLJ DIN 01.09.2020 au constatat următoarele:

- Total Avocați cu drept de vot cu drept de exercitare a profesiei (D.E.P.)–668;
- Avocați care au votat – 355;
- Rată de participare la vot - 53.14 %.

FORUM

Considerații privind proiectul “Specializarea – o dimensiune a viitorului profesiei”

Av. Ion Turculeanu
Vicepreședinte U.N.B.R.

Proiectul referitor la avocatul specializat, nu este o noutate pentru corpul profesional. Încă din 2015 există un asemenea proiect bazat în exclusivitate pe experiența Baroului Federal German.

Înainte realizării aceluși proiect din 2015, un avocat din conducerea Baroului Federal German a ținut o prelegere în fața Consiliului UNBR pe tema avocatului specializat. Ulterior, tema aceasta a fost abordată în numeroasele întâlniri ale membrilor conducerii UNBR cu președintele Baroului Federal German, fie cu ocazia întâlnirilor de la Berlin, fie cu ocazia vizitelor colegilor germani la București.

Concomitent cu aceste contacte a fost abordată instituția avocatului specializat atât în Italia, dar în mod deosebit în Franța, țară ce pare mai apropiată prin reglementările specifice profesiei, de țara noastră.

După alegerea noilor organe de conducere a profesiei de avocat la Congresul din 2019, în prima ședință de consiliu au fost adoptate proiectele UNBR pentru mandatul 2019-2023. Printre aceste proiecte la Capitolul II pct. 2, a fost adoptat de principiu și proiectul privind avocatul specializat. Din această perspectivă, împreună cu profesorul Dan Oancea am redactat pentru Comisia Permanentă un proiect de modificare a statutului profesiei din prisma adoptării instituției avocatului specializat.

Proiectul a fost analizat în ședința Comisiei Permanente a UNBR, din data de 14 Mai 2020, când, la cererea membrilor Comisiei a fost amânat pentru data de 12 Iunie 2020 pentru ca aceștia să poată face observații sau propuneri de modificări. S-a stabilit ca termen limită pentru aceasta data de 25 Mai 2020. Constatându-se că nu au fost primite asemenea propuneri, Comisia Permanentă a amânat din nou dezbateră proiectului până la următoarea ședință programată pe 16 Iunie 2020. Abia după adoptarea proiectului de către Comisia Permanentă acesta va fi pus în dezbateră corpului profesional.

Înainte de ședința din 12 Iunie 2020 membrii Comisiei Permanente au primit și pliantul referitor la avocatul specializat, pliant realizat de mine personal cu sprijinul a doi colaboratori care nu au încă vechimea necesară dobândirii titlului de avocat specializat, dar care deși proaspăt intrați în profesie, au înțeles pe deplin direcția în care avocatura se va îndrepta pe viitor.

Îndrăznească cred că avocatul specializat este viitorul profesiei de avocat. Specializarea este

o garanție a dezvoltării formei de exercitare a profesiei și a activității oricărui avocat. Reprezintă o garanție de calitate, de valorizare a prestațiilor și nu în ultimul rând o securitate pentru clientelă. Până la urmă activitatea avocatului nu este un scop în sine ci este expresia dreptului la apărare de care beneficiază orice client care se adresează unui avocat.

Mențiunile de specializare oferă un avantaj avocatului în ceea ce privește imaginea și credibilitatea față de clientela lui. Într-un viitor din ce în ce mai concurențial obținerea unui certificat de specializare ca o recunoaștere a unei competențe specifice constituie un real plus de valoare.

Avocatul specializat poate să utilizeze această mențiune pe toate suporturile de comunicare (cărți de vizită, site, delegații, etc.). În realitate, promovarea instituției avocatului specializat nu face decât să confirme realitatea conform căreia clientela se îndreaptă deja spre cei care în fapt sunt specializați într-un domeniu al dreptului.

Cred că adoptarea acestui proiect poate fi un moment de restartare a profesiei în condițiile în care pandemia provocată de virusul SARS CoV-2 a produs schimbări esențiale în modul de exercitare a profesiei. Când spun acest lucru mă gândesc în primul rând la programarea dosarelor la ore diferite, un deziderat de ani de zile al conducerii UNBR și care astăzi a devenit o realitate în instanțele din România în folosul avocaților și al clienților.

Recent, președintele Consiliului Național al Barourilor din Franța, doamna Christiane Féral-Schuhl, într-un interviu publicat în 15 Iunie 2020, al cărui titlu este *“Algoritmii vor necesita specialiști”*⁴⁹, pledează pentru ca tot mai mulți avocați să se specializeze într-un anumit domeniu, remarcând faptul că în luna Mai 2020 doar 11% din avocații francezi dețineau un titlu de avocat specializat.

Evident, actualul proiect este inspirat din reglementările instituției din mai multe țări europene (în mod deosebit Franța, Germania, Italia).

Avocatura trebuie să fie mobilă, deschisă și vizionară, pentru că dacă vom asista pasiv așteptând o dezvoltare economică precum cea din țările menționate mai sus, probabil că acest proiect n-ar fi niciodată oportun. De remarcat faptul că instituția avocatului specializat a fost adoptată în Franța încă din anul 2012.

Examinând din perspectiva unei similitudini dintre medicină și avocatură, aș putea spune că avocatul care nu dorește să se specializeze, își va putea exercita în continuare profesia în toate domeniile așa cum o face și medicul generalist. Pentru situațiile complexe care implică nu numai cunoașterea dreptului intern, ci a întregii practici în domeniul respectiv (practica instanțelor din România, a CJUE, a CEDO) clientela va fi direcționată natural către avocații specializați, astfel cum un pacient cu o fractură nu se va adresa medicului generalist, ci chirurgului ortoped.

Cu alte cuvinte atât avocatul specializat, cât și avocatul care nu a dorit să se specializeze - specializarea nefiind o obligație - vor continua să exercite profesia cu mențiunea că avocatul specializat în una sau două discipline, ar putea să aibă o clientelă în aceste domenii, care să beneficieze de servicii de mai bună calitate, ceea ce poate să atragă și un onorariu mai consistent pentru acesta.

De observat că dobândirea titlului de avocat specializat în unul sau două domenii este doar o vocație pentru fiecare avocat și că pe lângă avantajele despre care am făcut vorbire, atât ale clientelei, cât și ale avocatului, calificarea aceasta comportă eforturi și cheltuieli mai mari. Mă refer aici în primul rând la pregătirea profesională continuă, care nu se va mai putea face prin participarea la conferințe care nu au nicio legătură cu specializarea și care pot implica costuri mai mari în ceea ce privește deplasarea acolo unde sunt organizate conferințele tematice, neîndeplinirea acestei condiții putând conduce la pierderea specializării obținute.

⁴⁹Christiane Féral-Schuhl : « Les algorithmes vont requérir des spécialistes »

Statisticile din țările menționate mai sus demonstrează că prima consecință a specializării avocatului o reprezintă gradul de mulțumire mai ridicat al clientelei care beneficiază de aceste servicii, ceea ce până la urmă reprezintă scopul prestațiilor noastre avocațiale.

Acordarea titlului de avocat specializat este de competența Comisiei Permanente a UNBR, printr-o comisie desemnată și formată dintr-un reprezentant al acesteia, un avocat raportor, și un profesor universitar de specialitate. În fața acestora, candidatul va susține un interviu care va privi atât cunoștințele teoretice, cât și activitatea practică a avocatului.

Evident, proiectul nu este în forma finală. Urmează ca după ce Comisia Permanentă îl va adopta, să fie distribuit corpului profesional în vederea formulării unor propuneri de modificare, de îmbunătățire.

Eu cred că așa cum conducerea profesiei s-a preocupat și se preocupă în continuare de problemele curente și importante ale profesiei (de exemplu de asistența judiciară din oficiu) și face eforturi în acest sens de a convinge autoritățile statului de necesitatea respectării dreptului avocaților, tot așa, conducerea UNBR are obligația de a pune la dispoziția avocaților interesați instrumentele necesare pentru ca aceștia să-și ridice gradul de calificare profesională, prin dovedirea într-o manieră instituțională, a titlului de avocat specializat.

De asemenea, trebuie avute în vedere și riscurile la care se poate expune un avocat specializat și anume riscul de a rămâne izolat în specializarea lui, publicul percependu-l ca pe un avocat care profesează numai în specializarea respectivă. Din acest motiv, în toate țările în care există această instituție, procentul celor specializați nu este unul foarte mare, majoritatea preferând să fie „generalişti”.

În fine, trebuie precizat faptul că se bucură de reputație profesională atât avocatul specializat cât și avocatul care nu a optat pentru obținerea unei specializări.

Aș vrea ca întregul corp profesional să înțeleagă că acest proiect reprezintă un pas către viitor pentru întreaga avocatură din România și că acest demers, împreună cu altele, dovedesc că actuala conducere a UNBR este dedicată și devotată întru totul profesiei

Situația actuală dovedește că medierea este o soluție

**Luminița Trifan, Avocat și Mediator
Baroul Dolj
Constantin Adi Gavrilă, Mediator**

Cu două săptămâni înainte de ceremonia de semnare a Convenției ONU de la Singapore privind acordurile internaționale de mediere, mai exact în ziua de 24 iulie 2019, Parlamentul României a adoptat modificări ale Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator conform cărora, printre alte dispoziții, acordul de mediere devine titlu executoriu sub condiția verificării și atestării conform legii de către avocații părților, de către notarul public sau de către un avocat sau notar public ales de mediator cu acordul părților

Art.58 alin.(2¹) din Legea 192/2006) prevede că *”Acordul de mediere verificat și atestat de către avocații părților, de către notarul public sau de către un avocat sau notar public ales de mediator cu acordul părților este titlu executoriu”*

Cu această modificare și posibilitatea de a comunica online, serviciile de mediere din România oferă o soluție practică, reală pentru avocații care consiliază persoane, comunități sau organizații aflate căutarea de opțiuni viabile pentru stingerea litigiilor în care se găsesc.

Pot face obiectul medierii drepturile de care părțile pot dispune prin lege (convenție sau prin orice alt mod admis de lege). Spre exemplu, nu pot face obiectul medierii drepturile strict personale, cum sunt cele privitoare la statutul persoanei dar pot fi mediate dispute din domeniul protecției consumatorilor, din materia dreptului familiei, în domeniul litigiilor privind posesia, grănițuirea, strămutarea de hotare, precum și în orice alte litigii care privesc raporturile de vecinătate, cauzele de malpraxis, în litigiile de muncă izvorâte din încheierea, executarea și încetarea contractelor individuale de muncă și în litigii civile, comerciale și penale în care părțile pot dispune de drepturile lor.

În urma instituirii stării de urgență pe teritoriul țării în scopul prevenirii răspândirii COVID-19, activitatea instanțelor de judecată este mult limitată, astfel că multe persoane sunt împiedicate să soluționeze o serie de dispute, acest fapt putând duce la prejudicierea unor drepturi.

Medierea poate deveni o alternativă valabilă în astfel de situații, mediatorii având posibilitatea reală de a convoca părțile la întâlniri on-line și de a le ajuta să soluționeze probleme urgente și importante pentru ele.

Mai mult ca niciodată apreciem că astfel de situații de criză pot reprezenta un bun început al unei colaborări reale între avocați și mediatori, profesioniști ale căror servicii vin în întâmpinarea nevoilor oamenilor, instituțiilor, comunităților și comercianților, dar și familiilor, cuplurilor, afectați de criză și incertitudine.

Prin urmare, avocații pot derula activități de asistență și consiliere juridică, valorificând cunoștințele lor juridice și mijloacele de comunicare on-line în cadrul procedurii de mediere, colaborând astfel cu mediatorii experimentați, care sunt antrenați să comunice prin orice mijloace. Rezultatul unei astfel de colaborări este reprezentat de obținerea unor înțelegeri valabile în fața organelor de executare ale statului, numite ”titluri executorii”.

Starea de urgență nu justifică opacizarea Administrației Publice Locale¹

**Av. Iustin Dumitrescu
Baroul Dolj**

Ca urmare a pandemiei de COVID-19 au fost emise Decretul 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, respectiv Decretul nr. 240/2020 privind prelungirea stării de urgență pe teritoriul României. Una dintre ideile urmărite de măsurile ce fac obiectul stării de urgență a fost distanțarea socială, astfel încât să fie minimizat contactul dintre persoane. O metodă, dar și o consecință a acestei distanțări sociale este încercarea de a desfășura pe internet în această perioadă cât mai multe dintre activitățile care până acum nu au cunoscut această posibilitate sau pentru care această abordare a fost doar una alternativă sau nu foarte uzitată.

Aceleași tendințe în mod inevitabil ajung să se manifeste și în domenii precum Administrația Publică Locală care, deși am fi tentați să asociem conceptul cu metode de lucru anacronice și chiar cu tendințe refractare față de nou, în prezent devine tot mai evident că are o nevoie acută de digitalizare. Mai mult, în acest context al stării de urgență care atrage necesitatea digitalizării, din motivele pe care le vom prezenta în continuare, noi considerăm că devine imperativă obligația legală a Consiliilor Locale și Județene de a-și transmite ședințele în direct pe internet pentru a da posibilitatea cetățenilor să le urmărească, în lipsa posibilității de a asista la acestea. De altfel, potrivit Codului Administrativ, aceasta pare a fi singura cale de a nu afecta principiul transparenței ședințelor Consiliilor Locale și Județene

Pornind de la Constituție observăm că aceasta reglementează Dreptul la informație în art. 31 potrivit căruia „(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit. (2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.”. Astfel, putem vedea că Principiul Transparenței Administrației Publice Locale este antamat încă de la nivelul constituțional.

De asemenea, putem regăsi reglementat în mod implicit și la acest nivel Principiul Legalității în activitatea Administrației Publice Locale în articolele 121 și 122 potrivit cărora „Consiliile locale și primarii funcționează, în condițiile legii...” și „Consiliul județean este ales și funcționează în condițiile legii.”.

Mergând la următorul palier legislativ, avem Ordonanța de Urgență nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, act normativ care, așa cum se precizează chiar în debutul acestuia la art. 1, reglementează cadrul general pentru mai multe instituții de Drept Administrativ, printre care și organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor administrației publice.

Considerăm că este esențial ca orice analiză să pornească de la Principiul Legalității – principiu general aplicabil Administrației Publice – instituit prin art. 6 din O.U.G. nr. 57/2019 potrivit căruia „Autoritățile și instituțiile administrației publice, precum și personalul acestora au

¹ <https://www.juridice.ro/682639/starea-de-urgenta-nu-justifica-opacizarea-administratiei-publice-locale.html>

obligația de a acționa cu respectarea prevederilor legale în vigoare și a tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.”

De asemenea, cu titlu general, la art. 8 din O.U.G. nr. 57/2019 se consacră Principiul Transparenței – principiu general aplicabil Administrației Publice – în temeiul căruia „În procesul de elaborare a actelor normative, autoritățile și instituțiile publice au obligația de a informa și de a supune consultării și dezbaterii publice proiectele de acte normative și de a permite accesul cetățenilor la procesul de luare a deciziilor administrative, precum și la datele și informațiile de interes public, în limitele legii.”

Precizăm că în temeiul art. 138 din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, ședințele Consiliului Local sunt publice, iar acest caracter public este dat și de posibilitatea cetățenilor de a asista la ședințele Consiliului „și/sau” de a le urmări pe internet. Aceeași regulă în oglindă este prevăzută și pentru Consiliul Județean care la art. 182 alin. (4) trimite către art. 138.

Se poate observa, așadar, că este reglementată expres o posibilitate cumulativă sau alternativă a cetățenilor de a asista la ședințele Consiliilor Local și Județean „în condițiile regulamentului de organizare și funcționare al consiliului”. Această reglementare necesită câteva clarificări pentru a putea fi înțeleasă pe deplin.

În primul rând, posibilitatea cetățenilor prevăzută de textele legale nu poate fi efectivă decât prin existența implicată a obligației corelative a Consiliilor de a le permite cetățenilor să asiste la ședințele lor sau de a transmite aceste ședințe în direct pe internet pentru ca aceștia să le poată urmări, așa cum prevăd textele normative. De altfel, această obligație implicată este un corolar firesc ce reiese în mod inerent din modul de reglementare.

În al doilea rând, sintagma „în condițiile regulamentului de organizare și funcționare al consiliului” nu este de natură să știrbească din caracterul imperativ al obligației Consiliilor de a permite accesul fizic al cetățenilor la ședințe sau de a le transmite pe internet, ci, dimpotrivă, în opinia noastră reglementează în mod implicit încă o obligație subsidiară în sarcina Consiliilor de a detalia în Regulamentele lor de organizare și funcționare „condițiile” în care urmează să fie realizată posibilitatea cetățenilor prevăzută în articolele 138 și 182 alin. (4) din O.U.G. nr. 57/2019, regulamente care ar trebui să fie cel de-al treilea nivel legislativ unde este reglementată transparența Administrației Publice Locale și publicitatea ședințelor Consiliilor. Această teză este susținută și de împrejurarea că regulamentele de organizare și funcționare sunt adoptate prin hotărâri de consiliu, iar acestea au o forță juridică inferioară ordonanțelor de urgență sau legilor, ceea ce impune ca hotărârile care cuprind regulamentele să fie în concordanță cu acestea și, nicidecum, să nu deroge de la ele.

În al treilea rând, conjuncțiile „și/sau” scrise în acest fel implică, așa cum am menționat, ideea unei obligații, respectiv a unei posibilități cumulative sau alternative, după caz. Ei bine, abia din această perspectivă, printr-o interpretare gramaticală putem considera că există o opțiune a Consiliilor de a alege oferirea posibilității cetățenilor fie numai de a asista la ședințele sale, fie de a le urmări pe internet, fie de a beneficia de ambele variante.

Aproximativ aceeași teză este confirmată și printr-o interpretare teleologică în sensul în care ținând cont de varietatea tipurilor de unități administrativ-teritoriale care au consiliu local ar putea părea excesiv pentru unele comune să fie instituită posibilitatea cetățenilor de a urmări ședințele pe internet din rațiuni variate ce țin de infrastructură, dar și de posibilitatea economică de a pune în practică această variantă. Pe de altă parte, în unități administrativ-teritoriale mai dezvoltate cum ar fi municipiile reședință de județ sau chiar anumite municipii, precum și în județele privite ca atare nu încapă îndoială că spiritul reglementării ar fi acela de a obliga Consiliile să nu se rezume doar la a permite accesul cetățenilor să asiste la ședințele lor, ci să și transmită aceste ședințe în direct pe internet pentru ca aceștia să le poată urmări.

Aceasta pare a fi rațiunea pentru care legiuitorul a recurs la acest mod neobișnuit de reglementare prin alternarea între o conjuncție copulativă și una disjunctivă. Mai mult, privind în mod sistemic mai întâi în Capitolul III din Titlul V din Partea a III-a apare articolul 138 care

formulează exact această reglementare pentru consiliile locale. Abia la Capitolul VI din același Titlu V apare și art. 182 alin. (4) care referindu-se la consiliile județene doar trimite la articolul 138.

Într-o concluzie preliminară, este evident că din reglementarea dată de Codul Administrativ și care trebuie detaliată în Regulamentele de organizare și funcționare ale consiliilor se naște, așa cum am arătat, o obligație cumulativă sau alternativă în sarcina acestora de a permite cetățenilor să asiste la ședințele lor sau de a le transmite în direct pe internet pentru ca aceștia să le poată urmări.

Trebuie observat că art. 50 din Decretul 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României prevede că „*Pe durata stării de urgență, autoritățile administrației publice centrale și locale vor lua măsuri pentru organizarea activității astfel încât să fie evitat, pe cât posibil, contactul direct între persoane, inclusiv prin utilizarea mijloacelor electronice de comunicare.*”. Acest text a fost reluat într-o formă asemănătoare în art. 83 din Decretul nr. 240/2020 privind prelungirea stării de urgență pe teritoriul României.

Astfel, așa cum am precizat la început, în contextul special al pandemiei generate de virusul COVID-19 se adoptă și la nivelul autorităților Administrației Publice Locale anumite măsuri speciale ce au ca scop minimizarea contactului dintre persoane astfel încât să limiteze transmiterea virusului. Având în vedere particularitatea acestor măsuri legale dispuse în virtutea stării de urgență este clar că asigurarea posibilității cetățenilor de a asista la ședințele consiliilor devine imposibil de realizat.

Mai mult, nu doar că nu ar mai putea fi permis accesul cetățenilor în sălile unde se desfășoară ședințele, dar în multe dintre situații consiliile au adoptat reguli temporare de desfășurare a ședințelor sau modificări ale regulamentelor de organizare și funcționare prin care au prevăzut că în această perioadă își vor desfășura ședințele pe internet prin mijloace electronice, deci nici măcar consilierii nu se vor întruni fizic pentru desfășurarea activității lor. Evident că aceste modificări operate prin hotărâri de consiliu local sau județean nu pot deroga de la O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ și de la normele instituite de aceasta. Aceste modificări temporare în modul de desfășurare a ședințelor fie sunt în concordanță cu prevederile din Codul Administrativ, fie sunt interpretate în armonie cu acestea, în orice altă situație fiind ilegale.

Raportându-ne la concluzia preliminară și ținând cont de acea obligație alternativă putem lesne observa că una dintre obligații devine imposibil de executat – aceea a asigurării posibilității cetățenilor de a asista la ședințele consiliilor – imposibilitate ce derivă din măsurile ce fac obiectul stării de urgență. Ca atare, în această perioadă dispare caracterul alternativ și devine imperativă obligația consiliilor de a transmite în direct pe internet ședințele lor pentru a da cetățenilor posibilitatea să le urmărească. Sintagma „*prin utilizarea mijloacelor electronice de comunicare*” din art. 50 din Decretul 195/2020 și din art. 83 din Decretul 240/2020 pare să sugereze aceeași concluzie.

În concluzie, în vederea realizării Principiului Transparenței și a caracterului public din perspectiva accesului cetățenilor la procesul de luare a deciziilor administrative rămâne în sarcina Consiliilor Locale și Județene obligația de a asigura posibilitatea cetățenilor de a le urmări pe internet ședințele în perioada stării de urgență și aceasta presupune în mod implicit și obligația de a transmite în direct pe internet aceste ședințe pentru a putea fi urmărite de către cetățeni.

Pentru identitate de rațiune este evident că această obligație va subzista într-o formă imperativă, iar nu una alternativă, și după încetarea stării de urgență și instalarea stării de alertă, în măsura în care va subzista această imposibilitate a cetățenilor de a asista la ședințele Consiliilor Locale și Județene și în măsura în care actele normative ce urmează să fie adoptate nu vor prevedea în mod expres o soluție contrară.

Având în vedere concluzia noastră în sensul existenței unei obligații în sarcina Consiliilor Locale și Județene de a transmite pe internet în această perioadă ședințele lor pentru a putea fi urmărite de către cetățeni se naște în mod firesc întrebarea ce consecințe ar putea fi atrase în cazul nerespectării acestei obligații și în sarcina cui. Aceste urmări sunt antamate virtual încă din art. 52 și 126 alin. (6) din Constituție.

Considerăm că pot fi analizate aceste urmări pe mai multe planuri și din mai multe perspective. Din perspectiva consecințelor ce ar viza consilierii locali sau județeni art. 231 din Codul Administrativ prevede că aleșii locali răspund administrativ, civil sau penal. Fie că avem în vedere o răspundere administrativă disciplinară sau patrimonială, fie una civilă, fie o răspundere penală prin raportare la abuzul în serviciu, neglijența în serviciu ori alte infracțiuni, nu trebuie exclusă de plan nici una dintre aceste tipuri de răspunderi, ci ele pot face obiectul unor analize mai amănunțite.

Pe de altă parte, din perspectiva consiliilor private integral, art. 183 din Codul Administrativ prevede posibilitatea consiliului județean de a fi dizolvat de drept și trimite la condițiile de la art. 143 care prevede posibilitatea consiliului local de a fi dizolvat de drept. Astfel, consiliile se dizolvă de drept dacă nu se întrunesc „*cel puțin într-o ședință ordinară sau extraordinară, pe durata a patru luni calendaristice consecutive, deși*” au fost convocate în mod legal. De asemenea, se dizolvă de drept și în situația în care nu au adoptată „*nicio hotărâre în 3 ședințe ordinare sau extraordinare ținute pe durata a patru luni calendaristice consecutive*”.

Astfel, ne putem pune în mod justificat întrebarea dacă în privința ședințelor consiliilor din această perioadă care nu au fost transmise în direct pe internet, nefiind respectată o exigență imperativă importantă de publicitate, nu cumva lipsa transmiterii ședințelor pe internet ar echivala cu o lipsă a acestor ședințe din rațiunea că o ședință ar putea fi considerată ca fiind întrunită doar atunci când respectă toate condițiile impuse de normele legale pentru aceasta. Mai mult, având în vedere posibilitatea virtuală în temeiul Legii 554/2004 a contenciosului administrativ de a ataca și anula hotărârile de consiliu local și județean poate căpăta sens și celălalt caz de dizolvare de drept menționat pentru lipsa adoptării vreunei hotărâri în 3 ședințe în decursul unui interval de 4 luni, din rațiunea că o hotărâre anulată ar echivala cu o lipsă a adoptării acesteia. Procedural, având în vedere că tot instanța de contencios administrativ se poate pronunța cu privire la dizolvarea de drept s-ar putea pune întrebarea dacă nu cumva prin chiar această acțiune s-ar putea cere instanței să constate și nulitatea respectivelor hotărâri de consiliu, nulitate care ar atrage și dizolvarea de drept a consiliului.

Cu toate acestea, scopul prezentului demers a fost acela de a demonstra existența obligației consiliilor locale și județene de a transmite în direct pe internet ședințele în această perioadă. Ne rezumăm la această demonstrație fără a dezvolta analiza consecințelor nerespectării acestei obligații de către consilii. Considerăm că analiza acestor urmări poate face obiectul unor alte demersuri în mod global sau în mod separat pentru una sau mai multe efecte în parte, în funcție de cum vor considera autorii acestor demersuri. Ne dorim ca demersul nostru să fie unul cu final deschis care să ofere posibilitatea de a fi continuat în oricare direcție.

REPERE EUROPENE

Problematika avocaturii europene²

Av. prof. univ. dr. Dan Oancea
Consilier U.N.B.R.

La data de 9 noiembrie 2018, delegația U.N.B.R., compusă din domnul avocat Ioan Chelaru, Vicepreședinte U.N.B.R., domnul avocat Ion Turculeanu, Vicepreședinte U.N.B.R., și subsemnatul, Membru al Consiliului U.N.B.R., a participat la Conferința Avocaturii Europene, eveniment tradițional organizat anual în luna noiembrie de Uniunea Avocaților din Berlin, componentă a Uniunii Avocaților din Germania (Deutscher Anwaltsverein – DAV), eveniment aflat la a 18-a ediție.

Importanța participării U.N.B.R. la această manifestare este confirmată de utilitatea informațiilor culese an de an de la această Conferință, care la fiecare ediție își propune să abordeze o temă diferită, de interes, pentru avocatura continentală, temă cu privire la care toate delegațiile participante sunt solicitate să răspundă în prealabil la un chestionar, urmând ca răspunsurile colectate de organizatori să fie publicate într-o culegere ce este distribuită participanților la Conferință.

Tema Conferinței din acest an a fost „Profesia de avocat – este încă o profesie de vis pentru generațiile următoare?”, titlu tradus din limba engleză (*Lawyer – still a dreamjob for the next generations?*).

Versiunea în limba germană a titlului Conferinței a fost mai percutantă: „Avocatul – model pe cale de a ieși din uz sau profesie de vis?” (*Rechtsanwalt – Auslaufmodell oder Traumberuf?*).

Punctul central al Conferinței – desfășurată la sediul reprezentanței din Berlin a Comisiei Europene – l-a reprezentat prezentarea contribuției avocaților germani la tema Conferinței, realizată de domnul avocat Thomas Krümmel din Berlin, pe care o prezentăm pe larg în continuare, întrucât aspectele degajate din aceasta au format obiectul discuțiilor în cadrul Conferințe.

Evaluarea atractivității profesiei de avocat în Germania a necesitat mai întâi realizarea unei analize a datelor oferite de statistică. În anul 2016, un număr de 27.232 de persoane au început studiile juridice la o universitate din Germania, cifre asemănătoare fiind valabile și pentru anii precedenți. Aproximativ 1/3 a acestora (7.460 de persoane) au promovat în anul 2016 cel de-a doilea examen de stat, promovare care reprezintă premiza pentru orice profesie juridică clasică (judecător, avocat, procuror). Cu începere din anul 2010, acest număr de absolvenți s-a aflat într-o continuă descreștere. În anul 2013, un număr de 4.583 de noi avocați au fost autorizați să practice această profesie. Numărul total al avocaților germani, care a avut o tendință de creștere până în anul 2016, a înregistrat pentru prima oară o ușoară scădere în anul 2017. În anul 2017, existau în Germania 163.436 de avocați înregistrați, cu 0,2% mai puțini decât în anul precedent. Dintre aceștia, un procent de 4,5% lucrau în cele 30 mai mari societăți germane de avocatură. Proporția avocaților femei a înregistrat anual, cu începere din anul 2010, o creștere de cca. 0,3%. Prin

² <https://www.juridice.ro/618285/problematika-avocaturii-europene.html>

raportare la numărul populației, există un avocat la circa 500 de cetățeni. Potrivit unei statistici din anul 2012, veniturile anuale brute la început de profesie s-au cifrat în medie la suma de 43.000 Euro; avocații din cabinetele individuale au realizat venituri medii de 28.300 Euro, iar cei din societățile de avocatură de 45.200 Euro. Timpul mediu de lucru al unui avocat este de 42,3 ore. 25,7% din avocații intervievați lucrează 50 de ore săptămânal, iar 12,8% lucrează mai mult de 60 de ore pe săptămână. Timpul mediu de concediu este de 19,5 zile pe an, mai puțin decât în orice altă profesie liberală. Acest volum de muncă generează anual o cifră medie de afaceri de 244.000 Euro (264.000 Euro în landurile din Vest, față de numai 176.000 Euro în landurile din Est – fosta R.D.G.). Venitul personal anual al avocatului (înainte de deducerea impozitelor, taxelor și contribuțiilor la sistemul de pensii) se ridică în medie la suma de 134.000 Euro (142.000 în Vest, 109.000 în Est, 145.000 Euro bărbații și 88.000 Euro femeile). Titularii de cabinete individuale realizează în medie o cifră anuală de afaceri de 164.000 Euro (183.000 bărbații și 123.000 femeile), ceea ce corespunde unui venit mediu anual pe cabinet de 73.000 Euro (80.000 Euro în Vest și 55.000 în Est). Cât privește satisfacția privind profesia, în anul 2016, 70% dintre respondenți au declarat că anul s-a desfășurat conform așteptărilor, iar 15% că așteptările lor au fost depășite. Pentru anul 2018, 60,5% au declarat că așteptările lor sub aspect economic s-au realizat, iar 30% dintre bărbați și 25% dintre femei au declarat că aceste așteptări au fost depășite. Cu opțiunea lor pentru această profesie s-au declarat mulțumiți 60% dintre respondenți, 23,5% au declarat că sunt mai degrabă mulțumiți, iar 17% apreciază „critic” această opțiune.

Aparent, imaginea este una stabilă și pozitivă. În esență, unele valori sunt evident negative, de natură a influența în mod decisiv o persoană în opțiunea sa pentru această profesie. În primul rând, la aproape 30 de ani de la reunificarea Germaniei, persistă diferențe semnificative privitoare la cifra de afaceri și venit în Vestul și în Estul țării. Mai important este faptul că bărbații realizează din activitatea profesională avocațială în mod evident venituri mai mari decât femeile. Diferența semnificativă de venituri, de 24%, între sexe are drept consecință o pensie mult mai redusă a femeilor în raport cu aceea a bărbaților. În al doilea rând, provoacă îngrijorare durata timpului de lucru. Este foarte mare procentul avocaților cu peste 60 de ore de lucru pe săptămână. Consecința este că sfera vieții personale se restrânge dramatic. În aceste condiții, caracterul liberal al profesiei avocatului constă în aceea că el are voie să facă „liber” ceea ce i se impune ca urmare a presiunii exercitate de către concurență și de către clienții care devin din ce în ce mai pretențioși. Aceste împrejurări sunt în mod evident descurajante pentru cei interesați să îmbrățișeze profesia de avocat.

În Germania, în ultimii 20-25 de ani niciun serviciu de înaltă calificare nu s-a modificat atât de dramatic și fundamental precum profesia de avocat. Cauzele se află în trecut, când avocatul era obișnuit să privească volumul de muncă ca pe o fatalitate și să considere că rezolvarea problemelor profesionale are prioritate absolută asupra sferei private și aceasta într-o asemenea măsură, încât deseori chiar și veniturile realizate din profesie aveau o importanță secundară. Satisfacția atingerii culmilor artei avocațiale reprezenta punctul central și absolut al vieții, care prevala asupra foloaselor economice rezultate. Este evident faptul că de la mijlocul anilor '90 și până în zilele noastre, piața avocaturii din Germania s-a comercializat într-o manieră dramatică. În aceste condiții, asocierea dintre piața avocaturii și valorile autoimpuse, menționate mai sus, nu a făcut bine avocaților. Foarte mulți au fost aceia care nu au dat curs impulsului de a lucra rațional, economic și cu drămuirea resurselor, ci, dimpotrivă, au înțeles dezvoltarea ca însemnând necesitatea creșterii și mai mult a efortului profesional, expunându-se unei presiuni extreme a muncii și asumându-și noi și noi sarcini profesionale. În aceste împrejurări, mulți avocați cunoscuți și formele lor de exercitare a profesiei nu au făcut față acestei presiuni și au intrat în grave crize personale sau economice.

În ultimii ani a avut, însă, loc o schimbare remarcabilă de generații și valori. Generația „Baby-Boomer” a fost înlocuită, prin mai multe etape intermediare, de către reprezentanții „Generation Y” sau „Millennials”, persoane care s-au născut în perioada 1980–2000, perioadă cu natalitate scăzută, și care au, printre altele, obiceiul de a nu considera fenomene sociale sau profesionale ca fiind subînțelese și care caută să le înțeleagă mai întâi semnificația. Avocaților din

această generație nu li se poate impune să accepte că trebuie să lucreze o viață într-un anumit cabinet și, cu atât mai puțin, că modalitatea de a practica avocatura într-o manieră extremă, ca în trecut, este singura modalitate de exercitare a profesiei. Cine caută astăzi să-și îmbroșteze personalul avocațial în forma de exercitare a profesiei se confruntă în interviul de angajare, de regulă, cu pretenții mari de remunerare, candidații fiind conștienți de faptul că ei reprezintă o resursă limitată pe o piață cu cerere mare. Acești tineri nu au nimic împotriva să muncească, dar doresc ca după ora 17:00 și la sfârșit de săptămână să se poată dedica altor lucruri care sunt, de asemenea, interesante. Odată cu ivirea acestei generații, în rândurile personalului avocațial din formele de exercitare a profesiei au crescut mult disponibilitatea și tendința de schimbare a locului de muncă, chiar și pentru condiții de muncă și de venit doar cu puțin mai bune. Nu în ultimul rând, acești tineri avocați nu se sfiesc să formuleze pretenții care mai înainte ar fi fost de neconceput, căci nu puține sunt discuțiile la angajare în care subiecte precum pregătirea continuă și perspectivele profesionale sunt puse într-un plan secund de alte teme, precum funcționarea aparatelor de aer condiționat, oferta de apă și răcoritoare a angajatorului, curățenia lifturilor ori politetea și ținuta personalului. Acestea sunt, desigur, considerații din perspectiva avocaților sau firmelor care angajează tineri avocați, dar ele ilustrează, totodată, o dificultate cu care se confruntă noii intrați în profesie: faptul că ei vor interacționa cu angajatori și cu colegi care nu consideră ca fiind firești și acceptabile pretenții precum un raport mai bun între muncă și viața personală, o activitate care să aibă cât mai mult sens și o cât mai mare libertate individuală în afara activității avocațiale, așa cum sunt formulate acestea astăzi în mod curent. De curând se constată o schimbare pe piața avocaturii din Germania, în sensul că unor asemenea dorințe ale noilor intrați în profesie li se dă curs în mod voluntar. De aceea, cel care se decide astăzi să îmbrățișeze profesia de avocat trebuie să se înarmeze cu rezistență la conflict și cu flexibilitate.

Comparativ cu anii '90, s-au modificat și scopurile profesionale ale avocaților angajați în societățile avocațiale. Speranța și intenția de a deveni partener în acestea s-au redus semnificativ. Dacă în anii '90 un procent de 58% își declara acest scop, astăzi procentul este de numai 42%. Analizele statistice identifică drept cauză nu numai fenomenul „*Generation Y*”, dar și perspectivele mai reduse de a deveni partener în societățile mai mari. În general, există percepția că perspectiva de a deveni partener și, prin aceasta, aceea de a prelua responsabilitate antreprenorială proprie, și-a pierdut din atractivitate. Mulți avocați pot confirma aceasta prin prisma experienței proprii. „*A deveni partener, cu orice preț*” nu mai este demult un scop urmărit în mod activ de către avocații angajați. Există senzația că la aceasta contribuie uneori faptul că angajamentul antreprenorial semnificativ, pe care trebuie să-l aducă un partener într-o societate avocațială reprezintă un factor demobilizator, aflat cu mult în afara „*zonei de confort*”. La aceasta se adaugă observația că pentru noii intrați în profesie autonomia nu numai că nu este un scop primar, dar este uneori chiar privită ca un factor disturbator. O explicație ar putea-o reprezenta modalitatea în care sunt realizate astăzi studiile juridice în Germania: se pune accentul în principal pe promovarea rațională a examenelor, în baza unei investiții de efort ușor de gestionat; studiile juridice „*orientative*”, care depășesc sfera strict profesională și care nu întotdeauna sunt implementabile 100% în practică, au trecut în mod evident într-un plan secundar. În consecință, avem în foarte multe cazuri de-a face cu avocați stagiați bine calificați, dar lipsiți în mod evident de autonomie, care au nevoie să fie dirijați și instruiți. Suntem puși, mai mult ca niciodată, în situația de a le indica tinerilor avocați în mod exact ceea ce trebuie să facă. Pentru un tânăr, intrarea în profesia aduce cu sine așadar un potențial semnificativ de dezamăgire și poate de frustrare. Aceasta este de natură să explice și „*dezertările*” în alte activități, precum cele în entități bugetare sau în întreprinderi în calitate de jurisconsult.

Responsabilitatea profesională a avocatului a crescut semnificativ în ultimul timp, această tendință fiind amplificată de creșterea complexității legislației și a raporturilor economice și sociale, precum și a vitezei comunicațiilor. Astăzi, la preluarea unui nou caz, se pune din ce în ce mai mult problema potențialului de responsabilitate profesională pe care acest caz îl implică, dacă asigurarea de răspundere existentă este suficientă și cât de mare este probabilitatea ca noul client să-l țină

răspunzător pe avocat pentru orice deviere de la o conduită profesională ideală. Problema se pune cu atât mai mult, cu cât în condițiile comunicațiilor electronice moderne, există tot mai puțin timp pentru ca avocatul să se dedice în liniște unei analize detaliate a cazurilor de care se ocupă. La aceasta se adaugă și tendința clientului de a-i transmite avocatului, de cele mai multe ori prin email, absolut toate documentele și informațiile privind cazul său, relevante sau nu, ordonate sau nu, atenționându-l în același timp asupra urgenței cazului, urgență care de cele mai multe ori este imputabilă însuși clientului. În aceste împrejurări, se impune ca avocatul să facă dovada unei discipline și responsabilități ieșite din comun, pentru a putea face față unei asemenea presiuni și pentru a putea să detecteze, din noianul de date și informații primite, care sunt aspectele generatoare de riscuri semnificative. Chestiunea devine și mai complicată atunci când avocatul este solicitat să analizeze date și documente aflate într-o arhivă virtuală („*data room*”). Este de așteptat ca această tendință de expunere a avocaților sub aspectul răspunderii profesionale să se amplifice în viitor și ar fi onest ca tinerii intrați în profesie să fie atenționați asupra acestei evoluții.

În contextul descris mai sus, este lesne de înțeles de ce a luat amploare Legal Tech și sunt oferite pe piață tot mai multe aplicații informatice, produse digitale, care să preia procesarea măcar a acelor aspecte ale muncii avocatului care sunt standardizabile. Tendința digitalizării în domeniul juridic a devenit însă o obsesie care își ignoră limitele. Aceste limite se află acolo, unde clientul nu are nevoie de un avocat anonim, ascuns în spatele unei interfețe informatice, ci de unul a cărui activitate profesională este conformă valorilor clasice ale profesiei: independența, confidențialitatea, inexistența conflictelor de interese și, mai ales, capacitatea și disponibilitatea de a trata cauza unui client într-o manieră individuală, eficientă, flexibilă și creatoare. Nimeni nu poate nega avantajele digitalizării, dar cine intră astăzi în profesia de avocat trebuie să fie conștient de faptul că această profesie presupune, în esența ei, o muncă desfășurată într-un mediu „*nevirtual*”, în folosul unor clienți reali, vizibili și de cele mai multe ori complicați, care nu pot fi înlăturați prin apăsarea butonului „*Cancel*”.

Profesia de avocat este una de vis numai pentru un entuziast. Acest tip de om a existat dintotdeauna și va continua să existe și este indiscutabil că profesia ar avea nevoie de tot mai mulți avocați de acest gen. Toți ceilalți trebuie, însă să știe că nu ar trebui să viseze, pentru că ar sosi momentul trezirii, iar aceasta ar fi una brutală. Activitatea avocatului este astăzi, mai mult ca niciodată, una solicitantă, costisitoare și conflictuală, care implică o prudență permanentă, evaluare și decizie, care presupune disciplină și nu procură garanții de satisfacție, cu perspective economice extrem de variabile. Cine îmbrățișează astăzi această profesie, trebuie să fie conștient că este una expusă pericolelor, că în activitatea cotidiană aproape nimic nu este de la sine înțeles sau se întâmplă așa cum ar dori. De aceea, mai mult decât în cazul altor activități liberale, cea a avocatului permite în foarte mică măsură visarea; dimpotrivă, ea presupune o atenție perpetuă, alături de rezistența la durere și la efort.

Pe de altă parte, cu certitudine avocatul nu este nici un model pe cale de a ieși din uz. Nu există niciun argument sau indiciu pentru care să se poată afirma că, în vreun viitor apropiat, avocații nu ar mai fi necesari. Un stat democratic nu a fost și nu este de conceput fără avocați.

Sigur este numai ceea ce ar trebui spus oricărei persoane, care întreabă ce ar însemna alegerea profesiei de avocat: trebuie să-ți dorești cu adevărat acest lucru.

Participantii la Conferință au dezbătut, prin luări de cuvânt, pe parcursul a trei ore, aspectele legate de tema acesteia, inclusiv prin raportare la aspectele prezentate în contribuția avocaților germani și care au relevat experiențe similare cu care profesia de avocat s-a confruntat și în alte state europene.

Conferința a beneficiat și de intervenția delegatului reprezentanței Comisiei Europene de la Berlin, gazda Conferinței, care a realizat o trecere în revistă a proiectelor legislative europene cu incidență în profesia de avocat.

Ebru Timtik și sacrificiul extrem pentru apărarea dreptului la proces echitabil

**Av. Arabella Denise Ionescu
Membru al Consiliului Baroului Dolj**

Motto

”O mare revoluție democratică are loc în mijlocul nostru; toți o văd, însă nu toți o judecă în același fel: unii gândesc că este un lucru nou și luând-o drept un accident, speră să o mai poată opri; în vreme ce alții socot că nu i se poate sta împotriva, deoarece văd în ea fenomenul cel mai continuu, cel mai vechi și cel mai permanent dintre cele cunoscute în istorie”.

– Alexis de Toqueville

În anul celei de-a 30-a aniversări a Principiilor de bază ale O.N.U. privind rolul barourilor, adoptate la cel de-al 8-lea Congres al Națiunilor Unite pentru Prevenirea Crimelor și Tratamentul Deținuților (1990), C.C.B.E. onorează memoria activistei pentru drepturile omului, EBRU TIMTIK și își exprimă îngrijorarea și dezacordul ferm față de practicile frecvente de încălcare a garanțiilor privind procesul echitabil de către statul turc. Organizația europeană îndeamnă totodată la acordarea sprijinului imediat avocatului turc Aytak Unsal, aflat în protest pentru nerespectarea dreptului la proces echitabil.

Ebru Timtik se înscrie în seria neagră a victimelor abuzurilor autorităților turce alături de Helin Bolek, Ibrahim Gokcek și Mustafa Kocak, avocați ce au înțeles să își exercite cu prețul vieții prerogativele recunoscute legal. 238 zile în greva foamei și 30 kg la momentul decesului, cifre seci ce descriu calvarul la care s-a supus avocata turcă Ebru Timtik pentru a obține din partea autorităților judiciare turce dreptul la un proces echitabil. Ceea ce în democrațiile consacrate se înscrie ca un principiu al statului de drept și mai ales a unui sistem judiciar sănătos, veritabil, integru, în regimurile autocratice este perceput ca un atentat la prerogativele celor aflați în funcții politice de decizie.

18 avocați, printre care Timtik și Unsal (cei cărora Asociația Barourilor din Paris le-a acordat în 2015 titlul de membri onorifici), au demascat în 2018 abuzurile regimului de guvernământ care a declanșat împotriva lor represalii ce vizau suprimarea vocii lor din agora turcă. Acuzații de apartenență la grupuri teroriste au deschis calea unor procese cu putere de exemplu pentru cei care ar fi fost animați să le urmeze exemplul. Demascarea abuzurilor și exercitarea dreptului la apărare în cadrul unor procese echitabile nu este posibilă în condițiile actuale.

Experți în drepturile omului ai Organizației Națiunilor Unite susțin necesitatea unei investigații efective în privința morții avocatei de origine turcă Ebru Timtik, susținând că nimeni nu trebuie să ajungă la sacrificiul suprem pentru a obține recunoașterea dreptului la dreaptă judecată.

Ecourile și demersurile internaționale (Milena Buyum, senior manager al campaniei declanșate de Amnesty International în sprijinul avocaților turci; Asociația Internațională a Apărătorilor Democrației cea care a inițiat la 01.06.2020 o petiție semnată de 365 de străini și de 400 de avocați turci, adresată Curții Supreme pentru urgentarea achitării avocaților arestați;

European Association of Lawyers for Democracy and World Human Rights a adresat Națiunilor Unite o scrisoare deschisă, exprimând îngrijorarea față de soarta avocaților aflați în greva foamei etc.) se dovedesc, cel puțin până în prezent, insuficiente în ceea ce privește asigurarea contextului necesar respectării drepturilor omului în general și a dreptului la un proces echitabil, în special.

În acest context, eforturile noastre, ale profesioniștilor, dar și ale organizațiilor internaționale, trebuie intensificate, cu prioritate pe salvarea vieții avocatului turc Aytac Unsal și, într-un cadru mai larg, pe respectarea principiilor de bază în cadrul legislației și practicilor naționale din Turcia, cu asigurarea tuturor garanțiilor pentru exercitarea fără intimidări a atribuțiilor profesionale, în afara oricăror obstrucționări, acte de hărțuire sau ingerințe neconforme, a amenințărilor de natură penală ori cu sancțiuni administrative, economice sau de altă factură la adresa activităților desfășurate în conformitate cu îndatoriri, standarde și etice profesionale recunoscute.

Păstrarea independenței și a integrității în actul de justiție, evitarea oricăror ingerințe sau presiuni de natură politică, menținerea statului de drept sunt obiectivele care trebuie să guverneze justiția oricărui stat.

Avocații și asociațiile profesionale de avocați trebuie să aibă libertatea de a contesta autoritățile care nu respectă statul de drept, inclusiv cu privire la accesul și administrarea justiției și la promovarea și protejarea drepturilor omului, se afirmă în cadrul celui de-al 23-lea principiu de bază consacrat de ONU. În același context, se afirmă necesitatea implementării de către Statele membre a unor principii și instrumente de lucru care să asigure garanții numai pentru toți avocații ci și pentru cei care exercită funcții juridice (de consiliere și de apărare) în aceleași condiții profesionale (Principiul 16), inclusiv în fața instanțelor și organelor internaționale și regionale, după cum aceasta le este necesar și relevant pentru ca ei să își exercite funcția în mod eficient (Preambul). Se solicită Statelor membre să vegheze asupra independenței profesiei de avocat, prin intermediul mecanismelor naționale, regionale și internaționale și să identifice amenințările și provocările reale și potențiale, în consultare cu părțile interesate relevante, inclusiv organizațiile independente naționale și internaționale ale avocaților.

Sacrificiul avocatului turc Ebru Timtik nu trebuie să rămână fără ecou. Avem datoria să îi ducem mai departe misiunea până la atingerea scopului acesteia. Jurământul rostit de fiecare dintre noi la primirea în profesie ne obligă să adoptăm o poziție activă, fermă în condamnarea abuzurilor de orice tip la care sunt supuși profesioniștii de pretutindeni și, în speță, din regimurile totalitare în exercitarea atribuțiilor reglementate și recunoscute legal. Solidaritatea activă este mai mult decât necesară în contextul actual pentru asigurarea efectivă a protecției și a garanțiilor suplimentare pentru avocații care se află în exercițiul profesiei lor, vizați în activitatea lor de diverși actori statali și non-statali atunci când, de exemplu, reprezintă cetățeni ori cauze nepopulare sau care contestă guvernele în funcție; când sunt invocate acuzații de amenințări la adresa securității naționale; sau când statul de drept este subminat.

Avocaților trebuie să li se garanteze în permanență dreptul la reprezentare, un proces echitabil și un proces adecvat. Trebuie să depășim etapa declarațiilor și a bunelor intenții și să cerem aplicarea unor sancțiuni atunci când toate celelalte demersuri și practici diplomatice rămân fără efect.

Moment de reculegere în memoria avocatei Ebru Timtik

Luni, 7 septembrie, ora 12.00, avocații din Baroul Dolj au păstrat un moment de reculegere în memoria avocatei turce Ebru Timtik, luptătoare pentru drepturile omului care se înscrie în seria neagră a victimelor abuzurilor autorităților turce.

Alături de alți avocați turci care au înțeles să își exercite profesia cu prețul vieții, precum Helin Bolek, Ibrahim Gokcek și Mustafa Kocak, Ebru Timtik a fost 238 zile în greva foamei, ajungând la 30 kg la momentul decesului. Această realitate descrie calvarul prin care a trecut avocata Ebru Timtik pentru a obține din partea autorităților judiciare turce dreptul la un proces echitabil. Sacrificiul avocatei Ebru Timtik nu trebuie să rămână lipsit de efecte.

Avocații din toată Europa au solicitat autorităților turce să facă tot ce le stă în putință pentru a garanta dreptul la un proces echitabil și pentru preveni repetarea unor astfel de evenimente regretabile.

Lucian Săuleanu, Decanul Baroului Dolj, a susținut că păstrarea independenței justiției și a integrității în actul de justiție sunt fundamente ale statului de drept, iar evitarea oricăror ingerințe sau presiuni de natură politică sunt obiective esențiale. În greva foamei alături de Ebru Timtik a fost și avocatul Aytaç Ünsal care a supraviețuit și fost eliberat de curând. Milităm să i se garanteze un proces echitabil.

Avocata Arabella Ionescu, inițiatorea acțiunii la nivelul Baroului Dolj, a precizat că ”toți avocații europeni au datoria să îi ducă mai departe misiunea până la atingerea scopului acesteia. Jurământul rostit de fiecare dintre noi la primirea în profesie ne obligă să adoptăm o poziție activă, fermă în condamnarea abuzurilor”.

Trebuie să manifestăm o sensibilitate sporită și să ne sesizăm de fiecare dată când sunt încălcate drepturilor și libertăților omului, fiind solidari cu cei care-și sacrifică siguranța, sănătatea și până și viața în lupta pentru adevăr și echitate.

Avocații din Europa trebuie să își poată îndeplini îndatoririle profesionale pentru păstrarea independenței și integrității în actul de justiție și pentru menținerea statului de drept.

Webinar F.B.E. - Situația curentă a profesiei de avocat în Turcia

**Av. Mihăloiu Bogdan Valentin
Consilier, Baroul Dolj**

În data de 01.10.2020 FEDERAȚIA BAROURILOR EUROPENE a organizat prin intermediul aplicației “ZOOM” un webinar axat pe tema “SITUAȚIA CURENTĂ A PROFESIEI DE AVOCAT ÎN TURCIA”, webinar intitulat sugestiv ”FORUM DES BATONNIERS”.

Este proaspătă în memoria corpului profesional situația colegei noastre Ebru Timtik care a decedat în data de 27.08.2020 după 238 de zile de greva foamei în lupta cu autoritățile turce pentru respectarea statului de drept și asigurarea dreptului la un proces echitabil în Turcia: (<https://www.barouldolj.ro/index.php?show=anunturi&idPagina=10431>), evocată și de colega noastră Arabella Denise Ionescu - consilier al Baroului Dolj: (<https://www.barouldolj.ro/index.php?show=anunturi&idPagina=10430>).

Din păcate regimurile dictatoriale se instalează fără ca majoritatea populației să conștientizeze acest lucru, avocații fiind printre primele victime ale unor astfel de tendințe dictatoriale deoarece sunt primii care sesizează asaltul regimurilor dictatoriale asupra libertăților și drepturilor fundamentale ale cetățenilor și cad victima opresiunii dictaturii care în acest mod distruge singurul front veritabil de apărare al cetățenilor în fața abuzurilor statului.

Românii ca nație în general, însă cu precădere avocații români în general, sunt extreme de sensibili la această realitate, numeroși avocați de anvergură căzând victime regimului comunist instaurat în România după al doilea război mondial prin încarcerarea în Penitenciare ca Sighet - cum este cazul decanului Baroului Târgu Mureș și Timișoara - Aurel Baciș și suprimarea fizică a acestora pentru a netezi calea instaurării regimului dictatorial care a subjugat România zeci de ani.

De aceea, Baroul Dolj a participat activ la manifestările de sprijin pentru colegii turci, prin momentul de reculegere de la sediul Baroului în data de 07.09.2020 (https://www.barouldolj.ro/files/10435_COMUNICAT%20DE%20PRESA%20BAROUL%20DOLJ%2007.09.2020.pdf), precum și prin participarea la webinarul organizat de FBE în data de 01.10.2020.

Dezbaterile au fost deschise de doamna avocat Silvia Gimenez-Salinas care deține funcția de președinte FBE și de domnul avocat Dominique Attias care deține funcția de vicepreședinte FBE care au remarcat presiunea enormă care apasă pe umerii colegilor turci, regimul dictatorial Erdogan încercând în mod evident intimidarea avocaților care, în calitatea lor de liberi profesioniști nu au acceptat linia dictatorială impusă de regimul politic aflat la putere la Ankara și au dezavuat conduita constantă a autorităților turce de a îngradi drepturile și libertățile cetățenilor prin negarea dreptului la un proces echitabil pentru orice cetățean.

În egală măsură, plasarea avocaților în detenție preventivă sau șicanarea acestora prin supunerea la controale repetate din partea organelor statului, diluează ideea de stat de drept într-un mod inacceptabil.

Față de această realitate, o secțiune distinctă a webinarului a fost denumită “EUROPEAN

LAWYERS CONNECTING TO IMPRISONED TURKISH COLEAGUES” moderată de doamna avocat Irma Van Den Berg, președinta asociației “LAWYERS FOR LAWYERS” , secțiune care a presupus o experiență tulburătoare pentru participanți în condițiile stabilirii unei legături video cu decanul Baroului Ankara, barou din care fac parte mulți avocați aflați în stare de arest pentru convingerile lor politice.

Webinarul a continuat cu o secțiune de intervenții ale colegilor avocați din întreaga Europă, iar concluzia generală a fost că întreg continentul este bântuit de stafia extremismului, tendințelor dictatoriale, cu manifestări din ce în ce mai virulente ale extremei drepte, cu o vădită ascensiune ale elementelor de sorginte nazistă, adică același cocktail de împrejurări care a favorizat în trecut instalarea regimurilor dictatoriale.

Justețea unui astfel de demers a fost confirmată de realitatea cruntă din Turcia unde în anul 2019, 18 avocați au fost acuzați de Curtea Supremă că fac parte din așa zise “grupări teroriste” și a dispus arestarea lor, colega noastră Ebru Timtik făcând parte dintre aceștia, sau incidentul violent din 22.06.2020 când sute de polițiști au folosit forța împotriva avocaților sosiți la Ankara din toata Turcia pentru a protestat alături de colegii lor din capitala turcă față de încălcările drepturilor omului și prigoana la care sunt supuși avocații din această țară.

Baroul Dolj va milita permanent pentru respectarea rostului și rolului avocatului în societate și va semnala orice derapaj de natură a afecta independența profesionistului avocat în raport cu statul și organele sale de forță.

Reprezentarea obligatorie prin avocat și procedura scrisă – reforma procedurii civile franceze¹

**Av. Lucian Nițuleasa
Baroul Dolj**

Decretul nr. 2019-1333 din 11 decembrie 2019 extinde cazurile în care este obligatorie asistența și reprezentarea părților într-un proces civil de către un avocat și reglementează noi dispoziții privind procedura scrisă².

Noul articol 760 din Codul de procedură civilă stabilește principiul potrivit căruia părțile sunt, în lipsa unor dispoziții contrare, obligate să fie reprezentate prin avocat în fața instanței de judecată. Totodată, se prevede că odată cu desemnarea avocatului, părțile trebuie să indice și un domiciliu procedural.

De la această regulă există câteva excepții. Este cazul formulării unei cereri evaluabile în bani în valoare de până la 10.000 euro. De asemenea, statul și instituțiile publice sunt în general scutite de la obligația reprezentării prin avocat.

În ceea ce privește procedura de desemnare a unui avocat:

- pentru reclamant, art. 752 Cod pr. civ. prevede că acesta este obligat să indice avocatul ales pentru reprezentare în chiar cuprinsul cererii de chemare în judecată iar
- pentru pârât, art. 763 stabilește ca acesta este obligat să desemneze un avocat care să îl reprezinte în termen de 15 zile de la primirea citației.

Regula privind obligativitatea reprezentării prin avocat vizează, conform art. 751 Cod pr. civ., doar instanța de prim grad de jurisdicție – Tribunalul regional.

Astfel, art. 751, în cuprinsul căruia este prevăzută obligativitatea reprezentării prin avocat, este parte a Cărții II (Dispoziții particulare a fiecărei jurisdicții), Titlul I (*Dispoziții particulare privind Tribunalul Regional*³), Subtitlul I (Procedura în fața tribunalului), Capitolul I (Procedura contencioasă).

În Franța, instanțele judecătorești în materie civilă sunt organizate după specializare și grad de jurisdicție.

În ceea ce privește instanțele de prim grad de jurisdicție, acestea sunt:

1. Tribunalul regional (Tribunal de grande instance)
2. Tribunalul de primă instanță (Tribunal d'instance)
3. Tribunalul comercial (Tribunal de commerce)
4. Instanța pentru soluționarea litigiilor de muncă (Conseil de prud'hommes)
5. Tribunalul pentru probleme de securitate socială (Tribunal des affaires de la securite sociale)

¹Procedura fără parcurgerea fazei orale

²Aceste noi dispoziții sunt cuprinse în Titlul I din cartea a II-a a Codului de procedură civilă francez

³Tribunal de grande instance;

6. Tribunalul pentru probleme de invaliditate (Tribunal de contentieux de l'incapacite)
7. Tribunal paritar în materie de arendare (Tribunal paritaire des baux ruraux)

Ceea ce face noul decret este să extindă sfera reprezentării obligatorii nu cu privire la un anumit grad de jurisdicție ori o anumită instanță, ci cu privire la anumite specializări, făcând referire în mod expres la cazurile unde se aplică (cu titlu de exemplu: litigiile privind stabilirea chiriilor în materie comercială⁴, în litigiile din dreptul familiei ce privesc solicitarea de revizuire a indemnizației compensatorii precum și în procedura de retragere totală sau parțială a autorității parentale⁵, litigiile privind stabilirea impozitului⁶). Totodată, în cazul procedurii desfășurate în fața instanței comerciale, articolul 5 din decret modifică articolul 853 din Codul de procedură civilă și prevede obligația părților de a fi reprezentate prin avocat în litigiile referitoare la cereri având ca obiect pretenții care depășesc suma de 10 000 €.

Referitor la noile prevederi privind aplicarea procedurii scrise în soluționarea cauzelor civile, articolul L. 212-5-1 din Codul de organizare judiciară prevede că, în fața instanței de judecată, la inițiativa părților și prin acordul expres al acestora, procedura poate fi îndeplinită fără parcurgerea fazei orale. Cu titlu de excepție, instanța poate decide chemarea părților în ședință publică în cazul în care una dintre acestea o solicită sau dacă judecătorul apreciază că nu este posibilă pronunțarea unei hotărâri doar pe baza probelor scrise.

Părțile pot solicita aplicarea procedurii scrise în orice fază a procesului, până la închiderea dezbaterilor.

⁴articolele R. 145-26, R. 145-27, R. 145-29 și R. 145 -31 din Codul comercial sunt modificate în consecință. În această situație, competența de soluționare o deține Tribunalul comercial;

⁵Articolele 1139, 1140 și 1203 din Codul de procedură civilă sunt modificate în consecință;

⁶ Sunt modificate în consecință articolele R. 202-2 și R. 202-4 din Codul de procedură fiscală.

Reglementarea adresei de poștă electronică profesional în legislația altor state

**Av. Oana Retea
Baroul Dolj
Av. Lucian Nițuleasa
Baroul Dolj**

Necesitatea ca fiecare avocat să dețină o adresă de e-mail profesional, nevoia asigurării confidențialității corespondenței avocatului, cât și identificarea facilă a confrăților, adrese de e-mail care să nu creeze confuzie, au condus la analizarea modului în care este reglementată adresa poștală electronică în legislația altor țări europene. Subiectul a fost pe ordinea de zi a ședinței Consiliului Baroului Dolj care a apreciat oportună efectuarea acestei cercetări, precum și transmiterea unui punct de vedere către organele centrale, în condițiile în care aceleași rațiuni impun adoptarea unei soluții uniforme la nivelul țării.

Franța

Articolul P31 alineatul (4) din RIBP⁷ (Regulamentul de ordine interioară a Baroului din Paris) prevede următoarele: "Avocatul este obligat să comunice Baroului o adresă electronică la care să poată fi oricând contactat"⁸. Adresa de e-mail reprezintă o componentă esențială a informațiilor de contact ale avocatului și este mijlocul de comunicare ales de către Barou pentru a comunica cu toți avocații săi. Potrivit art. 15.1. din RIN⁹ (Regulamentul național de ordine interioară a profesiei de avocat) – avocatul trebuie să asigure respectarea strictă a secretului profesional și să dețină o adresă de corespondență electronică¹⁰. Totodată, Consiliul Național al Barourilor din Franța a pus la dispoziția avocaților posibilitatea de a se înregistra într-un sistem securizat de mesagerie și gestionare a datelor de tip cloud¹¹. În acest sens, fiecărui avocat înregistrat îi este alocat o adresă de corespondență electronică de tip xxxxx@avocat-conseil.fr pe care o poate utiliza atât în relația cu instituțiile publice și confrății săi, dar și în corespondența purtată cu clienții¹².

Canada

Conform art. 3, teza finală a Regulamentului privind contabilitatea și standardele de practică profesională a avocaților din Canada¹³, avocatul este obligat să dispună de un computer la sediul său profesional și să dețină o adresă de corespondență electronică profesională individualizată cu numele său. Potrivit art. 10 din același act normativ, corespondența avocatului, indiferent că este purtată pe suport de hârtie sau folosind tehnologia informației, trebuie să cuprindă ca elemente de identificare cel puțin numele acestuia, al angajatorului său ori denumirea societății sale, sediul său profesional, numărul de telefon și fax dar și adresa de e-mail profesională.

⁷<http://www.avocatparis-bdd.org/ribp.htm>

⁸<http://www.avocatparis.org/adresse-electronique-et-obligation-ordinale>

⁹<https://www.cnb.avocat.fr/fr/reglement-interieur-national-de-la-profession-davocat-rin#>

¹⁰https://blogavocat.fr/space/bernard.kuchukian/content/dossier-avocats-%2B-numerique---l-avocat-doit-avoir-obligatoirement-une-adresse-de-courrier--electronique_bbbbd83c-8531-49c1-b544-bef7b32e4082

¹¹<https://faq.avocat.fr/index.php?action=artikel&cat=25&id=106&artlang=fr>

¹² <https://www.barreau.qc.ca/fr/actualites/avis-aux-membres/services-infonuagiques/>

¹³<http://legisquebec.gouv.qc.ca/fr/ShowDoc/cr/B-1,%20r.%205>

Similar sistemului francez, în Canada, Baroul din Quebec, în vederea respectării principiilor edictate de Legea privind cadrul legal al tehnologiei informației (*Loi concernant le cadre juridique des technologies de l'information*¹⁴) precum și secretul profesional prevăzut de Codul deontologic al avocaților, a creat două aplicații securizate: Docurium (bază de date tip Cloud, similar Dropbox sau Google Drive) și VotreCourriel (sistem de mesagerie electronică prin care se alocă fiecărui avocat o adresă profesională de tip xxxxx@avocat.ca)¹⁵.

În **Belgia**, Codul deontologic¹⁶ stabilește în Capitolul 3- Utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare - articolul 4.9, alin.1 ce se înțelege prin adresă electronică și anume - orice secvență de caractere alfanumerice utilizate pentru identificarea unui site web sau adresa corespondenței electronice. În plus alin.2 al aceluiași articol impune că *orice adresă de e-mail, alta decât cea pusă la dispoziția avocaților de către Ordinul barourilor francofone și germane, cuprinde numele avocatului sau al asociației din care face parte, excluzând orice nume de domeniu care reproduce într-o manieră non-distinctivă un termen generic evocator al profesiei de avocat*. Ultimul alineat al acestui articol impune obligația avocatului de a comunica Ordinului din care face parte adresa oficială de e-mail precum și eventualele modificări aduse.

Articolul 4.10 al aceluiași Cod deontologic impune în virtutea protecției vieții private și a accesului facil, direct ca avocatul să aibă o adresă de corespondență electronică, trebuind a fi utilizată în sensul oricărei expedieri adresate uneia sau mai multor persoane specifice - inclusiv pentru corespondența neconfidențială. Se stabilește că trebuie să fie o serie de informații prevăzute în corespondența electronică și anume cele enumerate în alineatele (4) și (5) ale articolului 4.12 :

- 1- numele său și, după caz, cel al asociației din care face parte;
- 2- adresa poștală a biroului său;
- 3- datele sale de contact, inclusiv adresa de e-mail, care îi permite să ia legătura rapidă și să comunice direct și eficient cu el;
- 4- numărul său de înregistrare la B.C.E. sau cea a asociației din care face parte;
- 5- Ordinul profesional sau asociația în care este înregistrat;
- 6- titlul sau titlurile sale profesionale și statele care i-au fost acordate;
- 7- o trimitere la regulile etice, precum și la mijloacele de acces la acestea prin favorizarea unei adrese URL (adresa site-ului)
- 8- numărul său de identificare TVA;
- 9- dacă este cazul, dreptul de retragere și condițiile acestuia;
- 10- normele etice la care este supusă corespondența electronică, precum și informațiile referitoare la modul în care aceste reguli pot fi consultate prin mijloace electronice.

Corespondența avocatului poate să conțină doar detaliile numelui, prenumelui, titlurile profesionale și adresa de e-mail, precum și detaliile prevăzute la nr.4, 8 respectiv 8 de mai sus, dacă se referă prin legătură electronică la un site profesionist care conține celelalte informații prevăzute în art.4.12 alin.4, acest site putând fi al său, cel al asociației sau grupului din care face parte, cel al Baroului francofon și german, sau cel al ordinului său. În altă ordine de idei, corespondența electronică pentru a se putea desfășura este necesară includerea informațiilor amintite mai sus.

De observat este și aspectul impus avocaților de a avea un echipament și o configurație ce respectă standardele de securitate, precum și un serviciu de întreținere și asistență pentru serverul de poștă(art.4.10,alin.3). În plus, corespondența electronică este tratată și păstrată cu aceeași grijă și diligență ca și corespondența prin scrisoare sau fax, aceasta neputând conține publicitate în numele terților (plus alte aspecte ce vizează inclusiv modalitatea de criptare, cine cum păstrează cheile, semnătura electronică, aspecte ce vizează setările server-ului, adresa site-ului și informațiile ce trebuiesc conținute-art.4.11, etc).

¹⁴<http://legisquebec.gouv.qc.ca/fr/ShowDoc/cs/C-1.1>

¹⁵<https://www.barreau.qc.ca/fr/actualites/avis-aux-membres/services-infonuagiques/>

¹⁶<https://avocats.be/sites/default/files/code-deontologie01-07-2016.pdf>

În altă ordine de idei, este pusă la dispoziția avocaților platforma care le generează un e-mail la nivelul Barourilor din care fac parte (de exemplu: @barreaudemons.be, @barreaudetournai.be, @barreaudeverviers, @barreaudebruxelles.be, etc.) sau platforma dezvoltată de AVOCATS.BE¹⁷ și anume @avocat.be. Acesta este un serviciu operat de ContactOffice Group SA în numele AVOCATS.BE. Contact Office este un editor de software belgian. Astfel aceasta trebuie să conțină inițialaprenumelui.nume@avocat.be

Ceea ce este interesant și poate merita atenție este modul în care acest Cod deontologic reglementează furnizarea on line a serviciilor legale-art.4.12. Astfel, alin.1 stabilește că prin serviciu on-line se înțelege orice serviciu furnizat de obicei contra cost, la distanță, electronic și la cererea individuală a unui destinatar al serviciului. Pentru a furniza aceste servicii este însă necesară o autorizare prealabilă. Pentru a se derula această activitate sunt determinați pașii privind încheierea unui contract, etc....

Regulamentul interior al Baroului din **Luxemburg** nu reglementează în mod direct aspecte ce vizează adresa de e-mail ci doar site-ul profesional. Astfel, în art.6.3 se prevede că înregistrarea și utilizarea unui nume de domeniu care vizează exclusiv reproducerea unui termen generic evocator al profesiei sau al baroului nu este autorizată, cu excepția cazului în care avocatul asociază cu acesta un termen distinctiv, cum ar fi, de exemplu, numele avocatului sau asociația din care face parte, dacă este cazul pe scurt¹⁸.

În **Italia**, Codul deontologic¹⁹ în reglementarea site-ului unui avocat interzice să se declare „specializat” dacă specializarea nu este dovedită de o calificare specifică, fiind indicat să fie folosit adjectivul „expert” în loc de „specializat” (art.35). Decretul nr. 185 din 29 noiembrie 2008, convertit în Legea nr. 2 /28 ianuarie 2009 impunea reglementarea unui e-mail certificat²⁰. Astfel a

¹⁷Ordinul Barourilor în limba franceză și germană este organizația care reunește toate barourile din părțile de limbă franceză (11) și germano-vorbitoare (1) din țară. Același ordin există și în partea de limbă olandeză a țării, este vorba despre O.V.B. (Orde van vlaamse balies). AVOCATS.BE-folosește această denumire, respectiv sigla din 2013. Denumirea legală O.B.F.G. nu a dispărut, este folosit întotdeauna atunci când O.B.F.G. înaintează să-și exercite una dintre misiunile sale legale, de exemplu, în procedurile legale în care O.B.F.G. este parte sau în Monitorul Belgian când sunt publicate noi reglementări. Rolul său, definit de lege, este acela de a reprezenta și apăra interesele profesiei de avocat, dar și de a apăra interesele persoanelor în litigiu, fiind o persoană juridică guvernată de dreptul public. În concret, aceasta reprezintă întreaga profesie în fața autorităților și organizațiilor publice organizații internaționale, partide politice sau mass-media, ONG-uri etc; exprimă opinia profesiei de avocat cu privire la anumite proiecte de legi și altele care vizează administrarea justiției; asigură în aceeași măsură un bun acces la justiție; stabilește reglementările referitoare la profesia de avocat la nivel profesional și etică; asigură armonizarea regulilor și practicilor profesiei de avocat; determină programele de pregătire profesională pentru avocați; supraveghează rolul social și politic al avocaților, implicarea lor în viața oamenilor, etc.

¹⁸https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/TR_National_CTR/FR_CTR_Luxembourg_Rules.pdf

¹⁹<https://www.consigionazionaleforense.it/documents/20182/451926/Nuovo+Codice+Deontologico+Forense/dde0cdb5-a420-4379-9c46-c3872163f763>

²⁰ E-mailul certificat (cunoscut sub numele de e-mail certificat în Italia, sau PEC pe scurt) este un tip special de e-mail utilizat în Italia, Elveția, Hong Kong și Germania. E-mailul certificat este menit să ofere un echivalent legal al poștei înregistrate tradițional: prin plata unei taxe mici, utilizatorii sunt capabili să dovedească legal că un anumit e-mail a fost trimis și primit. Poșta electronică înregistrată este utilizată în principal în Italia, dar se depun eforturi pentru extinderea validității sale juridice în conformitate cu cadrul Uniunii Europene. Un e-mail certificat poate fi trimis numai folosind un cont special de e-mail certificat furnizat de un furnizor înregistrat. Când este trimis un e-mail certificat, furnizorul expeditorului va elibera o primire a tranzacției reușite (sau eșuate). Această primire are valoare legală și include informații precise despre ora la care a fost trimis e-mailul certificat. În mod similar, furnizorul destinatarului va transmite mesajul în contul de e-mail certificat corespunzător și apoi va transmite expeditorului o primire de livrare reușită (sau eșuată), indicând pe această primire ora exactă a livrării. Dacă oricare dintre aceste două încasări este pierdută de expeditor, furnizorii sunt obligați să emită o dovadă a tranzacției cu o valabilitate juridică egală, dacă această dovadă este solicitată în termen de 30 de luni de la livrare. Începând cu 1 iulie 2013, toate comunicările dintre întreprinderi și administrația publică italiană trebuie să fie trimise prin PEC, iar documentele pe hârtie nu mai sunt acceptate. Toate problemele referitoare la PEC în Italia sunt supravegheate și reglementate de o agenție guvernamentală specială numită AgID („Agenția pentru Italia digitală”) care stabilește furnizorii de e-mail autorizați, cadrul legal al PEC și regulile și condițiile de utilizare. (https://en.wikipedia.org/wiki/Certified_email)

avea o adresă PEC este o obligație consacrată pentru avocați de art. 16 alin.7 din Legea 2/2009. Această adresă electronică trebuie să fie, de asemenea, comunicată Consiliului Ordinului (Baroului)²¹ din care fiecare avocat face parte, care la rândul său, o comunică Ministerului Justiției, certificându-l ca fiind singura adresă utilizabilă pentru comunicări către și de la oficiile judiciare.

Prin urmare, adresa PEC care va fi comunicată va deveni singurul domiciliu de referință electronică pentru avocat în procesul telematic²² și pentru primirea notificărilor electronice și parolilor de arhivare pentru documente electronice. La nivelul fiecărui ordin/barou au fost încheiate acorduri cu diferite companii de specialitate²³ din domeniu.

De exemplu, Consiliul baroului avocaților din Frosinone²⁴ a stabilit că domeniul a fost înregistrat sub denumirea: @pecavvocatifrosinone.it, membrii Ordinului Frosinone având posibilitatea de a avea un Pec cu nume propriu: *nume.prenume@pecavvocatifrosinone.it* la un cost (25euro), cu valabilitate și eficacitate de 4 ani. La nivelul altor barouri au fost implementate domenii precum: *numeprenume@ordineavvocatiroma.org* – pentru avocații din Baroul din Roma²⁵, *numeprenume@pec.ordinevocativiterbo.it* – pentru avocații din Baroul din Viterbo²⁶, *numeprenume@puntopec.it* – avocații din Baroul din Marcerata²⁷, etc.

Ce se întâmplă dacă avocatul nu are o adresă PEC? Avocatul fără PEC nu va avea ocazia să profite de procesul viitor telematic și de acum înainte nu va primi comunicări de la Registru. Nici o lege nu interzice să existe mai multe adrese de e-mail certificate în mod similar, însă numai adresa comunicată comisiei baroului de apartenență și apoi comunicată de aceasta Ministerului Justiției, va fi utilizată în mod valabil pentru comunicații și și procese telematice cu valoare legală.

Baroul din statul **California**²⁸ a impus începând cu 1 februarie 2010 obligativitatea ca toți avocații din baroul de stat să furnizeze o adresă de e-mail în baza unei reguli de judecată aprobate de Curtea Supremă, avocații inactivi de peste 70 de ani fiind scutiți de această cerință. În conformitate cu articolul 9.7, avocații trebuiau să creeze un profil online prin intermediul sistemului de membru al baroului.

Conform articolului 9.9.5²⁹, avocații activi autorizați în California și practicienii multijurisdicționali trebuie să fie periodic *amprentanți* pentru a evita să fie plasați în starea inactivă involuntară și să fie înscrise în registrele din barou ca nefiind eligibili a practica. Această regulă este impusă pentru obținerea de informații vizând cazierul judiciar cu privire la condamnările și arestările la nivel federal.

În **Germania**, cutia poștală specială a avocatului electronic - beA³⁰ - "besonderes elektronisches Anwaltspostfach" este un program, cerut de legislația germană să fie utilizat de avocați în comunicarea lor, conceput pentru a asigura transferul sigur al fișierelor între clienți, avocați și instanță. Noua platformă de comunicare înlocuiește „Curtea electronică și căsuța poștală administrativă” (EGVP) anterioară, care a furnizat până în prezent acces de comunicare la instanțele din Germania (dar numai într-o măsură limitată) prin mijloace electronice. De la 1 ianuarie 2018, avocații sunt obligați să aibă un cont de mail beA și să poată primi mesaje prin intermediul acestora.

²¹https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/69024/1837N.25-C-2009_p.e..pdf/6ee5fed6-536f-43d6-9a0f-4770fd2c8f5f

²²Pentru detalii privind problema justiției telematice a se vedea: <https://www.universuljuridic.ro/justitie-telematica-vs-justitie-informatica-amintiri-despre-viitor/>

²³ exemplu de companii care activează în acest sector Aruba, Poste Italiane, Giuffrè, etc.

²⁴<http://www.ordineavvocatifrosinone.it/sites/default/files/uploaded/DomandeFrequentiPEC.pdf>

²⁵<https://www.ordineavvocatiroma.it/Documenti/ConfigurazionePEC.pdf>

²⁶<http://www.ordineavvocativiterbo.it/posta-elettronica-certificata.asp>

²⁷<http://www.ordineavvocatimacerata.it/neo/wp-content/uploads/2016/02/Istruzioni-1.pdf>

²⁸<http://board.calbar.ca.gov/docs/agendaItem/Public/agendaitem1000025360.pdf>http://www.courts.ca.gov/cms/rules/index.cfm?title=nine&linkid=rule9_9

²⁹<http://www.calbar.ca.gov/Portals/0/201805231439.pdf?ver=2018-05-23-144831-320>

³⁰<https://bea.brak.de/>

STUDII ȘI COMENTARII

Evoluția instrumentelor de combatere a fraudelor care afectează interesele financiare ale U.E înainte și după apariția legii 78/2000

**Av. Bogdan Mihăloiu
Baroul Dolj**

ABSTRACT. INTRODUCTION.

Romania's Accession to the European Union back in 2007 meant a long and difficult period of harmonization of the national legislation with the European legislation by implementing the system which we all call today *the Community Aquis*.

Both during the pre-accession period with the European Union and after the E.U. accession, Romania has implemented a set of legal rules which respond to new regulatory fields.

As a result, 78/2000 Law was adopted in 2000 and has been continuously adjusted by different amendments in order to meet the purpose imposed by the E.U., which is to protect E.U. financial interests in the new Member State.

However, even in this context, the Romanian legislator has underestimated one of the most important problems which has overall affected the Romanian law system over the last 30 years, namely the normative excess.

The criminal rule/law which makes the subject of the present article has not been corroborated with the existing criminal law and the foreseeable consequences consisted of the establishment of a non-unitary case-law, the existence of obvious difficulties for legal practitioners and the limitative and, in some way, the late involvement of the High Court of Cassation and Justice of Romania aimed to guide the practitioners.

It is the obligation of jurisprudence to analyze such inconsistencies, to identify the problems and to propose the solutions in order to improve or to harmonize the existing regulation.

Key words: over-regulation/ normative excess, non-unitary case-law/jurisprudence, E.U financial interests, Art.18. ind. 1 within Law No. 78 from 2000.

REZUMAT

Aderarea României la U.E la 01.01.2007 a presupus o lungă și dificilă perioadă de armonizare a legislației naționale cu legislația europeană prin implementarea a ceea ce denumim astăzi aquisul comunitar. Atât în perioada de preaderare cât și după aderare, România a implementat un complex de norme juridice care erau chemate să răspundă unor domenii de reglementare noi, grăitoare fiind în acest sens adoptarea în anul 2000 a Legii 78/2000 adaptată prin succesive modificări la scopul impus de U.E de a-i fi protejate interesele financiare în noul stat membru.

Desigur, nici în acest caz, legiuitorul român nu a luat în seama una din cele mai mari probleme care a afectat în ansamblu sistemul nostru de drept în ultimii 30 de ani, și anume inflația legislativă.

Norma de sancționare penală care face analiza prezenței lucrării nu a fost coroborată cu normele deja existente, rezultatul previzibil, ca de altfel în orice domeniu unde există exces de reglementare, fiind acela al existenței unei practici neunitare în materie, dificultăți evidente pentru practicienii dreptului, precum și intervenții ale ÎCCJ cu scop de îndrumare însă limitate și tardive.

Este obligația jurisprudenței să analizeze astfel de inconsecvențe, să identifice probleme și soluții în vederea perfecționării reglementării sau armonizării legislației existente cu noua reglementare.

CUVINTE CHEIE: inflație legislativă, practică neunitară, interese financiare ale U.E, art.18.ind.1 Legea 78/2000

1. SCURTE CONSIDERAȚII ISTORICE

La 01.01.2007 România devenea membru cu drepturi depline al Uniunii Europene după o lungă și dificilă perioadă de negociere și monitorizare care a presupus numeroase rapoarte de țară prin care se analizau progresele înregistrate de țară noastră în perioada de preaderare.

Tratatul de aderare al țării noastre fusese semnat la 25.04.2005 la Abatia Neumunster în Luxemburg și reprezenta rezultatul unei creșteri exponențiale a interacțiunii economic-juridice între țară noastră și Comunitatea Economică Europeană. Amintim aici raporturi economice reglementate între statul comunist și Comunitatea Europeană încă din 1974 ce tindeau la legiferarea schimburilor comerciale între România și Comunitatea Economică.

Negocierile de aderare au fost laborioase, în măsura în care una din condițiile esențiale ale aderării a reprezentat-o statutul de stat de drept al țării noastre, acest statut și lupta anticorupție fiind elementele centrale ale monitorizării din faza de preaderare, însă și ulterior prin instrumentul denumit *’Mecanismul de cooperare și verificare a progreselor legate de reforma sistemului judiciar’*.

Tratatul de aderare al României la U.E a reprezentat un angajament juridic extrem de complex, în măsura în care în urma semnării acestui tratat România s-a obligat să implementeze în sistemul legislativ național vaste modificări legislative menite să pună în acord legislația națională cu sistemul normativ european. Direcția asumată de țara noastră a fost aceea să transpună în sistemul legislativ național numeroase regulamente, directive, inclusiv în materia care face obiectul prezentei lucrări¹.

Astfel, tratatul de aderare conținea o secțiune distinctă ce reglementa modul de punere în aplicare a tratatului - Secțiunea a V-a. Această secțiune conținea lista convențiilor și protocoalelor asumate de Uniune și care deveneau obligatorii pentru România și în egală măsură lista aquisului comunitar care devenea obligatoriu pentru noul membru.

În acest sens, România se obligă să respecte pe de o parte toate acordurile și convențiile încheiate sau aplicate provizoriu de către UE, însă potrivit art.4 din Tratat se obligă să aplice dispozițiile aquisului comunitar Schengen prevăzute în Protocolul 17 al Constituției care au fost integrate în cadrul UE.

Cu alte cuvinte, de la data aderării la UE a devenit de drept aplicabil în sistemul național de drept un ansamblu de norme legale ce compun așa zisul aquis comunitar care treptat a fost preluat și implementat prin legi speciale naționale cum este și cazul Legii 78/2000.

Este evident că, dată fiind complexitatea raporturilor dintre statul național și Comunitatea Europeană care se axau pe o integrare totală și deplină în comunitate a statului membru însă cu păstrarea specificului național, aderarea a adus cu sine ample modificări ale legislației penale naționale menite să securizeze pe lângă alte aspecte raporturile statului membru cu Uniunea din perspectiva fondurilor acordate pentru susținerea dezvoltării statului membru pe toate palierele.

¹ a se vedea JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE din 21.06.2005

2. IMPLICAȚIILE FINANCIARE ALE INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN UE

Integrarea în Uniune a avut și are o puternică componentă economică, România fiind beneficiara unor sume importante din bugetele UE sau administrate în numele și pentru aceasta, fonduri menite să asigure o dezvoltare susținută atât la nivel național cât și la nivelul comunităților locale, să reducă decalajul de dezvoltare al României față de restul statelor membre însă în egală măsură să reducă decalajul de dezvoltare între regiunile țării sau între zonele urbane și cele rurale.

Astfel, Uniunea Europeană a elaborat și derulat prin intermediul Reprezentanței din România numeroase programe de finanțare europeană menite să asigure îndeplinirea obiectivelor din strategia de dezvoltare comunitară, primul ciclu de finanțare derulându-se în perioada 2007-2013, în prezent fiind în derulare programele de finanțare din ciclul 2014-2020².

Începând cu ciclul de finanțare 2021-2027, Comisia Europeană propune linii noi de finanțare având drept scop întărirea coeziunii la nivelul Uniunii și a conturat cinci linii de priorități investiționale:

- O EUROPĂ MAI INTELIGENTĂ și anume finanțarea proiectelor de inovare, digitalizare și de transformare economică și sprijinire a IMM-urilor
- O EUROPĂ MAI VERDE și anume finanțări care să asigure punerea în aplicare a Acordului de la Paris pentru reducerea emisiilor de carbon, investiții în surse de energie alternativă și combaterea schimbărilor climatice
- O EUROPĂ CONECTATĂ ceea ce presupune finanțări legate de rețele de transport și digitale strategice
- O EUROPĂ MAI SOCIALĂ ceea ce presupune sprijinirea creării de locuri de muncă, a sistemelor de învățământ, a competențelor și incluziunii sociale, precum și acces egal la sistemele de sănătate
- O EUROPĂ MAI APROPIATĂ DE CETĂȚENII SĂI ceea ce presupune sprijinirea strategiilor de dezvoltare la nivel local și dezvoltare durabilă regională³

3. MECANISMELE DE CONTROL FINANCIAR ALE UE-ORGANISME ȘI LEGISLAȚIE

A.ORGANELE DE CONTROL ALE UE

O dată cu integrarea în UE, așa cum am arătat, au devenit de drept aplicabile o serie de regulamente ale UE, regulamente extrem de relevante atât din perspectiva importanței pe care UE o acordă protejării intereselor sale financiare și combaterii fraudei, însă și din perspectiva asumării de către România a tratării problematicilor legate de fraudarea fondurilor comunitare drept grave probleme de corupție.

Însă Comunitatea Europeană își crease propriile proceduri și propria arhitectură instituțională de control, ambele menite să asigure descoperirea și sancționarea faptelor care au produs fraude cu privire la bugetele UE.

Din perspectiva instituțională, COMISIA EUROPEANĂ a creat încă din anul 1999 primul organism de control prin Decizia 1999/352/CE, în concret fiind vorba de un departament responsabil cu investigarea administrativă a fraudelor vizând interesele financiare ale UE asupra căruia ne vom apleca pe larg în continuare.

Acest organism reprezenta un pionierat nu doar din perspectivă instituțională, cât și din perspectivă procedurală, deoarece UE a înființat nu numai un organism specializat de control (OLAF), dar și regulamente procedurale menite să reglementeze activitatea specifică în materia acestor controale.

² www.fonduri-UE.ro -a se vedea MINISTERUL FONDURILOR EUROPENE -PROGRAME OPERATIONALE 2014-2020

³ pentru informații complete despre programele de finanțare și noile direcții de orientare a fondurilor comunitare a se vedea www.fonduri-structurale.ro

Așadar, primul organism de control creat la nivelul Comisiei Europene a fost OFICIUL EUROPEAN DE LUPTĂ ANTIFRAUDĂ ca organism responsabil cu investigațiile administrative privind fraudele ce afectau interesele financiare ale CE.

Activitatea Oficiului a fost reglementată de REGULAMENTUL CE 1073/1999 care practic a fost norma care gândea rolul și rostul unui astfel de oficiu plecând de la câteva principii fundamentale:

-importanța deosebită pe care instituțiile UE o acordau protejării intereselor financiare ale UE și combaterii fraudei, corupției, precum și oricăror activități ilegale ce prejudiciau aceste interese.

-necesitatea adoptării unei astfel de reglementări și creării unui astfel de oficiu care derivă din responsabilitatea pe care C.E o avea cu privire la execuția bugetară a bugetului U.E în temeiul art 317 din TFUE⁴.

-necesitatea instituirii la nivel comunitar a unui organism de control și verificare și cu competențe, în egală măsură, în materia elaborării de metode de prevenire și combatere a fraudei.

Organismul astfel înființat avea ca atribuție principală efectuarea de investigații de natură administrativă cu scopul identificării și combaterii cazurilor de fraudă, corupției sau astfel de activități care afectează în mod negativ interesele financiare ale U.E.

O chestiune extrem de interesantă a fost aceea că OFICIULUI i-au fost atribuite și competențe în identificarea și pregătirea unor inițiative legislative și de reglementare pentru COMISIE astfel încât acest din urmă organism să poată adopta reglementări eficiente în raport de situațiile practice întâlnite ca urmare a investigațiilor derulate.

Este un atribut pe care îl apreciem extrem de eficient prin puternica sa componentă practică în măsura în care în viitoarele reglementări adoptate urma să fie avute în vedere cazurile concrete de fraudă, cu luarea în considerare a metodelor fraudative descoperite, cazurilor de corupție reală etc.

Pe lângă definirea scopului înființării și competențelor OLAF, prin această decizie au fost elaborate și procedurile de investigare în raport de care OLAF urma să își deruleze investigațiile.

Investigația se declanșa printr-o autorizație de control la fața locului emisă de Directorul OLAF care cuprindea entitatea controlată și determina obiectul investigației, iar investigația propriu zisă se derula după o procedură similară cu cea de derulare a percheziției domiciliare care permitea organului de control accesul la toate încăperile și documentele relevante ale proiectului derulat cu finanțare europeană, ridicarea de obiecte și înscrisuri relevante așa cum va fi ulterior reglementat expres în pct. 11 al preambulului Regulamentului 1073/1999.

Entitatea verificată avea dreptul la asistență juridică prin apărător(drept specific procedurilor cu caracter penal) iar în procesul verbal de constatare a verificărilor avea dreptul de obiecțiuni atât din perspectiva procedurală cât și de fond, adică veritabile elemente procesual penale deși controlul OLAF era considerat eminentamente administrativ.

Finalmente, în măsura în care erau identificate elemente de fraudă cu conotații penale, raportul OLAF era înaintat autorităților judiciare naționale pentru declanșarea urmăririi penale cu privire la presupusele fapte de natură penală.

B.LEGISLAȚIE RELEVANTĂ - REGULAMENTE PRIVIND PROTECȚIA INTERESELOR FINANCIARE ALE C.E ȘI INVESTIGAȚIILE EFECTUATE DE OLAF

Sistemul normelor adoptate și care aveau incidența în materia verificării modului de gestionare a fondurilor din bugetele U.E sau din bugetele administrate în numele sau pentru aceasta au fost esențiale dintotdeauna pentru COMUNITATEA EUROPEANĂ, și prezintă corelativ o deosebită importanță pentru România în măsură în care aceste norme sunt de imediată aplicare în jurisdicția națională și se întrepătrund cu normele penale naționale.

⁴ www.juridice.ro - a se vedea JOCE 316/27.11.1995 în articolul FRAUDA COMUNITARĂ. CONTROVERSE CU PRIVIRE LA INFRAȚIUNILE CUPRINSE ÎN SECȚIUNEA 4,IND.1 DIN LEGEA 78/2000 publicat de MILU CONSTANTIN TIMOCE la 12.08.2012 pe JURIDICE.RO

Din perspectiva normelor substanțiale de incriminare a fraudei, U.E gândit încă din 1995 un sistem de protecție penală a intereselor sale financiare întemeiat pe arhitectura normativă a Uniunii care are în vârful ierarhiei sistemului de reglementare TRATATUL PRIVIND UNIUNEA EUROPEANĂ.

I.CONVENȚIA PIF

Prima normă fundamentală în materia protejării intereselor financiare ale U.E a fost edictată în temeiul art.K.3 din TRATATUL PRIVIND UNIUNEA EUROPEANĂ⁵.

Convenția PIF a reprezentat o normă centrală în sistemul reglementărilor care erau menite să protejeze aceste interese, a fost adoptată pe 26.07.1995 și s-a consacrat juridic cu această denumire. Convenția a fost publicată în JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE C316/27.11.1995 care a fost completată cu trei Protocoale ulterioare elaborate în temeiul aceluiași Tratat⁶.

Această convenție s-a constituit în prima reglementare comunitară care tindea la protecția intereselor financiare ale Comunității Europene, scopul manifest al acestei reglementări fiind acela de a armoniza legislațiile statelor membre cu normele comunitare în vederea protejării eficiente a intereselor financiare ale UE.

Încă din preambulul convenției, din expunerea de motive, se observă că adoptarea convenției a fost determinată de creșterea exponențială a cazurilor de fraudă în materia veniturilor și cheltuielilor vizând fonduri comunitare, și în special împrejurarea că acest gen de infracțiuni nu se limitează la o anumită țară ci, de cele mai multe ori, acest gen de fraudă este transnațională și presupune rețele infracționale organizate.

Convenția din data de 26.07.1995 reprezintă în mod indubitabil pionieratul în materia protejării intereselor financiare ale U.E, acest act normativ fiind primul care definește noțiuni fundamentale ce se vor regăsi și în reglementarea națională supusă analizei prezente, însă a creat și cadrul de cooperare judiciară între statele membre.

Pentru prima dată își găsesc consacrare legislativă la nivel comunitar noțiuni esențiale în sistemul încriminării penale a acestui gen de fapte sau elemente de cooperare judiciară internațională, cu titlul de exemplu menționând:

- **Fraudă** - reprezentând orice atingere adusă intereselor financiare ale UE atât în materie de venituri, cât și în materie de cheltuieli, fiind detaliate modalitățile care pot constitui conținutul unei asemenea infracțiuni.

Este de observat că această noțiune fundamentală definită la nivelul primei reglementări din 1995 se va regăsi întocmai în legislația penală specială adoptată de statul român prin legea 78/2000, intrând în conținutul conduitei fraudative atât acte omisive cât și acte comisive.

În Convenția PIF fraudă este definită că fiind orice act comisiv sau omisiv constând în "folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, incomplete sau inexact", "necomunicarea unor informații cu încălcarea unei obligații specifice", sau "deturnarea fondurilor de la scopul pentru care au fost acordate".

Acest gen de conduite erau prohibite indiferent dacă atrăgeau obținerea de fonduri pe nedrept, fie diminuarea ilegală a resurselor bugetului general al U.E sau ale bugetelor gestionate de Comunitățile Europene sau pentru acestea.

Convenția a stabilit o limită a incriminării penale, dispunând în sensul că numai faptele care au produs o pagubă de 50.000 ECU(înlocuită la 01.01.1999 cu moneda EUR la un curs de 1 ECU-1EUR) poate constitui infracțiune, lăsând statelor membre posibilitatea de a reglementa acest prag până la 4000 ECU.

Deși la acea vreme România nu era membră a U.E, este de subliniat că această convenție a

⁵ A se vedea Daniel Grădinaru-INVESTIGAREA INFRACTIUNILOR CONTRA INTERESELE FINANCIARE ALE U.E,ED.C.H.Beck, București ,2016

⁶ www.antifrauda.gov.ro - a se vedea legislație europeană-Convenția din data de 26.07.1995 denumită Convenția PIF

fost îmbrățișată de țară noastră încă din faza de preaderare, în măsură în care Legea 78/2000 a fost modificată prin introducerea secțiunii 4, ind.1 prin Legea 161/2003 care cuprindea patru infracțiuni în această materie.

- statele membre se obligau să extrădeze autorii unor astfel de infracțiuni către statul în care s-a produs fraudă, iar în măsura în care statul membru nu permite extrădarea pe temei de naționalitate, statele membre se obligau să adopte cadrul normativ pentru a-și stabili competența cu privire la instrumentarea unor astfel de infracțiuni, convenția statuând asupra “necesității înaintării cauzei către autoritățile competente ale statului membru” în caz de refuz de extrădare pe motiv de naționalitate.

II. REGULAMENTUL COMISIEI EUROPENE 1073/1999⁷

Apariția OLAF ca organism independent care avea drept obiectiv esențial investigarea potențialelor fraude vizând interesele financiare ale U.E a reclamat adoptarea corelativă a unui cod procedural care, pe de o parte să definească statutul oficiului în raport de autoritățile executive și judiciare din statele membre, iar pe de altă parte să stabilească procedura de derulare a investigațiilor oficiului.

Acest cod procedural a fost reprezentat de Regulamentul Comisiei Europene 1073/1999.

În esență, Regulamentul dispunea că informațiile obținute în cadrul investigațiilor OLAF puteau fi înaintate în orice moment autorităților competente în măsura în care era vorba de chestiuni susceptibile de a avea ca rezultat urmărirea penală.

Această dispoziție nu a fost avută în vedere de legiuitorul național, care nu a definit în legislație valența probatorie a unor astfel de rapoarte de control și nici nu a corelat aceste proceduri de investigație cu legislația procesuală națională.

Regulamentul Comisiei Europene 1073/1999 conținea astfel de chestiuni deosebit de importante pe care, așa cum am arătat, legiuitorul național nu le-a corelat cu legislația națională deși acest regulament își producea efectele cu mult înainte de adoptarea legislației naționale⁸:

a) faptul că la încheierea unei investigații efectuate de OLAF se redactează un raport, sub autoritatea directorului, raport în care se menționează faptele frauduloase constatate, prejudiciu financiar în măsura în care există și recomandările privind măsurile ce se impun (art.9, alin.1 din Regulament)

b) faptul că rapoartele se întocmesc cu respectarea cerințelor procedurale prevăzute în legislația națională a statului membru în care se efectuează investigația, această normă nefiind preluată și consacrată printr-o normă națională. O asemenea consacrare legislativă ar fi evitat existența unui conflict între reglementări prin determinarea semnificației unui astfel de raport din perspectivă penală, fără a fi nevoie de o reglementare națională nouă în care, din păcate, locul și semnificația unui astfel de raport de investigație nu sunt de fel analizate.

c) faptul că aceste rapoarte constituie proba admisibilă în procedurile administrative sau judiciare (penale) ale statului membru (art. 9, alin.2 din Regulament), deși o astfel de prevedere nu a fost niciodată lămurită în dreptul național, în special cel procesual penal.

Este de subliniat că atât activitatea OLAF în general, însă și raportul de investigație în special, aveau puternice interferențe cu activitatea organelor judiciare penale care asigurau urmărirea penală a infracțiunilor care aduceau atingere intereselor financiare ale UE.

Regulamentul 1073/1999 a stabilit o procedură clară de investigare a suspiciunilor de fraudă vizând interesele financiare ale U.E, însă din păcate procedura de investigare nu a fost armonizată cu legislația națională. Cu titlul de exemplu, nu regăsim nici un fel de normă care să reglementeze drepturile subiectului de drept supus investigației în raport de această procedură penală care îl

⁷ Regulamentul 1073/1999 a fost publicat în JURNALUL OFICIAL AL U.E JO Legea136/31.05.1999, PAG 20-JURNALUL OFICIAL AL U.E

⁸ Regulamentul 1073/1999 a fost publicat J.O.136/31.05.1999, P.20

vizează, în măsura în care rezultatele unei astfel de investigații pot influența decisiv situația procesuală într-o viitoare cauză penală.

Investigațiile OLAF se declanșează în urma emiterii unei decizii a directorului oficiului care se sesizează din oficiu sau acționează ca urmare a unei solicitări a unui stat membru.

În acest sens directorul emite o autorizație scrisă în care indică identitatea agenților care urmează să efectueze investigația și calitatea lor precum și sarcinile pe care le au de îndeplinit.

Regulamentul statuează că inspectorii OLAF sunt obligați să prezinte entităților verificate dispoziția directorului care a stat la baza investigației, precum și faptul că în derularea investigației inspectorii sunt obligați să respecte regulile de investigație și practicile statului în care se desfășoară investigația.

Regulamentul a instituit reguli de echitate a procedurii în sensul că sunt limitări în timp determinate de împrejurările și complexitatea cazului, se instituie regula desfășurării fără întrerupere a investigației și instituie pentru inspectorii antifraudă drepturi similare organelor de control naționale legate de dreptul de acces în incinte, accesul la documente și facilități relevante, dreptul de ridicare de obiecte și înscrisuri relevante, accesul la sisteme informatice etc.

S-a instituit în sarcina statelor membre obligația de a sprijini și colabora cu oficiul, de a furniza orice informație necesară considerată relevantă de organele de control.

4. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ - LEGEA 78/2000 ANALIZATĂ ÎN ANSAMBLUL LEGISLAȚIEI PENALE NAȚIONALE

Sediul materiei în ceea ce privește infracțiunile care ocrotesc interesele financiare ale U.E în legislația națională îl reprezintă secțiunea 4, ind.1 din Legea 78/2000 care reglementează infracțiunile contra intereselor financiare ale Uniunii Europene, fiind reglementate atât infracțiuni specifice în art.18¹, art. 18², art.18³, art.18⁵, cât și aspecte procedurale derogatorii de la C.P.P. în materia urmăririi unor astfel de infracțiuni, în materia măsurilor asigurătorii și a competenței materiale și funcționale a completelor care judecă astfel de infracțiuni.

Legea 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată la 08.05.2000 și a fost publicată în M.OF 219/18.05.2000 însă secțiunea destinată infracțiunilor în legătură directă cu infracțiunile de corupție reunite în secțiunea 4, ind.1 denumită ”Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale U.E” a fost introdusă prin Legea 161/2013.

Relevantă pentru analiza ce face obiectul prezentului articol este reglementarea conținută de art. 18¹ din legea 78/2000.

Astfel, alin.1 dispune că: ”folosirea sau prezentarea cu rea-credință de documente ori declarații false, inexact sau incomplete, dacă fapta a avut ca urmare obținerea fără drept de fonduri din bugetul Uniunii Europene sau din bugetele administrate de această ori în numele ei se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi “

În alin.2 este incriminată fapta de la alin .1 “constând în omisiunea de a furniza, cu știință datele cerute potrivit legii pentru obținerea de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de această ori în numele ei, dacă fapta a avut ca rezultat obținerea acestor fonduri”.

În alin.3 este incriminată varianta agravată a infracțiunilor arătate anterior care au produs consecințe deosebit de grave, caz în care limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate.

Modul în care legiuitorul român a incriminat aceste infracțiuni a generat însă, numeroase ezitări în practică judiciară, în măsura în care la elaborarea normei speciale nu s-a avut în vedere pe de o parte nevoia de coordonare cu normele europene enunțate anterior, iar pe de altă parte nu s-a analizat suprapunerea, fie și parțială a noii norme de incriminare peste alte reglementări penale: înșelăciunea-244 C.p., falsul intelectual-art.322 /material-320 C.p., uzul de fals-323 C.p., obținerea ilegală de fonduri – art. 306 C.p., deturnarea de fonduri-art.307 C.p.⁹

⁹ a se vedea Tudorel Toader-Drept penal partea specială – Ed, a -3 –a revizuită și actualizată, Ed. Hamangiu, București 2008

Consecința a fost aceea că în numeroase cazuri, instanțele naționale nu au avut o viziune unitară asupra încadrărilor juridice date unor astfel de fapte, reținând în concurs cu infracțiunea din legea specială infracțiuni precum: înșelăciunea, falsul intelectual, uzul de fals etc.

Consecințele juridice ale unei astfel de inflații de norme juridice care și măcar în parte se suprapun din punct de vedere al zonei de reglementare sunt cât se poate de serioase, în special după intrarea în vigoare a Noului Cod Penal care a stabilit un tratament sancționator mult mai sever pentru pluralitatea de infracțiuni sub forma concursului de infracțiuni.

Așadar, pentru practicienii dreptului nu poate fi lipsit de relevanță juridică dacă un inculpat este trimis în judecată pentru o infracțiune unică, situație în care celelalte ar fi absorbite în fapta din legea specială sau este trimis în judecată pentru un concurs între mai multe infracțiuni caz în care, în raport de art 39 C.p., pedeapsa aplicată în caz de vinovăție este pedeapsa cea mai grea dintre cele stabilite la care se adaugă 1/3 din suma celorlalte pedepse aplicate în cauza¹⁰.

Pentru o analiză coerentă a problemei de drept generată de efectele inflației legislative asupra acurateței juridice și implicit a modului cum o astfel de carență influențează practica judiciară concretă urmează să analizăm fiecare infracțiune din partea specială a Codului Penal și în ce măsură modul de reglementarea a acestora din C.p. induce o derută juridică la momentul apariției legii speciale.

Art. 244 C.p. dispune că “inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, cu scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani”.

Este ușor de observat că cele două infracțiuni, cea incriminată de art.244 și cea incriminată de art. 18¹ din Legea 78 /2000 au în vedere ipoteza “inducerii în eroare”, una din ele prin prezentarea unor fapte distorsionate, mincinoase, iar cealaltă prin prezentarea de documente false, incomplete, inexact.

Ambele infracțiuni au urmarea specifică a obținerii fără drept a unui folos, singura diferențiere fiind de sursă. În condițiile în care legea generală nu distinge păgubitul, legea specială determină un subiect pasiv determinat: U.E., paguba fiind din bugetele acestei entități sau cele administrate de U.E sau în numele acesteia.

Deruta juridică a fost atât de mare încât doar intervenția ÎCCJ a adus lumină în această materie. Astfel, prin decizia 4/2016 pronunțată într-un recurs în interesul legii, instanța supremă a statuat că infracțiunea prevăzută de art. 18¹ din legea 78/2000 absoarbe infracțiunea de înșelăciune prevăzută atât de legea nouă cât și de legea veche penală.

Până la intervenția ÎCCJ însă, din păcate, modul defectuos de reglementare a condus la numeroase decizii prin care s-a dispus condamnarea în concurs pentru cele două infracțiuni așa cum de altfel surprinde și ÎCCJ în decizia amintită.

Continuă însă ezitățile cu privire la celelalte infracțiuni care fac obiectul analizei noastre în prezentul articol.

Art.323 C.p. incriminează fapta constând în: ”folosirea unui înscris oficial sau sub semnătură privată cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice “iar pedeapsa stabilită este de la 3 luni la 3 ani sau amendă - pentru înscrisul oficial, respectiv 3 luni la 2 ani sau amendă dacă înscrisul este sub semnătură privată.

Trecând la reglementarea specială, observăm că și art. 18¹ din Legea 78/2000 vorbește de “prezentarea cu rea –credință de documente ori declarații false, inexact sau incomplete”, adică reia ipoteza de incriminare de la uzul de fals constând în folosirea înscrisurilor false pentru a produce consecință juridică specifică.

Ne aflăm sau nu în prezența unui concurs de infracțiuni? Absoarbe infracțiunea din normă specială infracțiunea de uz de fals din normă generală? Nu avem încă o dezlegare a acestei chestiuni

¹⁰ în acest sens Dan Lupașcu, Noul Cod Penal și legislație conexasă, Ed. Universul Juridic, București, 2015 p. 31-32

de drept, însă în ultima perioada s-a observat o uniformizare a practicii judiciare care tinde să aprecieze că infracțiunea din normă specială ABSORBE infracțiunea de uz de fals din Codul Penal.

Analiza nu mai este însă la fel de clară în cazul infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată sancționată de art.322 C.p. care are o ipoteza specială de incriminare: fapta de a falsifica un înscris sub semnătură privată însă urmată de FOLOSIREA LUI sau ÎNCREDINȚAREA SPRE FOLOSIRE UNEI ALTE PERSOANE cu scopul de a produce consecințe juridice.

Lucrurile par clare dacă autorul falsului este cel care îl și prezintă cu scopul obținerii pe nedrept de fonduri, situație în care norma specială absoarbe fără tăgadă infracțiunea de fals prev.de art.322 C.p., însă care este soluția în situația distinctă în care autorul falsului este altul decât cel care prezintă înscrisul în vederea obținerii pe nedrept de fonduri?

În această situație vorbim de autori ai unor infracțiuni distincte, însă analiza încadrării juridice comportă discuții : se reține o infracțiune de fals în condițiile art.322 și o infracțiune sancționată de art. 18¹ legea 78/2000 , sau, din contră vorbim de o participație penală sub formă complicității la infracțiunea prevăzută de art.18¹ și un autorat la aceeași infracțiune?

Chestiunea este nelămurită, existând soluții contradictorii în practica judiciară, iar o intervenție de îndrumare din partea ÎCCJ este necesară date fiind diferențele importante de regim sancționator, subliniind cu titlu de exemplu că un complice este pedepsit cu pedeapsa în aceleași limite ca autorul, pe când infracțiunea de fals sancționată de art.322 C.p. este pedepsită cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

În continuarea analizei noastre subliniem că este de neînțeles de ce legiuitorul român nu a satisfăcut nevoia de sancționare penală completând cu variante de infracțiuni sau agravante reglementarea deja existentă în Codul Penal și a elaborat o normă nouă care în mod nefericit se suprapune cel puțin parțial peste zona deja reglementată .

Cel mai bun exemplu îl constituie art.307 C.p care incriminează fapta de “folosire ori prezentare de documente sau date false, inexacte sau incomplete pentru obținerea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri publice, dacă are ca rezultat obținerea pe nedrept a acestor fonduri”.

Tentativa se pedepsește potrivit alin.2, iar limitele de pedeapsă sunt identice cu norma de la art.18¹ din Legea 78/2000, adică închisoare de la 2 la 7 ani.

Art.309 sancționează modalitatea infracțiunii care a produs consecințe deosebit de grave absolut în aceleași condiții ca Legea 78/2000.

Se poate observa cu ușurință punând în oglindă cele două reglementări că au în vedere absolut aceeași ipoteză de incriminare, aceleași modalități de săvârșire a infracțiunii, singura deosebire fiind cea legată de sursa fondurilor obținute, în cazul legii speciale fiind vorba de fonduri din bugetele U.E, administrate de aceasta sau pentru aceasta ori în numele ei.

Sublinierea noastră este că acest mod de reglementare a generat fără dubiu ca exact inflația legislativă de care vorbeam anterior și care constă în esență în neadaptarea noii reglementări la cele deja existente.

În momentul în care în diversele norme de incriminare sunt reglementate infracțiuni care total sau parțial își suprapun domeniul de incriminare cu reglementări deja adoptate, practica judiciară este afectată prin soluții neunitare, în sensul că de multe ori sunt reținute situații juridice penale agravate, cum este cazul concursului de infracțiuni ceea ce finalmente conduce la o judecată potențial greșită și care afectează în mod negativ situația subiecților de drept exact acolo unde nu trebuie: pe tărâmul răspunderii penale .

“Această lucrare a fost finanțată din contractul POCU380/6/13/123990, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020”

Angajarea răspunderii fiscale vs. acțiunea prevăzută de art. 169 din Legea 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență. Incompatibilitate sau subsidiaritate?

**Av. Mirel Morcov
Baroul Dolj**

Prin Decizia nr. 28/2018 privind dezlegarea unei chestiuni de drept Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj – Secția a III-a contencios administrativ și fiscal în dosarul nr. 1620/84/2015.

Înalta Curte a constatat că prevederile art. 147³ din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal [art. 303 („Rambursările de taxă către persoanele impozabile înregistrate în scopuri de TVA, conform art. 316”) noul Cod fiscal] se interpretează în sensul că *dacă s-a constatat, prin hotărâre definitivă, că o creanță fiscală nu poate fi valorificată în procedura insolvenței reglementată de Legea nr. 85/2006, ca urmare a depunerii tardive a acesteia, aceeași creanță nu mai poate fi valorificată de organul fiscal în procedura soluționării cererii de rambursare a T.V.A., formulată de debitorul aflată în procedura insolvenței.*

Ceea ce a prezentat interes la acel moment a fost faptul că soluția de admiterea sesizării a avut la baza analiza raportului dintre Legea nr. 85/2006 (actuala Lege nr. 85/2014) și Legea nr. 571/2003.

Conform pct. 39 din hotărâre s-a stabilit că *”Atât legea insolvenței, cât și codul fiscal conțin dispoziții speciale, fiecare având propriul domeniu de reglementare, însă, în condițiile în care la procedura colectivă și concursuală participă toți creditorii, inclusiv creditorii bugetari, aceștia trebuie să se supună prevederilor legii insolvenței”*. Acest considerent a consolidat regula de interpretare *specialia generalibus derogant*.

Deși această hotărâre a vizat problema concretă a unor demersuri paralele făcute de către organul fiscal în vederea recuperării creanței față de debitorul supus procedurii de insolvență, raționamentul instanței supreme a fost unul care în aparență ar fi avut o aplicabilitate generală.

Cu alte cuvinte, indiferent de pârghiile puse la dispoziția organului fiscal de către C.fisc. sau C.pr.fisc., acesta nu se putea prevala de ele în contextul în care nu s-ar fi circumscris normelor din legea specială.

Astfel, în urma pronunțării Deciziei nr. 28/2018 s-a considerat că motivele reținute de către Înalta Curte pot lămuri și problema antrenărilor de răspundere solidară emise de către organul fiscal, în temeiul art.25 C.pr.fisc. (fostul art. 27 O.G. nr. 92/2003).

Nu a existat niciun impediment pentru a considera că regula *specialia generalibus derogant* ar trebui restrânsă doar la raportul dintre legea insolvenței și C.fisc., nu la C.pr.fisc.

Ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 28/2018 s-ar fi putut aprecia că organul fiscal se află în imposibilitate de a emite astfel de decizii de antrenare, în vederea recuperării unei creanței, câtă

vreme aceasta vizează o debitoare supusă procedurii de insolvență, fiind în schimb aplicabile doar dispozițiile art. 169 din Legea nr. 85/2014.

În favoarea acestui argument pleda raportul de solidaritate stabilit de o astfel de decizie de antrenare, persoana fizică sau juridică față de care este emisă decizia urmând să fie executată pentru aceeași creanță pentru care organul fiscal a formulat cerere de înscriere la masa credală a debitorului principal.

Indirect un astfel de demers tinde la valorificarea creanței debitorului supus legii insolvenței.

Mai mult decât atât, anterior pronunțării Deciziei nr. 28/2018, dispozițiile art. 25 C.pr.fisc., au fost completate, fiind introdus prin O.G. nr. 30/2017, publicată în M.Of în data de 31 august 2017, dispozițiile art. 25 alin. 2¹ conform căroră *”Pentru obligațiile fiscale restante ale debitorului pentru care s-a solicitat deschiderea procedurii insolvenței răspund solidar cu acesta persoanele care au determinat cu rea-credință acumularea și sustragerea de la plata acestor obligații.”*

Această completare a introdus pentru prima dată în istoria reglementării antrenării de răspundere fiscală trimiterea expresă la situația debitorului supus procedurii de insolvență.

Conform notei de fundamentare a O.G. nr. 30/2017 necesitatea unei astfel de completări a rezultat întrucât *”în prezent în practica organelor fiscale, s-a constatat că există situații în care debitorul utilizează cu rea credință resursele sale bănești, în alte scopuri decât cele de a achita obligațiile fiscale și ulterior se solicită deschiderea procedurii insolvenței.”*

Anterior completării, în practica organelor fiscale cel mai frecvent ca și temei de drept pentru a se emite decizia de antrenare s-au considerat ca fiind întrunite dispozițiile art.25 alin. 2 lit. d C.pr.fisc., - *”Pentru obligațiile de plată restante ale debitorului declarat insolubil în condițiile prezentului cod, răspund solidar cu acesta următoarele persoane: administratorii sau orice alte persoane care, cu rea-credință, au determinat nedeclararea și/sau neachitarea la scadență a obligațiilor fiscale”*.

Acest temei a fost considerat ca fiind aplicabil independent de împrejurarea că debitorul declarat insolubil este sau nu supus procedurii colective la momentul emiterii deciziei iar această optică a fost confirmată de către instanțele de judecată.

S-a considerat, în interpretarea convergentă a instanțelor naționale, că deschiderea procedurii de insolvență nu constituie un impediment pentru ca organul fiscal să apeleze la un astfel de demers paralel procedurii colective din moment ce persoana față de care este emisă decizia de antrenare nu este la rândul ei supusă legii insolvenței.

Observăm că accentul a fost pus nu pe natura creanței ci pe situația juridică a persoanei față de care s-a emis decizia de antrenare.

Prin urmare, apare întrebarea mai mult decât firească, de ce anume legiuitorul a simțit nevoia să completeze dispozițiile art. 25 alin. 2 C.pr.fisc., în contextul în care voința sa inițială ar fi fost aceea ca norma să fie aplicabilă chiar și în situațiile în care debitorul principal este supus procedurii de insolvență?

De asemenea, observăm că norma introdusă prin OG 30/2017 reglementează un element material mult mai restrictiv față de cele deja considerate ca fiind aplicabile, în sensul că antrenarea răspunderii se realizează atunci când persoana se face vinovată de *”acumularea și sustragerea”* de la plata obligațiilor fiscale restante ale debitorului supus procedurii de insolvență față de *”nedeclararea și/sau neachitarea”* la scadență a obligațiilor fiscale așa cum prevăd dispozițiile art. 25 alin. 2 lit. d C.pr.fisc.

Așadar, o a doua întrebare firească vizează aspecte de natură practică și anume de ce organul fiscal ar apela la dispozițiile art. 25 alin. 2¹ unde sarcina probei este mult mai dificilă având în vedere complexitatea elementului material, câtă vreme dispozițiile art. 25 alin. 2 lit. d C.pr.fisc., ar fi oricum aplicabile și situațiilor în care debitorul principal este supus procedurii de insolvență?

În literatura de specialitate¹ s-a exprimat opinia potrivit căreia dispozițiile art. 25 alin. 2¹

² Emilian Duca, Codul de procedură fiscală comentat și adnotat, ed. Universul Juridic, București, 2018, pag.37

urmează să fie corelate cu prevederile referitoare la răspunderea debitorului și reprezentanților acestuia din legislația privind insolvența.

Prin urmare, odată cu pronunțarea Deciziei 28/2018 a părut că se lămurește această problematică iar singurele dispoziții incidente în materie de antrenare a răspunderii solidare pentru datoriile unui debitor supus insolvenței ar fi cele prevăzute de art. 25 alin.2¹ C.pr.fisc.

O astfel de soluție, în aparență, ar fi fost de natură să împace pe deplin concursul dintre cele două legi și practic să stabilească o excepție de la excepție.

Cu toate acestea, în perioada 17-18 octombrie 2019 a avut loc la Curtea de Apel Craiova întâlnirea președinților secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, dedicată discutării aspectelor de practică neunitară în materia dreptului administrativ și financiar-fiscal.

În cadrul dezbaterilor, la punctul 11, a fost supusă dezbaterilor ”posibilitatea ca procedura antrenării individuale a răspunderii administratorului unei societăți pentru debitele fiscale restante ale societății, ce are ca temei dispozițiile art. 25-28 din Legea nr. 207/2015 să fie aplicabilă în paralel cu derularea procedurii insolvenței debitorului principal conform Legii nr. 85/2006”².

În unanimitate a fost agreată opinia exprimată de formatorul INM potrivit căreia

”Procedura antrenării răspunderii solidare reglementată de dispozițiile art. 25 și 26 din noul Cod de procedură fiscală se aplică și în cazul în care debitorul se află în procedura insolvenței reglementată de Legea nr. 85/2006 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.”

În cadrul opiniei au fost reținute ca relevante următoarele puncte din aceeași Decizie 28/2018:

”65. Atât legea insolvenței, cât și codul fiscal conțin dispoziții cu caracter special, fiecare având însă propriul domeniu de reglementare, dar, în condițiile în care la procedura colectivă, egalitară și concursuală a insolvenței participă toți creditorii, inclusiv creditorii bugetari, aceștia trebuie să se supună prevederilor legii insolvenței în procesul de realizare a creanței.

66. În aceste condiții se poate aprecia că în cursul acestei proceduri speciale de insolvență nu mai pot fi aplicate, în ceea ce privește realizarea creanțelor, dispozițiile contrare dintr-o altă lege, chiar dacă aceasta reglementează o procedură de stabilire a creanțelor fiscale, așa cum este Codul fiscal. Concursul dintre legea specială și legea generală se rezolvă în favoarea primei, conform principiului specialia generalibus derogant. Codul fiscal reglementează procedura generală de stabilire a creanțelor fiscale și de recuperare a creanțelor fiscale împotriva debitorilor care nu se află în situații speciale, cum este procedura de insolvență, iar Legea nr. 85/2006 reglementează procedura specială de realizare a tuturor creanțelor, inclusiv a creanțelor fiscale față de un debitor în insolvență.

67. Prin urmare, raportat la modalitatea de realizare a creanțelor față de un debitor aflat în procedura de insolvență, se aplică cu prioritate dispozițiile legii insolvenței, organul fiscal neputând să își mai valorifice propria creanță, neînscrisă la masa pasivă în procedura colectivă, prin respingerea cererii de rambursare T.V.A. în procedura reglementată de art. 1473 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal”

S-a concluzionat că deși ne aflăm în prezența unui concurs între legea generală (cea fiscală) și legea specială (legea insolvenței), procedurile de antrenare nu sunt de natură a se exclude reciproc.

Este criticabil în opinia noastră faptul că în cadrul dezbaterilor nu au fost analizate dispozițiile art. 25 alin. 2¹ din punct de vedere al utilității practice pentru care a completat ansamblul normei ce reglementează procedura de antrenare din C.pr.fisc.

O atare analiză ar fi fost de bun augur și ar fi întregit pe deplin cadrul normativ dezbătut.

²<http://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2020/02/Minuta-intalnire-SCAF-punctaj-principal-17-18-octombrie-2019-Craiova-1.pdf>

Opinia agreată în unanimitate, prin prisma faptului că ignoră această reglementare, conduce la golirea sa de scop și conținut.

Ea nu este de natură să explice considerentele de natură practică, în special de natură probatorie, anume de ce ar apela organul fiscal la un temei de drept în mod evident mult mai restrictiv (în care probațiunea ar trebui axată pe un element material mult mai limitat – ”*acumulare și sustragere*”) decât cadrul legal deja existent și folosit cel mai des în practică (”*nedeclarare și sau/neachitare*”)?

Acumularea și sustragerea presupun un element material complex, apelul la manopere dolosive în exercitarea mandatului de reprezentant legal al debitoarei pe când elementul material al neachitării, spre exemplu, presupune prin esența sa o omisiune.

Cu alte cuvinte, este suficient ca organul fiscal să probeze prejudiciul (creanța fiscală datorată) și implicit ar fi probată și omisiunea (neachitarea ei).

Pe de altă parte, remarcăm că în opinia exprimată s-a reținut totuși că ”*dispozițiile legale care nu sunt concurente se vor aplica distinct, fiecare în domeniul vizat de ipoteza normei legale. Aceasta înseamnă că instanțele sunt ținute să verifice, de la caz la caz, dacă faptele administratorului vizate de autoritatea fiscală pentru atragerea răspunderii solidare cad exclusiv sub incidența legii fiscale sau sunt concurente cu dispozițiile legii speciale, în acest din urmă caz urmând să dea efect legii speciale*”

Deși scopul unei astfel de dezbateri a fost să lămurească o problemă de practică neunitară și deși prin opinia acceptată în unanimitate se reține că dispozițiile celor două legi se pot aplica în paralel, pentru a nu anihila în totalitate principiul *specialia generalibus derogant*, a fost expus și argumentul arătat mai sus.

Apreciem că acest argument trebuia detaliat întrucât în aparență el ”debarasează” în sarcina fiecărei instanțe obligația de a lămuri dacă organul fiscal avea sau nu posibilitatea să emită o decizie de antrenare.

Observăm că această obligație nu are nicidecum în vedere o eventuală putere de lucru judecat de care instanța să fie ținută, altfel spus ca analiza să fie limitată în a verifica dacă anterior emiterii deciziei de angajare a răspunderii fiscale fusese promovată sau nu o acțiune în răspundere patrimonială în fața judecătorului sindic.

Dimpotrivă, argumentul exprimat în opinie pare să se refere la verificarea unei eventuale suprapunerii între elementul material al răspunderii fiscale și cel din Legea 85/2014, independent de promovarea unei acțiuni în baza dispozițiilor din legea insolvenței. Această soluție este susținută și de faptul că în cadrul opiniei a fost prezentat un tabel comparativ cu cele două temeuri.

Așadar, deși soluția adoptată conform minutei ar putea fi privită ca fiind una tranșantă, în realitate ea reflectă mai degrabă o aplicare foarte amănunțită a principiului *specialia generalibus derogant*, antrenarea fiscală nefiind considerată *de plano* exclusă în condițiile în care față de debitorul principal s-a dispus deschiderea procedurii de insolvență, ci mai degrabă fiind considerată ca fiind un demers eminentemente subsecvent.

În concluzie, prin prisma cadrului normativ actual, a Deciziei nr. 28/2018, precum și a opiniei exprimate de reprezentanții instanțelor, apreciem că ori de câte ori organul fiscal are posibilitatea să circumscrie faptele imputate unui temei din Legea nr. 85/2014 acesta este obligat să se adrese administratorului judiciar/lichidatorului (sau chiar direct în măsura în care organul fiscal deține mai mult de 30% din valoarea creanțelor înscrise la masa credală).

Onorarii de succes. Pactul de quota litis

**Av. Rădulescu Maria-Andreea,
Baroul Vâlcea
Av. Scafeș Mihaela-Cătălina,
Baroul Dolj**

I. Țări în care pactul de quota litis este interzis¹

1. SPANIA: Temeiul perceperii onorariilor nu este prevăzut de lege, însă există recomandări ale fiecărui barou privind nivelul minim la care să se fixeze onorariile. Nivelul onorariilor depinde de tipul și complexitatea serviciilor prestate. Partea care a căzut în pretenții, în general, trebuie să plătească părții adverse, cheltuieli de judecată prevăzute de lege sau stabilite de instanțe, care se regăsesc în recomandările prevăzute de fiecare barou la nivel local. În cazul litigiilor, regula este ca fixarea onorariului să depindă de complexitatea cauzei, în timp ce în cazul consultanței acordată pentru probleme nelitigioase sunt fixate onorarii orare, mai ales de către marile societăți. În Spania, libertatea competiției ca principiu european fundamental a dus la încercarea eliminării recomandărilor privind onorariile, pentru a crea cu adevărat o piață liberă.

Articolul 56 1(2) din Statutul Avocaților din Spania² interzice onorariile de succes. Prin urmare, al șaptelea principiu din Codul Deontologic Spaniol definește cerințele etice referitoare la onorarii, care în esență se referă la:

- onorariile sunt privite ca drepturi și obligații pentru păstrarea demnității profesiei și pentru evitarea concurenței neloiale
- moderație în stabilirea onorariilor pentru evitarea abuzurilor și exceselor
- loialitate și transparență în folosirea fondurilor date în baza unui contract între avocat și client și în buna manageriere a acestora, precum și în executarea obligațiilor reciproce.
- independența, care se poate eroda atunci când avocatul își urmărește propriile interese, iar nu pe cele ale clientului.

2. GERMANIA³ ȘI ITALIA: Acestea sunt printre țările din Europa de Vest cu cele mai stricte reguli în ceea ce privește calcularea onorariilor de către avocați, atât în general cât și în ceea ce privește pactul de quota litis. Onorariile sunt în general controlate prin reglementarea unor onorarii minimale, motivul fiind acela că în aceste state rolul avocatului este considerat a fi parte

¹*The role and responsibilities of the lawyer in a society in transition*, Council of Europe Publishing, pag. 57, disponibilă pe https://books.google.ro/books?id=TEPeRovMC4C&pg=PA56&lpg=PA56&dq=quota+litis+italy&source=bl&ots=6dk76vuM03&sig=ACfU3U0abQGrpwpHZyYffkNpudH3h6LQ&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwj6wu_3hKzP AhVJxosKHfDFBwMQ6AEwAnoECAgQAQ#v=onepage&q&f=false

²*Estatuto General de la Abogacia Espanola*, RD 2.090/82, disponibil pe <https://www.abogacia.es/wp-content/uploads/2012/06/Estatuto-General-de-la-Abogacia-Espanola-1.pdf>

³În Germania, onorariile se stabilesc în funcție de Bundesgebührenordnung für Rechtsanwälte (BRAGO, Federal Ordinance for Fees and Lawyers). Art. 49 interzice expres stabilirea onorariilor direct sau indirect în funcție de rezultatul procedurii judiciare: <https://www.rechtsportal.de/Rechtsprechung/Gesetze/Gesetze/Berufsrecht/Bundesgebuehrenordnung-fuer-Rechtsanwaelte/BRAGO-Bundesgebuehrenordnung-fuer-Rechtsanwaelte>

doar a sistemului judiciar, iar nu a lumii de afaceri. Viziunea este că un avocat practică dreptul, fără a fi considerată o afacere, astfel că este permis controlul onorariilor pentru a preîntâmpina cazurile în care avocații ar fi în competiție pentru a obține onorarii.

II. Țări cu restricții moderate privind pactul de quota litis

1. FRANȚA: Principiile referitoare la onorarii sunt prevăzute în Statut⁴. Cu excepția onorariilor privind actele de postulare și de procedură, toate celelalte onorarii pot fi negociate liber între avocat și client. În absența unui acord între avocat și client, onorariile sunt determinate în funcție de elementele clasice cum ar fi valoarea și complexitatea cauzei. Este o practică des întâlnită ca onorariile să fie fixe sau orare. Orice onorariu stabilit exclusiv în funcție de soluția pronunțată de instanță este interzis de Statut (Art. 10 al. 3 L.31/12/71)⁵.

2. DANEMARCA, PORTUGALIA, SUECIA, OLANDA⁶: În aceste state, nu există onorarii minimale sau categorii de onorarii impuse de statute. De asemenea, luarea în considerare, la stabilirea onorariului, a soluției pronunțate în litigiu nu este întru totul interzisă, în sensul că o sumă fixă sau un procent ca bonus este permis. Totuși, orice înțelegere de tipul “nu se câștigă=nu se plătește onorariul” (“no win, no fee”), rămâne interzisă, în principiu datorită faptului că avocatul ar trebui să fie răsplătit pentru munca pe care o prestează, iar acesta nu își poate exercita profesia, fără a fi remunerate în vreun fel pentru munca sa. Aceasta este o măsură luată pentru a proteja avocații, recunoscând totodată că luarea în calcul a soluției ce va fi pronunțată, poate fi uneori atât în interesul clientului cât și al avocatului.

3. CROAȚIA ȘI SLOVENIA⁷: În aceste state, există dispoziții exprese în Legea profesiei de avocat și în reglementările barourilor care permit onorariile care depind exclusiv de soluția pronunțată, însă acestea trebuie să fie în acord cu rata tarifară. Astfel, limita maximă a procentului care poate fi astfel stabilită prin rata tarifară. Contractele de asistență care conțin astfel de prevederi sunt valide doar dacă sunt încheiate în scris. De asemenea, în cazul litigiilor privind dreptul de proprietate, se poate stabili ca în loc de onorariul obișnuit pe care ar trebui să-l încaseze avocatul, acesta poate solicita maxim 15% din suma obținută de clientul său în litigiu⁸.

III. Țările în care este permis „pactum de quota litis”

Canada, Anglia & Țara Galilor, Republica Cehă. În aceste țări, acordurile de tipul „fără câștig, fără taxe” sunt permise, dar fixarea bonusului pe baza unei cote din încasări nu este permisă, în special în cazul în care un astfel de bonus este exprimat ca procent din daune. Adică, dacă procesul este câștigat, onorariul avocatului poate fi majorat, dar în niciun caz acest lucru nu se poate baza pe o parte din rezultatul judiciar⁹.

În plus, în unele țări precum Anglia și Țara Galilor, aceste aranjamente sunt limitate la anumite cazuri care sunt considerate adecvate, cum ar fi acțiuni de vătămare corporală. Acest lucru se datorează faptului că s-a considerat că există lacune în sistemul judiciar, ceea ce face imposibil ca anumite sectoare ale publicului, în special cei cu venituri medii, să aibă acces la justiție fără o modificare a sistemului de taxe.

⁴<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006068396>

⁵ [http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/197521391570/CNB-2014-06-00_aei_Textes-Profession-avocat-LG-eNG\(P\).pdf](http://encyclopedie.avocats.fr/GED_BWZ/197521391570/CNB-2014-06-00_aei_Textes-Profession-avocat-LG-eNG(P).pdf)

⁶ Idem 1, pag. 57-58

⁷ Idem 1, pag. 63

⁸ <http://www.hok-cba.hr/en/law-legal-profession>

⁹ https://books.google.ro/books?id=JBPCBAAAQBAJ&pg=PA25&lpg=PA25&dq=pactum+de+quota+litis+czech+repub+lic&source=bl&ots=Nmwe5scp19&sig=ACfU3U3xcCOyOZSSfm45kyU0i5hKoCuYg&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwiq6e_Zva7pAhUPsaQKHbJLDFUQ6AEwAXoECAoQAQ#v=onepage&q=pactum%20de%20quota%20litis%20czech%20republic&f=false

De exemplu, Anglia și Țara Galilor¹⁰. În Anglia și Țara Galilor nu există statute sau baremuri fixe pentru determinarea onorariilor avocaților. Onorariile avocaților rezultă din contractual cu clientul și se bazează, de obicei, pe o anumită sumă de bani plătită pe oră (deși comisioanele fixe au devenit regula pentru cauzele mai simple) determinată de valoarea și complexitatea cazului, experiența avocatului și de alți factori precum tipul de muncă și zona geografică în care se lucrează. Un onorariu dintr-un contract bazat exclusiv pe un procent din rezultatul unui caz este interzis, însă din Ordinul 1995 privind acordurile de onorarii condiționate, un onorariu bazat pe succesul într-un anumit caz poate fi permis în anumite tipuri de cazuri. Un astfel de onorariu condiționat este un acord prin care plata onorariului avocatului este, de regulă convenită având la bază sintagma „fără câștig, fără taxă”. Cu alte cuvinte, dacă avocatul nu câștigă cazul, clientul nu trebuie să plătească nimic avocatului.¹¹

În prezent, guvernul britanic intenționează să înlocuiască în totalitate asistența juridică civilă cu acest tip de acorduri „fără câștig, fără taxe”. Problema pentru clientul care pierde în această situație este că, deși poate nu trebuie să plătească niciun onorariu avocatului propriu, este posibil să trebuiască să plătească onorariul avocatului adversarului. Guvernul consideră că piața asigurărilor va oferi o acoperire adecvată, dar cu toate acestea există preocupări puternice legate nu numai de cei care profesează, dar și de cei care apelează la acest serviciu. Preocuparea lor este că schimbarea este prea rapidă și că, în cazuri complexe, avocații nu vor fi dispuși să plătească costurile investigării unui caz care sunt necesare pentru a susține și câștiga respectivul caz. Unii cred că evaluarea riscului va fi cea mai esențială abilitate a avocatului, iar Guvernul s-a bazat pe un „acord dintre avocat și clientul său încheiat înainte de finalizarea procesului în virtutea căruia clientul se angajează să plătească avocatului său o parte din sumă, indiferent dacă acesta este reprezentat printr-un contract cu onorariu fix sau plata onorariului se face cu anumite bunuri rezultate din câștigarea procesului”.

În general, în Europa¹², *pactum de quota litis* în forma sa pură, este văzut ca o încurajare inutilă a litigiilor excesiv de zeloase și speculative și poate crea un conflict de interese între avocat și client (de exemplu, când este avută în vedere soluționarea unui caz). În consecință, acestea sunt interzise de către Cod: „Un avocat nu are dreptul să facă un *pactum de quota litis*.” (Art. 3.3.1.)¹³

Toate activitățile avocaților desfășurate într-un stat membru sunt supuse reglementărilor interne, în timp ce activitatea transfrontalieră, astfel cum este definită de articolul 1.5 din Codul CCBE (Consiliul Barourilor și al Societăților de Drept din Europa), este subiect pentru regulile din Cod. Cu toate acestea, atunci când un avocat desfășoară activități care se încadrează în art. 1.5, iar propriile reglementări naționale sunt incompatibile cu Codul, art. 1.3.2. din Cod, prevede că avocații sunt obligați să respecte regulile baroului din care fac parte numai în măsura în care aceste reguli sunt în concordanță cu Codul¹⁴.

¹⁰<https://books.google.ro/books?id=TMZjktLoLQEC&pg=PA66&dq=pactum+de+quota+litis+england+and+wales&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwj3k8L1v67pAhXGjqQKHQgTC2YQ6AEIOzAC#v=onepage&q=pactum%20de%20quota%20litis%20england%20and%20wales&f=false>

¹¹https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

¹²<https://books.google.ro/books?id=uNokCwAAQBAJ&pg=PA211&dq=pactum+de+quota+litis+europe&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjSp8TTwK7pAhWJKewKHX62BQIQ6AEIKJAA#v=onepage&q=pactum%20de%20quota%20litis%20europe&f=false>

¹³https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

¹⁴<https://books.google.ro/books?id=TEPeRovMC4C&pg=PA63&dq=pactum+de+quota+litis&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEWjy3P7Pvq7pAhWFW6YKHZZ0BZYQ6AEIJzAA#v=onepage&q=pactum%20de%20quota%20litis&f=false>

Obligațiile avocatului în cazul încetării contractului de asistență juridică

Av. Prundeanu Irina Silvia
Baroul Vâlcea
Av. Puchiu Andreea-Gabriela
Baroul Dolj

În **Italia**, articolul 32 din Codul deontologic¹ prevede obligațiile avocatului în cazul încetării contractului de asistență juridică prin retragerea avocatului din reprezentarea clientului său. Astfel, primul alineat al articolului mai sus amintit consacră principiul universal conform căruia încetarea asistenței juridice trebuie să aibă loc numai cu luarea *precauțiilor adecvate pentru a evita prejudicierea părții asistate*². Comportamentul precaut al avocatului implică, potrivit celui de-al doilea alineat al aceluiași articol, notificarea prealabilă a clientului, precum și informarea acestuia cu privire la *etapele necesare pentru evitarea prejudicierii cauzei sale*.

Ce se întâmplă dacă avocatul nu poate localiza partea asistată? În acest caz, avocatul va trimite o scrisoare recomandată la ultimul domiciliu cunoscut al clientului sau la adresa indicată în Registrul Stării Civile. De asemenea, avocatul are posibilitatea de a notifica partea asistată printr-un email certificat.³

De observat este faptul că, odată cu îndeplinirea acestor formalități, avocatul este scutit de orice responsabilitate, fiind indiferent dacă partea asistată a luat sau nu cunoștință despre notificare. Astfel, în cazul în care clientul nu își va angaja din nou avocat într-un interval rezonabil de timp, vechiul avocat nu va putea fi făcut răspunzător pentru indisponibilitatea asistenței juridice. Per a contrario, se înțelege faptul că avocatul trebuie să continue să ofere asistență juridică o perioadă rezonabilă de timp după notificarea de retragere din contract.

Interesant este faptul că în sarcina avocatului va subsista obligația de a notifica partea asistată cu privire la comunicările și notificările pe care aceasta ar trebui să le primească chiar și după încetarea contractului de asistență juridică⁴.

În altă ordine de idei, la cererea părții asistate, avocatul are obligația de a înapoia fără întârziere orice act sau documentație primită de la acesta sau în legătură cu cauza sa. De reținut este faptul că potrivit art. 33 din Codul deontologic, avocatul are obligația de a preda și o copie a tuturor actelor și documentelor, chiar dacă acestea provin de la terțe părți, cu privire la subiectul și executarea misiunii, în activitatea extrajudiciară și judiciară. Avocatul nu va putea condiționa înapoierea documentației plății compensației sale⁵.

¹<https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/451926/Nuovo+Codice+Deontologico+Forense/dde0cdb5-a420-4379-9c46-c3872163f763>

² <http://www.unbr.ro/codul-de-conduita-al-avocailor-italieni/>

³ Art. 32 alin.3 din Codul de conduită al avocatului italian

⁴ Art. 32 alin.5 din Codul de conduită al avocatului italian

⁵ https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/51913/LA_PROF_FORENSE_ONLINE_31_3_2017.pdf/910c832f-33ad-4ca7-ac10-f75c536d0b28

În **Franța**, în mod cutumiar, încetarea contractului de asistență juridică implică obligații în sarcina avocatului asemănătoare obligațiilor unui simplu mandatar în cazul încetării contractului de mandat. Totuși, Decretul nr.2005-790⁶ din 12 iulie 2005 privind normele deontologice ale profesiei de avocat prevede în art.13 posibilitatea avocatului de a denunța contractul de asistență juridică sub condiția notificării prealabile a clientului său. Această notificare trebuie făcută în timp util astfel încât renunțarea la mandat să nu producă prejudicii persoanei asistate și să își poată proteja interesele.

În ceea ce privește returnarea documentelor, la încetarea contractului de asistență juridică avocatul are obligația de a înapoia imediat clientului său toate documentele aflate în custodia sa. În acest caz, art. 14 din Decret⁷ nu menționează, spre deosebire de Codul deontologic italian, necesitatea formulării unei cereri din partea clientului pentru a-i fi înapoiate documentele, ci aceasta este o obligație ce îi revine automat avocatului în momentul încetării contractului de asistență.

Ce este interesant însă este faptul că avocatul nu poate refuza, așa cum a stabilit Curtea de Casație în 2008⁸, să înapoieze documentele dacă persoana asistată nu îi plătește onorariul și taxele cuvenite, însă clientul nu va putea încheia un contract de asistență juridică cu un alt avocat în lipsa achitării onorariilor avocatului precedent⁹. Astfel, contestațiile privind restituirea de documente sunt rezolvate urmând procedura prevăzută în materie de taxe și de recuperarea onorariilor¹⁰. Unul dintre principiile etice ale profesiei de avocatură îi obligă pe avocații care preiau activitatea unui coleg să se asigure, înainte de a accepta cauza, că taxele predecesorului lor au fost achitate integral¹¹.

Obligații asemănătoare ce cad în sarcina avocaților în cazul încetării contractelor de asistență juridică întâlnim și în **Armenia**. Astfel, Codul deontologic al avocaților¹² prevede la articolul 27 obligațiile avocatului la rezilierea contractului: înapoierea parțială a onorariului achitat în prealabil pentru care nu s-a lucrat în mod real, remiterea bunurilor și a documentelor, precum și a fondurilor planificate și nealocate deținute de către avocat pentru și în numele clientului său, precum și returnarea tuturor copiilor documentelor care țin de caz și care au fost pregătite de avocat sau care se află în posesia acestuia.

O particularitate a codului deontologic armean constă în faptul că aceste obligații sunt condiționate de achitarea totală a onorariului de către client. Astfel, conform alin.(2) al articolului mai sus menționat, avocatul nu va fi obligat la restituire în lipsa achitării totale a onorariului.

În **Slovenia**, art. 13 din Legea privind organizarea Baroului¹³ prevede faptul că un avocat poate revoca oricând împuternicirea oferită de către client, cu condiția însă ca reprezentarea să mai fie exercitată de către acesta încă o lună de zile. Este accentuată această obligație tocmai în ideea de a nu se crea o daună pentru clientul său care trebuie să depună diligențele necesare în alegerea unui alt reprezentant.

Ulterior încheierii acestei împuterniciri, avocatul nu este obligat să îi restituie clientului contractul de asistență juridică, după cum reiese din art. 13 din conținutul aceleiași legi ca cea enunțată mai sus, însă acesta va trebui să îi restituie documentele care i-au fost necesare pe parcursul derulării reprezentării, dar și documentele pe care avocatul le-a obținut în urma demarării performanței sale. Art. 14 face o trimitere la art. 10 privind tipul actelor de care avocatul a făcut rost pe parcursul reprezentării și care trebuie date spre păstrare clientului, iar acestea conțin informațiile

⁶<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000633327#LEGISCTA000006083065>

⁷ Decretul nr.2005-790⁷ din 12 iulie 2005

⁸ http://leparticulier.lefigaro.fr/upload/docs/application/pdf/2012-01/cass_09102008_07_12174_avocat_restitution_dossier.pdf

⁹ http://leparticulier.lefigaro.fr/jcms/p1_1415474/comment-faire-pour-changer-d-avocat

¹⁰ art. 14 din Decretul nr.2005-790¹⁰ din 12 iulie 2005

¹¹ art. 9 din RIN (Regulamentul național de ordine interioară a profesiei de avocat)

¹² <http://www.unbr.ro/codul-deontologic-al-avocailor-membri-ai-baroului-republicii-armenia/>

¹³ <http://www.unbr.ro/legea-privind-organizarea-baroului-din-slovenia-documentatia-baroului-formulare-retratata-neoficial-monitorul-oficial-al-republicii-slovenia-nr-18-8171993-din-data-de-9-aprilie-1993-monitorul/>

cu caracter personal obținute prin organele guvernamentale și organizațiile și persoanele cu împuternicire.

În ceea ce privește costurile pe care avocatul deja le-a suportat, dar și onorariul pentru ceea ce acesta deja a executat, avocatul trebuie să întreprindă anumite documente denumite „transcrieri” care să conțină obligația de plată pe care clientul o are față de acesta în urma anulării reprezentării. Toate celelalte documente privitoare la alte plăți deja efectuate, dar și dovezile necesare cu privire la cele ce au rămas restante nu trebuie oferite clientului, dar înmânarea acelor transcrieri cu plățile finale sunt obligatorii să ajungă la client.

Toate documentele aparținând unui client trebuie să fie păstrate de avocat pe o perioadă de 5 ani de la data anulării reprezentării, după care acesta în prezența unei comisii le va putea distruge după o metodă specială.

Slovacia, prin intermediul art. 22 al Documentului Parlamentar nr. 586/2003 privind profesia juridică și amendarea Legii Nr. 455/1991 Coll. referitoare la afacerile și la serviciile oferite de practicanții independenți (Legea Licențierii Afacerilor)¹⁴ reglementează renunțarea avocatului la contractul de asistență juridică denumit în sistemul slovac „Acord de furnizare a serviciilor juridice”. Principala condiție ce intervine pentru exercitarea acestui drept este existența unor motive serioase. Ca un exemplu în acest sens este încrederea pe care ar trebuit să fie fundamentat contractul dintre avocat și client. După încheierea acestui acord fie din voința clientului, fie din cea a avocatului, cel din urmă are obligația de a-și duce la capăt activitatea pe care deja a început-o în cauza încredințată de client, termenul prevăzut fiind de 15 zile.

Această obligație nu va fi însă îndeplinită dacă clientul îi solicită în mod expres avocatului. O altă țară care cuprinde reglementări în privința obligațiilor avocatului în cazul încetării unui contract de asistență juridică este **Croația**. Aici, un singur subpunct din Codul etic al avocaților¹⁵ este relevant în ceea ce privește tema prezentată. Punctul 50 din capitolul IV intitulat „Relația avocatului cu clientul” susține faptul că dacă va fi anulat un contract de asistență juridică, avocatul va avea obligația să își continue activitatea, dar nu mai mult de 30 de zile din momentul încetării contractului, până când clientul își va putea asigura un nou reprezentant.

În toate sistemele juridice prezentate, după încetarea contractului de asistență juridică, avocatul va fi obligat să păstreze confidențialitatea față de clientul său și să nu divulge informațiile dobândite în derularea activității profesionale de la clientul său sau în legătură cu cazul persoanei asistate juridic.

¹⁴ <http://www.unbr.ro/legea-privind-organizarea-baroului-din-slovacia-document-parlamentar-nr-5862003-coll-colectie-de-legi-privind-profesia-juridica-si-amendarea-legii-nr-4551991-coll-referitoare-la-afacerile-si/>

¹⁵ https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/DEON_National_CoC/EN_Croatia_The_Attorneys_Code_of_Ethics.pdf

Specializarea avocaților

Av. Albu Bogdan Flavius
Baroul Mehedinți
Av. Almăjanu George
Baroul Dolj

I. INTRODUCERE

Piața serviciilor juridice este întinsă și complexă, motiv pentru care, în funcție de domeniu, există anumiți avocați specializați care posedă atât o bogată experiență în respectivul domeniu, cât și pregătirea necesară exercitării activității în aria de drept aleasă. În raport de particularitățile cauzei, clienții pot apela fie la un avocat specializat, care are competența și experiența necesară soluționării unui litigiu ce vizează un anumit domeniu concret al dreptului, fie la un avocat generalist, care își desfășoară activitatea în mai multe arii ale dreptului.

Odată cu specializarea într-un anumit domeniu, precum Dreptul Penal, Dreptul Comercial, Dreptul Fiscal, avocatul specializat dobândește un avantaj semnificativ față de ceilalți avocați, datorită competenței sale dobândite prin experiență și pregătire, oferind astfel atât o creștere a calității serviciilor oferite, cât o eficientizare a instrumentării dosarelor.

Specializarea avocaților a început să prindă contur la începutul secolului XX, când diferite state au reglementat în mod oficial specializarea avocaților prin legi organice sau regulamente ale profesiei, instituind astfel un cadrul legal care să reglementeze această situație, pe când în alte țări specializarea avocaților nu era în mod expres reglementată, deși era în mod clar prezentă, formând obiectul multor dezbateri.

În cele ce urmează vom prezenta atât particularitățile specializării avocaților în diferite sisteme de drept, cât și asemănările și diferențele față de sistemul juridic român.

II. Specializarea avocaților în Franța

Înainte de prezentarea particularităților specializării avocaților, trebuie menționat faptul că, în Franța, la fel ca și în țara noastră, odată cu îndeplinirea tuturor cerințelor prevăzute de lege, un avocat poate exercita o activitate generalistă, în sensul că poate activa în toate domeniile dreptului, nefiind condiționat de obținerea unei anumite specializări.¹ Această posibilitate de a practica în orice domeniu al dreptului este recunoscută avocaților odată dobândirea calității de avocat și are drept fundament prezumția pregătirii suficiente a acestora.

În contextul actual, specializarea avocaților este mai degrabă înțeleasă ca fiind o calificare suplimentară într-un anumit domeniu al dreptului, pe lângă pregătirea generală de care dispun toți avocații.²

Astfel, în sistemul juridic francez nu există o anumită prevedere legală care să impună avocaților specializarea într-un anumit domeniu al dreptului. Cu toate acestea, în măsura în care avocații doresc să obțină această specializare în anumite arii de practică ale dreptului, aceștia pot opta pentru obținerea

¹<https://barreau-caen.com/specialites-avocats/>

²<https://barreau-caen.com/specialites-avocats/>

unei astfel de calificări menită să ateste deținerea unui grad înalt de competență într-un anumit domeniu al dreptului.³ Această calificare este acordată de către Uniunea Națională a Barourilor din Franța, după urmarea anumitor cursuri de perfecționare și după promovarea unor examene.⁴

Avantajele obținerii unei asemenea specializări sunt semnificative, plecând de la dreptul avocatului de a-și face publicitate afirmând specializarea dobândită, până la recunoașterea față de acesta a unor anumite competențe specifice. Așadar, este interzisă publicitatea realizată de către un avocat generalist care susține specializarea într-un anumit domeniu al dreptului.⁵ Un alt avantaj pe care îl poate constitui obținerea unei certificări de specialitate constă în faptul că avocatul specializat își poate justifica mult mai ușor cuantumului anumitor onorarii.⁶

De regulă, motivul principal care îi determină pe avocați să opteze pentru specializarea într-un anumit domeniu constă în faptul că activitatea predominantă pe care o desfășoară presupune practicarea unui domeniu concret, precum dreptul comercial, dreptul asigurărilor etc.

Pentru ca această activitate, desfășurată în mod preponderent, să fie recunoscută în mod oficial, avocatul trebuie să obțină certificatul de specializare în respectivul domeniu practicat. În ciuda faptului că legislația franceză nu impune avocaților specializarea într-un anumit domeniu al dreptului, obținerea acestui certificat de specializare este condiționată de acumularea experienței în domeniul juridic de cel puțin 4 ani.⁷

O altă condiție impusă avocaților specializați este reprezentată de limitarea numărului specializărilor care pot fi obținute de către aceștia. Astfel, un avocat specializat nu poate deține mai mult de două certificate de specializare în același timp.⁸

Este de remarcat faptul că, pentru a se menține vabilitatea certificatelor care atestă specializarea avocatului, acesta din urmă trebuie, nu doar să își păstreze cunoștințele dobândite în domeniul pentru care a aplicat, ci este nevoit să urmeze și anumite cursuri de pregătire continuă. Mai mult decât atât, titularii unui certificat de specialitate trebuie să își dedice jumătate din durata pregătirii și activității lor pentru domeniul lor de specializare.⁹ Nerespectarea acestei obligații impusă avocaților specializați are drept consecință revocarea certificatului de specializare acordat avocatului în culpă.

III. Specializarea Avocaților în Regatul Unit al Marii Britanii și Țara Galilor

În Regatul Unit al Marii Britanii și Țara Galilor cele mai importante categorii de avocați sunt următoarele: Avocații pledanți (barristers, advocates) și avocații consultanți. Din aceste 2 categorii derivă alte specializări specifice celor două categorii precum specializarea în dreptul penal, dreptul civil, dreptul administrativ, etc.

1. Avocații pledanți

Consiliul Baroului (Bar Council) este organismul care reglementează activitatea tuturor avocaților pledanți din Anglia și Țara Galilor. Acesta a fost înființat pentru a reprezenta interesele superioare ale profesiei, pentru a formula și a pune în aplicare inițiative-cheie în materie de politică și pentru a menține standardele, onoarea și independența Baroului. În conformitate cu Legea privind serviciile juridice (Legal Services Act) din 2007, Consiliul Baroului a delegat sarcina reglementării profesiei Consiliului pentru standardele Baroului (Bar Standards Board), un organism independent și distinct. **Avocații pledanți sunt jurisconșulți specializați și își pot reprezenta clienții în instanță.** În termeni generali, aceștia sunt liber-profesioniști și lucrează în grupuri în cabinete cunoscute drept „camere” (chambers), fiind numiți „tenants”.

³<https://consultation.avocat.fr/avocats/par-specialisation.php>

⁴Legea nr. 71-1130 din 31 decembrie 1971 referitoare la reforma profesiilor juridice

⁵<https://www.cnb.avocat.fr/fr/les-mentions-de-specialisation>

⁶<https://www.cnb.avocat.fr/fr/les-mentions-de-specialisation>

⁷**Decretul nr.91-1197 din 27 noiembrie 1991 referitor la organizarea profesiei de avocat**

⁸<https://www.cnb.avocat.fr/fr/les-mentions-de-specialisation>

⁹<http://www.avocatparis.org/guide-pratique-pour-les-candidats-la-specialisation>

Avocații pledanți sunt formați în principal să pledeze în instanță (advocacy); cu alte cuvinte, să își reprezinte clienții în fața instanțelor superioare. De asemenea, o parte importantă a activității avocaților pledanți o reprezintă consilierea clienților și studierea dosarelor, precum și efectuarea de cercetări în domeniul lor de specialitate. Aproximativ 10 % din avocații pledanți practicieni sunt consilieri ai reginei (Queen's Counsel sau „QCs”), care se ocupă de cele mai importante și mai complexe cauze.

2. Avocații consultanți (solicitors)

Avocații consultanți oferă clienților servicii de consiliere juridică specializată și de reprezentare, inclusiv reprezentare în instanță.

Majoritatea avocaților consultanți își desfășoară activitatea în parteneriat, în cadrul unor cabinete private, ce pot acoperi numeroase domenii juridice.

În general, avocații consultanți oferă clienților servicii de consiliere juridică. În cazul în care clienții respectivi trebuie să fie reprezentați ulterior în instanțele superioare din Anglia și Țara Galilor, avocatul consultant va apela, în general, la un avocat pledant care va susține acțiunea în instanță. Totuși, un avocat pledant nu este întotdeauna necesar, deoarece avocații consultanți cu o calificare adecvată au dreptul de a pleda (ceea ce înseamnă că au dreptul de a-și reprezenta clienții) în fața instanțelor superioare.

Autoritatea de reglementare a activității avocaților consultanți (Solicitors Regulation Authority - SRA) se ocupă de toate aspectele legate de reglementare și de măsurile disciplinare și acționează numai în interes public. Atribuțiile acestora variază de la negocierea cu autoritățile de reglementare ale profesiei, autoritățile guvernamentale sau de alt tip și desfășurarea de activități de lobby pe lângă acestea, până la oferirea de servicii de formare și de consiliere. Asociația profesională a avocaților consultanți are rolul de a-i ajuta, de a-i proteja și de a-i promova pe avocații consultanți pe întregul teritoriu al Angliei și Țării Galilor.

3. Avocați specializați în brevete și mărci (Patent and trade mark attorneys)

Avocații specializați în brevete și mărci au expertiză în domeniul proprietății intelectuale. Aceștia furnizează clienților servicii de consultanță juridică în materie, în special în legătură cu brevete, mărci, modele și drepturi de autor. De asemenea, aceștia își reprezintă clienții în fața instanțelor specializate în cauze de proprietate intelectuală (unii dobândesc mai multe drepturi după obținerea unei calificări suplimentare în materie de litigii).

Avocații specializați în brevete și cei specializați în mărci își pot reprezenta clienții în fața instanței, la fel ca avocații consultanți, în cauzele de proprietate intelectuală, putând inclusiv să dea instrucțiuni unui avocat pledant (barrister) cu privire la modul de abordare a cauzei. Institutul avocaților specializați în brevete (Chartered Institute of Patent Attorneys - CIPA) îi reprezintă pe avocații specializați în brevete care își desfășoară activitatea pe întregul teritoriu al Regatului Unit. Rolul acestui institut este de a colabora cu guvernul în ceea ce privește legislația în materie de proprietate intelectuală, de a oferi cursuri de pregătire și formare pentru avocații specializați în brevete și pentru stagiați, precum și de a conlucra cu autoritățile de reglementare ale profesiei. CIPA are ca obiectiv promovarea dreptului proprietății intelectuale și a profesiilor din acest domeniu. Institutul avocaților specializați în mărci (Institute of Trade Mark Attorneys - ITMA) îi reprezintă pe avocații specializați în mărci, precum și pe membrii acestei profesii pe întregul teritoriu al Regatului Unit. Printre atribuțiile sale se numără negocierea cu guvernul, cu autoritatea independentă de reglementare (IPReg) și cu alte organizații relevante, precum și activitatea de lobby pe lângă acestea.

Institutul oferă cursuri de pregătire și formare, precum și consultanță pentru profesioniștii din domeniul mărcilor. Comitetul de reglementare a proprietății intelectuale (Intellectual Property Regulation Board - IPReg) se ocupă de toate aspectele disciplinare și de reglementare. Acesta stabilește și monitorizează standardele aplicabile activității avocaților specializați în brevete și mărci pe întregul teritoriu al Regatului Unit și asigură respectarea standardelor în cauză. IPReg acționează în interesul public și ține registrele în care sunt înscrise avocații specializați în brevete și mărci, atât persoane fizice, cât și cabinete de avocatură.

Surse:

https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-ro.do?member=1

<https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/>

IV. Specializarea avocaților în Statele Unite ale Americii

Statele Unite ale Americii au, de asemenea, avocați specializați în diverse ramuri ale dreptului. Condiția principală pentru ca un avocat să poată practica dreptul este promovarea examenului de admitere în Baroul unuia dintre state, iar pentru specializare, cu excepția avocaților specializați în brevete, nu mai este necesară nicio altă formalitate. Printre specializările principale ale avocaților în Statele Unite ale Americii se numără următoarele ramuri de drept:

1) Dreptul Maritim- avocații specializați în drept maritim oferă consultanță și asistență juridică în domeniul navigației, al transporturilor, asigurări și legislație internațională.

2) Dreptul afacerilor – avocații se ocupă de toate aspectele ce privesc activitățile industriale și de comerț, precum taxele și impozitele, răspunderea patrimonială a companiilor, înregistrarea companiilor, drepturi de autor, precum și alte activități conexe, acoperind astfel un spectru larg.

3) Dreptul micilor întreprinzători - avocații specializați pe aceasta nișă se ocupa de consiliere juridică, drept fiscal, contracte, angajări de personal și de raporturile dintre întreprinzători și instituții.

4) Dreptul corporațiilor - avocații specializați în acest domeniu al dreptului oferă consiliere juridică și asistență juridică cu privire la activitățile de zi cu zi ale corporațiilor.

5) Dreptul mediului - avocații ce activează în această arie se asigură de faptul că persoanele fizice și juridice, precum și agențiile guvernamentale respectă legile federale adoptate pentru apărarea mediului.

6) Dreptul primului amendament - avocații se focusează pe protejarea drepturilor constituționale ale cetățenilor, cum ar fi dreptul la liberă exprimare, religie sau libertatea presei.

7) Dreptul proprietății intelectuale - avocații se ocupă cu achiziția brevetelor și drepturilor de autor.

Avocații specializați în acest domeniu de drept trebuie să promoveze un examen pentru a li se permite practicarea avocaturii în fața "US Patent and Trademark Office". De obicei, acest examen este mai dificil decât examenul clasic pentru admiterea în barou, deoarece pe lângă cunoștințele generale de drept, aceștia trebuie să își însușească și cunoștințe tehnice de specialitate din domeniul ingineriei, chimiei sau a altor științe exacte.

Surse:

<https://www.princetonreview.com/law-school-advice/law-specializations>

<https://www.legalzoom.com/articles/types-of-lawyers>

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_areas_of_law

What Lawyers Considering Specialization Need to Know-BY NICHOLAS GAFFNEY ON NOVEMBER 14, 2017 ·

<https://www.lawpracticetoday.org/article/lawyers-considering-specialization-need-know/>

V. Specializarea avocaților în Germania.

Art. 43c din Legea Federală a Avocaților din Germania prevede faptul că unui avocat, care a dobândit cunoștințe și experiență într-un anumit domeniu al dreptului, i se poate recunoaște posibilitatea de a se prevala de existența titlului de avocat specializat odată cu îndeplinirea condițiilor impuse de lege.

Același articol enumeră anumite arii de practică în cadrul cărora avocatul poate obține specializarea, precum dreptul administrativ, dreptul fiscal, dreptul social. Din lecturarea dispozițiilor legale, se pot observa astfel o serie de asemănări față de sistemul legal francez, respectiv recunoașterea posibilității avocaților generalişti de a practica orice domeniu al dreptului, precum și posibilitatea acestora de a opta pentru specializarea într-un anumit domeniu determinat.¹⁰

¹⁰ Legea Federală a Avocaților – 01.08.1959, aflată în vigoare și la acest moment. <http://www.gesetze-im-internet.de/brao/index.html#BJNR005650959BJNE006605311>

Autorizația ce presupune recunoașterea specializării avocatului poate fi acordată pentru maxim trei domenii legale. Observăm astfel o particularitate a sistemului juridic german, care limitează numărul domeniilor în cadrul cărora un avocat se poate specializa la trei domenii de specialitate, spre deosebire de sistemul juridic francez unde specializarea poate fi recunoscută pentru maxim două domenii ale dreptului.¹¹ Aceasta autorizație este acordată de către Consiliul de Administrație al Colegiului Avocaților după îndeplinirea formalităților prevăzute de lege, precum și după dobândirea de către avocat a cunoștințelor de specialitate și experiența în domeniu.

O altă asemănare față de sistemul legal francez constă în posibilitatea revocării certificării de specialitate în situația în care avocatul nu își îndeplinește obligațiile de a urma cursurile de pregătire continuă.¹²

VI. CONCLUZII

În România sistemul de specializare al avocaților nu este reglementat, ceea ce înseamnă că fiecare avocat este liber să își aleagă o anumită specializare sau mai multe, fără a fi nevoie de vreo formă specială de publicitate sau de certificare.

În acest moment, în România, avocații au dreptul de a opta, conform programului de pregătire profesională continuă, pentru participarea la cel puțin 3 seminarii, conferințe și dezbateri organizate de către Barouri în domeniile în care s-a specializat sau în care dorește să dobândească cunoștințe juridice suplimentare.

Pe viitor, având în vedere tendința ascendentă de specializare a avocaților, se întrevide posibilitatea ca, și barourile din România, după modelul Barourilor Regionale din Germania – spre exemplu – să poată dobândi competența de a certifica anumite specializări ale avocaților.

Cele mai căutate specializări printre avocații din România din ultimii ani sunt Litigiile și Consultanța.

Avocații de litigii se bucură de cercetare, de redactare, de gândire analitică, de strategii de dezvoltare și de pledoarie. Litigiile civile reprezintă domeniul de practică cel mai căutat de către avocați. Acest lucru a condus la o creștere a numărului avocaților litiganți, iar, deși majoritatea societăților de avocatură au departamente de litigii, oferta depășește cererea. Acest lucru a determinat ca litigiile civile să fie printre cele mai competitive domenii de practică¹³.

Avocații de consultanță au o atenție deosebită la detalii, sunt interesați de afaceri și probleme comerciale, au abilități în elaborarea și interpretarea contractelor și se bucură de succesul de a încheia o tranzacție.

Un factor important în alegerea specializării în România este dezvoltarea profesiei, care variază proporțional cu existența clientelei. În alegerea specializării se ține cont și de zona geografică deoarece în anumite domenii de activitate contează și acest aspect. Spre exemplu un avocat specializat pe dreptul comercial va avea mai multă activitate în orașe puternic industrializate.

Tendința globală, la acest moment, pe piața serviciilor juridice este cea a specializării pe o anumită ramură a dreptului. Această tendință se poate observa și în România. Pentru a face față economiei, cererii pieței serviciilor avocațiale și standardelor tot mai ridicate ale clientelei, specializarea pe anumite domenii va deveni vitală.

¹¹<http://www.gesetze-im-internet.de/brao/index.html#BJNR005650959BJNE006605311>

¹²<http://www.gesetze-im-internet.de/brao/index.html#BJNR005650959BJNE006605311>

¹³ <https://blog.avocatoo.ro/specializarea-avocatura/>

Concurența profesională

Av. Uța Ștefan Alexandru
Baroul Dolj
Av. Vanea Andreea Mirela
Baroul Olt

Atât în România, cât și în celelalte țări membre ale Uniunii Europene, profesia de avocat este o profesie liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome, regăsindu-și reglementarea în legi speciale, statute și coduri deontologice.

Aceasta are la bază principii fundamentale care o guvernează, precum: principiul legalității, libertății, independenței, autonomiei și descentralizării, păstrării secretului profesional, precum și altele create de doctrină, cum ar fi al deontologiei profesionale, al colegialității, al confraternității și respectului reciproc și așa mai departe.¹

În ceea ce privește concurența profesională, putem observa că multe din reglementările referitoare la aceasta, la nivel comunitar, se află în strânsă legătură cu principiul publicității profesiei. În acest sens, arătăm că în 1988, a fost adoptat, la nivel de Uniune, Codul deontologic al avocatului european (CCBE), acesta fiind ulterior preluat și de legislația internă a statelor membre, care statuează că: „publicitatea privind activitatea profesională a formelor de exercitare a profesiei trebuie să respecte secretul profesional și celelalte principii esențiale ale profesiei.”²

Considerăm, însă, că relevanță din perspectiva prezentei teme de cercetare vor avea doar câteva dintre principiile enunțate anterior, și anume, principiul libertății și independenței profesionale (pe care îl limitează într-o oarecare măsură), principiul deontologiei profesionale, al colegialității și al confraternității (pe care trebuie să le garanteze).

Un aspect important de menționat constă în faptul că legislațiile profesiei de avocat adoptate de state membre ale Uniunii Europene interzic următoarele: publicitatea laudativă și agresivă, publicitatea comparativă cu alți membri ai profesiei, oferirea sau acordarea unor avantaje materiale pentru atragerea de clienți, enunțarea cifrelor de afaceri ori a succeselor profesionale, referiri la legături ori cunoștințe cu putere de influență etc.³

Considerăm că odată comise astfel de fapte de către avocații statelor membre U.E, ele ar putea constitui acte de concurență profesională neloială.

În ceea ce privește publicitatea laudativă și agresivă, în reglementarea existentă în **Austria, Germania, Spania, Luxemburg** (chiar dacă nu se prevede expres interdicția privind elementele autolaudative, această interdicție se extrage din condiția ca publicitatea să se realizeze cu delicatețe și probitate), **Portugalia, Franța** (unde există prevederea potrivit căreia publicitatea personală se

¹Claudiu Constantin DINU, Mădălina DINU, *Fișe OEPA, Ediția a 3-a revizuită și adăugită*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 4;

²<https://www.juridice.ro/319398/aspecte-privind-actualitatea-apararii-valorilor-promovate-prin-legea-de-organizare-si-exercitare-a-profesiei-de-avocat-i.html>;

³<https://www.juridice.ro/319398/aspecte-privind-actualitatea-apararii-valorilor-promovate-prin-legea-de-organizare-si-exercitare-a-profesiei-de-avocat-i.html>;

realizează cu demnitate, probitate și discreție, mențiunile autolaudative fiind incompatibile cu aceste principii).⁴

De asemenea, cu privire la publicitatea comparativă, aceasta este incompatibilă cu principiile de confraternitate, care guvernează profesia în mai toate țările europene. Interdicția se regăsește în mod expres (**Franța** – „*publicitatea înșelătoare, mențiunile de natură comparativă sunt interzise*”, **Austria, Spania, Portugalia**) sau dedusă din principiile de confraternitate, moderație sau delicatețe, precum și din prevederile conform cărora publicitatea personală a avocaților are ca obiect oferirea de informații despre activitatea proprie (**Slovenia, Republica Cehă, Elveția, Germania**). Au fost considerate ca acte de încălcare a acestei reguli inscripționarea pe corespondența profesională a unor motto-uri precum „*elita dreptului*” ori „*vârfurile dreptului*”, precum și formulări de genul „*cea mai bună societate în domeniul...*”.⁵

Cel mai important aspect de punctat, ar fi cel privitor la oferirea sau acordarea unor avantaje materiale pentru atragerea de cliență. Acesta este, așadar, unanim interzis, constituind faptă contrară concurenței loiale între avocați și contrară tuturor principiilor esențiale ale avocaților. Tot aici trebuie menționat că este interzisă cu desăvârșire activitatea pro bono oferită de avocat, deoarece dincolo de declarațiile de înfăptuire a *binelui public*, este de înțeles că atunci când această activitate este făcută în mod repetat și în mod public, are menirea de a crea o incorectă notorietate, utilizată ca sursă incorectă de atragere a clienței. În general, activitatea *pro bono* poate fi realizată numai în cadrul unor convenții încheiate între organele profesiei (la nivel local sau central) și alte autorități.⁶

În ultimul rând, enunțarea cifrelor de afaceri ori a succeselor profesionale este în general interzisă, fiind apreciată ca incluzând în sine elemente comparative sau ca fiind incompatibile cu principiile de moderație și discreție proprii avocaturii. Aceasta poate fi privită ca un mod incorect și agresiv de captare a clienței, deoarece calitatea serviciilor în domeniul profesional al avocatului nu depinde nici de „*cifra de afaceri*” și nici de „*succesul profesional*” (sunt mențiuni exprese în acest sens în **Austria** – interzice în mod expres „*enunțarea cifrelor de afaceri ori a succeselor profesionale*”; **Germania** – „*informații asupra succeselor de ordin financiar și asupra cifrelor de afaceri sunt interzise*”; **Spania, Luxemburg, Franța** – „*avocatul nu poate menționa numărul de cazuri, rezultatele obținute, procentajul de reușită sau cifra sa de afaceri*”; **Slovenia**). Această interdicție conduce în mod logic și la interdicția de a participa la alcătuirea de top-uri, clasamente întemeiate pe criteriile de cliență, condiții financiare oferite, cifră de afaceri, succese repurtate etc.⁷

Înfăptuirea de acte de concurență neloială între avocați, constituie, de asemenea, întotdeauna abatere disciplinară, fiind sancționată în consecință.

În continuare, vom prezenta pe scurt, articolele relevante în materie de concurență profesională, raportat la cele prezentate mai sus, din legislațiile statelor membre U.E.

Franța

„**Art. 1.3:** (...) Avocatul își exercită funcțiile cu demnitate, conștiință, independență, probitate și umanitate, cu respectarea termenilor jurământului său. El respectă, printre altele, în exercițiul profesiei, principiile onoarei, loialității, egalității și nediscriminării, confraternității (...).

Art. 1.4: Nerespectarea principiilor sau regulilor (...) poate atrage aplicarea de sancțiuni disciplinare.

Art. 10.2: Avocatul trebuie ca, în cadrul tuturor comunicărilor sale (publicității), să respecte principiile esențiale ale profesiei. (...) Sunt interzise (...) toate mențiunile comparative sau denigrante (...).”⁸

⁴<https://www.juridice.ro/319398/aspecte-privind-actualitatea-apararii-valorilor-promovate-prin-legea-de-organizare-si-exercitare-a-profesiei-de-avocat-i.html>;

⁵ H. ADER, A. DAMIEN, S. BIGOT de la Touanne, *Règles de la profession d'avocat*, 2ème ed., Dalloz, 2008, p. 402, 409

⁶ *Code de l'avocat, commenté*, 3ème ed, Dalloz, 2014, p. 520, nota nr. 6;

⁷<https://www.juridice.ro/319398/aspecte-privind-actualitatea-apararii-valorilor-promovate-prin-legea-de-organizare-si-exercitare-a-profesiei-de-avocat-i.html>;

⁸https://www.cnb.avocat.fr/sites/default/files/rin_2019-09-12_consolide.pdf;

Luxemburg

„**Art. 33:** (...) (2) Avocatul exercită în mod liber activitatea departamentului său pentru apărarea justiției și adevărului; acesta **evită alterarea faptelor și concurența neloială.** (...)”⁹

Italia

„**Art. 9: (1)** Avocatul își va practica activitatea profesională respectând obligațiile de independență, onestitate, integritate, probitate, demnitate, decență, diligență și competență, luând în considerare relevanța constituțională și socială a apărării și **respectând principiile concurenței corecte și cinstitute.**”¹⁰

În sensul respectării principiului concurenței cinstitute și loiale, prin articolul 17 din Codul de Conduită al Avocaților Italiani, se stabilește că:

1. *Pentru protejarea încrederii comunității, avocatului i se permite să informeze publicul despre activitatea sa profesională, organizarea și structura cabinetului său de avocatură și cu privire la orice specializări și calificări științifice obținute.*

2. *Informarea publicului prin orice mijloace, inclusiv computer, va fi transparentă, veridică, corectă, neechivocă, nu va induce în eroare, nu va denigra, nu va fi sugestivă sau comparativă.*

3. *În orice caz, informația furnizată se va referi la natura și extinderea obligației profesionale.*

De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 35 din același act normativ „avocatul care furnizează informații cu privire la activitatea sa profesională va respecta obligațiile de adevăr, integritate, sinceritate, caracter secret și confidențialitate, în orice caz referindu-se la natura și limitele obligației profesionale. Avocatul nu va furniza nici informații comparative despre alți profesioniști, nici informații ambigue, care induc în eroare sau denigrează, informații sugestive sau care fac referire la calificări, roluri sau slujbe care nu privesc activitatea sa profesională.”

Echivalentul interdicției de a racola clientela, prevăzută de Statutul avocatului român în cuprinsul art. 176 alin. 1 lit. b, Codul de conduită al Avocaților Italiani, stabilește o serie de reguli, după cum urmează:

1. Avocatului i se interzice să obțină relații cu clienți prin agenți sau bișnițari sau alte mijloace care nu sunt în conformitate cu onestitatea și decența.

2. Avocatul nu va oferi sau achita comisioane sau alte remunerații către alt avocat sau orice altă persoană drept compensație pentru introducerea unui client sau pentru obținerea unor misiuni profesionale.

3. Avocatul încalcă regulile disciplinare dacă oferă cadouri sau servicii către terțe părți sau dacă face plăți sau promite avantaje pentru obținerea unor cazuri juridice.

4. Avocatului i se interzice să-și ofere, atât indirect, cât și prin terți, serviciile profesionale la domiciliul unui consumator, în locuri destinate muncii, odihnei, agrementului și, în general, în spații publice sau locuri deschise publicului.

5. Avocatului i se interzice să ofere, fără a i se solicita, un serviciu profesional personalizat, mai exact un serviciu profesional adresat unei persoane anume pentru o activitate comercială anume.

6. Încălcarea obligațiilor din subsecțiunile anterioare are ca rezultat aplicarea mustrării drept sancțiune disciplinară.

De asemenea, o altă obligație stabilită în sarcina avocaților italieni, în scopul împiedicării concurenței neloiale, este aceea că avocatului nu îi este permis să exprime păreri negative cu privire la activitatea profesională desfășurată de un alt avocat.

În acest sens, avocatul nu va prezenta documente cu privire la viața personală a avocatului părții care a formulat opoziția sau informații cu privire la persoana acestuia în proceduri juridice, cu excepția cazului în care colegul face parte din procedurile juridice și utilizarea acestor documente și informații este necesară protejării unui drept.

⁹[http://www.unbr.ro/legea-din-10-august-1991-privind-profesia-de-avocat-in-luxemburg/;](http://www.unbr.ro/legea-din-10-august-1991-privind-profesia-de-avocat-in-luxemburg/)

¹⁰[http://www.unbr.ro/codul-de-conduita-al-avocailor-italieni/;](http://www.unbr.ro/codul-de-conduita-al-avocailor-italieni/)

Polonia

În conformitate cu dispozițiile art. 23 din Codul Deontologic al Avocaților, *avocatului îi este interzis să utilizeze publicitatea și să caute clienți într-o manieră incompatibilă cu demnitatea profesiei, sau în cooperare cu entitățile care caută clienții prin încălcarea legii sau a principiilor de conviețuire socială.*

De asemenea, unui avocat nu îi este permis să propună servicii potențialilor clienți sub forma unei oferte direcționate către persoanele nu au făcut anterior o astfel de cerere expresă.

„**Art. 23 lit. b** Informațiile nu trebuie, mai exact:

- a) să creeze o probabilitate de a genera așteptări nejustificate în ceea ce privește rezultatele activității avocatului;
- b) să se refere la familiarizarea personală cu judecătorii, procurorii sau funcționarii publici;
- c) să conțină comparații directe în ceea ce privește calitatea cu alți avocați identificabili sau membri ai altor profesii liberale juridice sau critici ai acestora;
- d) să utilizeze o formă necorespunzătoare sau agresivă; sau
- e) să conțină elemente de evaluare.

Inițierea de plăți a unor articole de presă sau programe, sub pretextul unor informații obiective, fiind destinate să promoveze avocatului practicii sale de drept sau un parteneriat nu este permisă.

Nu este permisă contactarea potențialilor clienți pentru a le furniza informații cu privire la serviciile avocatului, inclusiv în timpul vizitelor nepofsite, apeluri telefonice sau a corespondenței către persoanele care nu au solicitat acordarea de asistență juridică din partea avocatului.

Nu este permis să se angajeze terțe părți pentru a difuza informații cu privire la un avocat.

Un avocat nu trebuie să plătească nici o taxă pentru publicarea de informații în afară de costurile rezonabile de publicare.”¹¹

Armenia

„Art. 31. Principii etice generale în relațiile dintre avocați

1. Relațiile dintre avocați vor fi formate pe baza respectului reciproc și protejării drepturilor profesionale ale avocaților.

2. Avocatul:

- nu va emite declarații care degradează demnitatea altui avocat sau deteriorează reputația profesională a acestuia;
- nu va incita clientul altui avocat să rezilieze contractul de asistență juridică;
- nu va discuta cu clientul despre viața intimă, situația financiară, abilitățile profesionale și condițiile de compensare a muncii altui avocat sau alte aspecte care nu au legătură cu cazul.”¹²

Belgia

Conform dispozițiilor prevăzute de Codul de Conduită al Barourilor Valone, avocatul nu își poate oferi serviciile potențialilor clienți, decât cu îndeplinirea expresă a unui set de reguli menit să împiedice practici de concurență neloială. Astfel, avocatul care face oferte la domiciliu trebuie să respecte condițiile mai jos:

1. Contactează personal clientul potențial; de regulă, acesta i se adresează în scris și nu prin comunicare verbală decât cu privire la un client existent, un fost client sau la o relație în legătură cu care poate să estimeze în mod rezonabil că acesta se așteaptă să i se ofere servicii pentru cazul sau tipul de cazuri respective.

2. Nu se deplasează la un client potențial fără să fie invitat și autorizat în prealabil de către acesta.

3. Nu profită de slăbiciunea clientului potențial pentru a-i propune un serviciu personalizat cu privire la situația sau la procedura cu care se confruntă acesta.

¹¹ http://unbr.ro/wp-content/uploads/2016/10/POLONIA_Codul-Deontologic-al-avocailor-14122011.docx

¹² http://unbr.ro/wp-content/uploads/2016/10/ARMENIA_Codul-Deontologic-al-avocatului-18022006.docx

4. Nu va întreprinde niciun demers care să altereze sau care poate altera libertatea alegerii sau conduita clientului.¹³

Atunci când se exprimă în mass-media, în formă scrisă, radiofonică, televizuală sau altele, avocatul belgian poate menționa calitatea sa de avocat, știind că nu este, în această situație, acoperit de imunitate a pledoariei.

Cu această ocazie, se abține de la orice cercetare de publicitate personală, de solicitare clientelă sau de oferire servicii la domiciliul clientului.

¹³http://unbr.ro/wp-content/uploads/2016/10/BELGIA_Codul-Deontolog-al-Barourilor-Valone-18232.docx

ALUMNI

Analiza prejudiciului rezultat din pierderea unei șanse

**Anastasia Munteanu, student
Universitatea din Craiova
Facultatea de Drept**

De câte ori vi s-a întâmplat să pierdeți trenul sau autobuzul și astfel să ratați o întâlnire importantă care urma să decidă parcursul dvs. profesional sau poate vi s-a întâmplat împrejurarea nefastă ca într-o dimineață, neauzind alarma, să întârziați la cursa de avion și astfel să pierdeți vacanța planificată de atâta vreme? Cu siguranță, fiecare a încercat acest sentiment de regret și remușcare cauzat de pierderea a ceva mult dorit și așteptat.

Curios este că, de fapt, în fiecare zi ne sunt oferite zeci de șanse și posibilități, iar realizarea acestora depinde nu doar de perseverența de care dăm dovada, dar și de un ansamblu de factori străini voinței și puterii noastre. Aparent, în cazurile expuse mai sus, vinovați de cele întâmplate suntem chiar noi, totuși, o serie de factori externi, precum traficul intens sau o eventuală pană de curent care a debransat deșteptătorul, la care se adaugă alte circumstanțe nefericite, au creat premisele necesare pentru a rata întâlnirea și călătoria mult așteptate.

Din acest motiv, în cadrul prezentului articol ne propunem să elucidăm consecințele juridice care intervin atunci când asemenea șanse, dar și altele mult mai importante, sunt pierdute, însă de această dată ca urmare a conduitei culpabile a altor persoane.

Pierderea unei șanse este o instituție relativ nouă a dreptului, în special a celui românesc, fiind evitată și încă insuficient acoperită atât de jurisprudență, cât și de doctrină. Reticența judecătorilor și a profesorilor de drept probabil se explică prin controversile pe care le stârnește acest subiect.

Odată ce însuși Codul Civil afirmă că prejudiciul trebuie să fie cert și previzibil¹, încadrarea șansei în aceste exigențe este adesea mult prea dificil de realizat.

Cu toate acestea, pierderea șansei prinde formă și consacrare juridică atunci când este consecința culpei altei persoane, prin care aceasta aduce atingere cursului normal al evenimentelor și astfel determină dispariția posibilității producerii unei întâmplări favorabile așteptate în viitor, concretizate, fie într-un câștig, fie în evitarea unei pierderi.²

Ca subcategorie a răspunderii civile, pierderea șansei își are geneza în Franța secolului XIX, decizia Curții de Casație franceze, prin care a fost admisă răspunderea unui oficial ministerial pentru faptul că, din culpa sa, reclamantul a fost privat de o procedură care i-ar fi dat posibilitatea să

¹ Art. 1533 C. civ. "Debitorul răspunde numai pentru prejudiciile pe care le-a prevăzut sau pe care putea să le prevadă ca urmare a neexecutării la momentul încheierii contractului, afară de cazul în care neexecutarea este intenționată ori se datorează culpei grave a acestuia."

² Art. 1532 C. civ alin (2) "Prejudiciul ce ar fi cauzat prin pierderea unei șanse de a obține un avantaj poate fi reparat proporțional cu probabilitatea obținerii avantajului, ținând cont de împrejurări și de situația concretă a creditorului."

câștigate un proces, devenind celebră în întreaga lume pentru că a creat un nou precedent judiciar. După aceasta, au urmat alte decizii favorabile pentru cei prejudiciați prin pierderea șanse, printre care și condamnarea unui avocat care a ratat termenul limită pentru apel și, astfel, l-a lipsit pe clientul său de șansa de a câștiga procesul.³

Încet, dar totodată sigur și constant, spre a doua jumătate a secolului XIX acest nou tip de prejudiciu și-a câștigat locul pe harta răspunderii civile atât delictuale, cât și contractuale. Curajul instanțelor este resimțit mai cu seamă printr-o hotărâre din 1970, prin care a fost indemnizată văduva unui student în anul al șaselea la medicină, rănit mortal într-un accident, pentru că a fost lipsită de posibilitatea de a se bucura de situația financiară rezultată din veniturile preconizate pentru profesia pe care soțul ei urma să o desfășoare.⁴

Particularitățile naturii juridice a prejudiciului cauzat din pierderea șanse:

Vom începe prin a cita renumitul adagiu *restitutio in integrum*, întrucât chiar în esența lui rezidă fundamentul răspunderii pentru pierderea unei șanse, atâta vreme cât cel păgubit este îndreptățit la repararea integrală a pierderii efectiv suferite și a beneficiului nerealizat, atunci de ce nu am încadra șansa și pierderea ei deopotrivă în obiectul reparației?

1. Pierderea șanse - un nou tip de prejudiciu

Chiar dacă teoria pierderii de șansă este privită cu rețineri întrucât justifică existența unui oarecare “risc de certitudine”, aceasta se încadrează într-o veritabilă formă a prejudiciului indemnizabil. Reticența jurisprudenței și a doctrinei în privința acestei teorii se explică probabil prin faptul că dreptul român a privit multă vreme negativ prejudiciul viitor, afirmând că nu se poate cere despăgubire pentru o daună incertă, eventuală, ceva ce se poate întâmpla numai în viitor.⁵ Cu trecerea timpului, viziunile s-au schimbat, devenind tot mai flexibile, iar odată cu adoptarea Noului Cod Civil a fost introdusă și noțiunea de reparare a prejudiciului viitor în cadrul art. 1385, sub condiția ca producerea acestuia să fie neîndoielnică.⁶

2. Pierderea șanse - prejudiciu virtual

Incontestabil, criticile care privesc prejudiciul rezultat din pierderea șanse își regăsesc justificarea în natura ambiguă a acestuia. Tot ce ține de domeniul viitorul are o certitudine relativă, asupra lui plutind întotdeauna elementul necunoscutului - *alea*. Chiar prin natura sa, șansa realizării unui obiectiv, oricât de bine pus la punct nu ar fi, este totuși aleatorie, deoarece îndeplinirea acestuia depinde, de un ansamblu de factori obiectivi și subiectivi, pe care nu îi putem controla. Astfel, de fiecare dată când suntem în culmea nerăbdării așteptând întâmplarea unui eveniment favorabil, de cealaltă parte a monedei stă corelativ și riscul unui eșec, respectiv neproducerea evenimentului mult așteptat.

Anume aceasta a fost rațiunea legiuitorului atunci când a reglementat condiția caracterului neîndoielnic pe care trebuie să o îndeplinească șansa. Tot din acest motiv este necesar să facem distincția dintre prejudiciile eventuale și cele virtuale⁷, atât de des confundate. Chiar dacă linia dintre cele două noțiuni este adesea foarte fină, prejudiciul eventual este lipsit de certitudine, aflându-se la nivel de dorință și aspirație lipsită de fundament, astfel, acesta nu-l îndreptățește la reparație pe cel păgubit, însă, de cealaltă parte stă prejudiciul virtual, așa cum este și șansa pierdută, care are un grad sporit de certitudine din punct de vedere al întâmplării sale și astfel justifică acordarea de despăgubiri.

Într-adevăr, încă persistă un caracter vag al criteriilor de diferențiere dintre cele două tipuri de prejudicii, îngreunând astfel munca instanțelor de judecată, și totodată lăsând mult loc pentru interpretare. Totuși, care este linia de demarcație dintre un prejudiciu eventual care nu se bucură de dreptul la reparație și cel virtual a cărui despăgubire este legitimă?

³ Ch. Req., C.Cass., Dec. 17 juillet 1889

⁴ Cass. Crim., Dec. 24 fevrier 1970

⁵ L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Volumul II Contractul*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 655

⁶ Art. 1385 alin (2) C. civ. “Se vor putea acorda despăgubiri și pentru un prejudiciu viitor dacă producerea lui este neîndoielnică.”

⁷ Oana Gligan, “Pierderea unei șanse privită prin prisma condițiilor răspunderii civile”,

<https://dreptmd.wordpress.com/2015/02/08/pierderea-unei-sanse-privita-prin-prisma-conditiilor-raspunderii-civile/>

Surprinzător sau nu, regăsim răspunsul într-o știință externă lumii dreptului, de această dată una exactă: matematica. Cu ajutorul probabilității și a calculului verosimilității producerii evenimentului favorabil mult așteptat putem aprecia dacă un prejudiciu este sau nu potențial (virtual). Printr-o analiză obiectivă, raportată la condițiile materiale preexistente faptei ilicite, se poate trage linia dintre o simplă eventualitate și un curs firesc al lucrurilor care a fost întrerupt prin acea faptă. Așadar, încet, trecem din tărâmul ipoteticului, al incertitudinii, dominat în totalitate de subiectivism, pe terenul lucrurilor actuale, posibile, obiective, celor care erau cât pe ce să fie aduse la îndeplinire, dar care au fost perturbate de evenimentul nefast.

3. Natura juridică dublă a prejudiciului

Teoria pierderii unei șanse are o particularitate foarte interesantă și anume, simbioza a două prejudicii distincte. Un prejudiciu inițial, cu caracter abstract, care este materializat de șansa propriu-zisă, de posibilitatea participării la evenimentul favorabil și un prejudiciu final, având caracter concret, întruchipat de avantajul de care victima a fost lipsită sau de paguba pe care aceasta ar fi putut să o evite. Chiar dacă între cele două prejudicii există o puternică legătură, acestea nu sunt echivalente, ultimul doar contribuind la cuantificarea celui dintâi. Prejudiciul inițial are o existență de sine stătătoare, fiind, de fapt, cel care are valență juridică în cadrul teoriei pierderii unei șanse, însă a cărui existență și întindere este condiționată de prejudiciul final.⁸

Pentru o mai clară prefigurare a lucrurilor, voi veni cu exemplul studentului care din cauza unui accident rutier nu s-a prezentat la examen. În acest caz, prejudiciul inițial este reprezentat de posibilitatea participării studentului la examen, iar cel final de reușita și promovarea acestuia, reușită care i-ar fi asigurat studentului bursa dorită.

Este evident că nu avem certitudinea faptului că studentul ar fi avut o reușită excelentă la examen, pentru acest lucru trebuie să știm parcursul său de până la accident, capacitățile și pregătirea acestuia. Totodată, este cert că studentul, în urma accidentului, a fost lipsit de dreptul de a fi prezent la examen, iar această certitudine îl îndreptățește la despăgubire, criteriile obiective enunțate mai sus, fiind doar folosite pentru a da o măsură prejudiciul suferit de acesta.

Așadar, putem sesiza o similitudine între natura juridică a prejudiciul specific pierderii unei șanse și a prejudiciului moral privit generic, întrucât niciunul dintre acestea nu poate fi nici cuantificat, nici reparat integral. Ceea ce se urmărește prin reglementarea acestor teorii este nevoia umană de consolare, de încercare a diminuării unui regret.

4. Specificul relației de cauzalitate a prejudiciului rezultat din pierderea șansei

După cum am precizat mai sus, majoritatea opiniilor nu dau dovadă de un prea mare entuziasm în ceea ce privește despăgubirea pierderii de șansă. Pe fondul dezlănțuirii spiritului uman litigios, a evoluției tehnologice, dar și a accesului nelimitat la informație, numărul acțiunilor în despăgubire este într-o continuă și alertă creștere, oamenii încercând să găsească un responsabil chiar și pentru cele mai mici inconveniente ale vieții. Într-o asemenea întrecere a prejudiciilor, indiscutabil, juriștilor le revine misiunea de a discerne între o pagubă reală și una mascată.

Cheia de boltă a teoriei pierderii de șansă este relația de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciul pretins. Astfel, dacă reclamantul reușește să facă dovada relației dintre lipsirea sa de șansă și evenimentul nefast, atunci se poate prevala de o despăgubire proporțională. O speță care ne-a atras atenția și care aparent nu s-ar încadra în teoria pierderii de șansă se întâmpla în Belgia anul 2004.⁹

Este cazul unei tinere care a fost agresată de fostul său prieten, aruncându-i-se acid sulfuric pe față. Victima a chemat în judecată statul și orașul Liège pentru că n-au fost luate măsuri de protecție în ce o privește, având în vedere că agresorul era cunoscut ca fiind periculos și că anterior victima a anunțat organele de poliție care n-au luat măsuri de protecție. Curtea de Apel din Liège a

⁸ L.R. Boilă, *Discuții privind prejudiciul cauzat prin pierderea șansei de a obține un avantaj în cadrul răspunderii civile delictuale* în *Dreptul nr. 7/2010*, p.110

⁹ *Droit de la responsabilité*. Morceaux choisis, Formation permanente, Liège, Larcier, 2004, <https://orbi.uliege.be>

estimat șansele victimei de a nu fi fost agresată dacă ar fi fost luate măsuri de organele abilitate la un procent de 50% obligând în solidum statul belgian și orașul Liège să repare jumătate din prejudiciul suferit de victimă. Soluția a fost desființată de Curtea de Casație cu motivarea că nu s-a făcut dovada raportului de cauzalitate dintre lipsa măsurilor de protecție a victimei și prejudiciul pretins. Rejudecând, Curtea de Apel din Bruxelles a reținut că victima avea șansa de 80% să nu fie atacată dacă erau luate măsuri de protecție.¹⁰

Prin urmare reținem că neglijența statului belgian în a lua măsuri de siguranță socială și atitudinea pasivă a organelor de poliție la sesizările tinerei, au creat premisele necesare pentru ca atacul să aibă loc, contribuind indirect la prejudiciul suferit de către aceasta.

Condițiile speciale ale răspunderii în cazul pierderii șansei

Pentru a putea fi angajată răspunderea în cazul în care o șansă a fost pierdută, aceasta trebuie să îndeplinească pe lângă condițiile clasice ale răspunderii civile, câteva condiții speciale care o individualizează.

1. Realitatea șansei.

Fiecare probabil are propriile mici sau mari regrete, majoritatea din ele fiind cauzate de omisiunea de a profita de anumite șanse. Fie că vorbim de curajul de a pleca la un loc de muncă mai bun, de a se înscrie la facultatea mult dorită sau de a participa la un concurs, fiecare dintre acestea reprezintă șanse pe care le-am ales să le omitem.

Diferența dintre șansa în accepțiunea ei din limbajul comun și cea *stricto sensu* care face obiectul acestui articol este că primele nu reprezintă veritabile probabilități, ci doar simple proiecții în mintea noastră, neîndeplinirea cărora nu ne îndreptățește la o despăgubire.

Pentru a fi îndeplinită condiția realității, șansa trebuie să existe dincolo de domeniul imaginarului, ea trebuie să aibă toate prerogativele pentru a putea fi evaluată obiectiv. Din acest motiv, șansa nu este reală atunci când aceasta îmbracă forma unei simple dorințe. Pierderea șansei antrenează răspunderea doar atunci când certitudinea îndeplinirii acesteia reiese chiar din cursul firesc al lucrurilor. Șansa reclamată trebuia, în lipsa evenimentului nefericit, să fi avut toate premisele pentru a se transforma într-o veritabilă realitate.

2. Seriozitatea șansei.

În analiza criteriului seriozității șansei, trebuie să facem distincția între două ipoteze și anume: prima ipoteză, pe care o voi numi progresivă, cea în care victima se afla în procesul realizării șansei, evenimentul favorabil fiind în derulare și cea de-a doua ipoteză, latentă, în care șansa nu se afla încă în curs de realizare. Un exemplu practic pentru prima situație este eșuarea încheierii unui contract aflat în plină negociere ca urmare a intervenției frauduloase a unui terț, iar pentru ipoteza șansei aflate în fază latentă, voi lua exemplul cursei de cai, în care calul n-a putut lua startul ca urmare a faptei culpabile a transportatorului de a-l aduce la timp la eveniment.

Așadar, criteriul de delimitare dintre cele două ipoteze este unul temporal, și anume, “proximitatea momentului la care speranța dispărută se putea concretiza”¹¹. Într-o altă formulare, putem spune că pentru a fi serioasă, șansa trebuie să beneficieze de un procent înalt de probabilitate raportat la factorii obiectivi.

Concluzie:

Crearea noului precedent prin care șansa a câștigat valoare juridică reprezintă o transformare și o deschidere a mentalității atât la nivel popular, cât și la nivel instituțional, totodată fiind o confirmare a faptului că adesea legislația este depășită de realitatea zilelor noastre.

În pofida subtilității naturii sale, a dificultății de cuantificare, dar și a numeroaselor critici, teoria pierderii unei șanse merită atenția colectivă, întrucât reprezintă o necesitate a societății în care trăim, cu atât mai mult cu cât misiunea juriștilor este cea de a scoate la lumină nevoile sociale pe care legea a omis să le vadă.

¹⁰ S. Neculaescu, *Pierderea șansei – prejudiciu reparabil* în Revista Studii de Drept Românesc, nr. 4/2009, p. 329

¹¹ S. Neculaescu, *Pierderea șansei – prejudiciu reparabil* în Revista Studii de Drept Românesc, nr. 4/2009, p. 329

Regimul juridic al societății cu răspundere limitată în sistemul de drept bulgar

Genadiev Nikola Plamenov¹

Noțiuni generale

Legea comercială bulgară definește, în mod general, în a zecea sa secțiune, societățile, în art. 63, alin. 1, ca fiind: „unirea a doua sau mai multor persoane în scop de a desfășura activități comerciale cu resurse comune”. Alineatul 3 face precizarea că: “societățile comerciale sunt persoane juridice”.

O definiție dată de doctrină ar fi: „Societățile comerciale sunt rezultatul asocierii a două sau mai multor persoane, pe baza unui contract, care se înțeleg să pună în comun resurse și cunoștințe cu scopul de a desfășura activități comerciale, astfel, rezultând o entitate juridică nouă”.²

Articolul 63 ne mai arată prin dispozițiile alineatului 2 ca, în anumite cazuri prevăzute de lege, societățile pot fi înființate de către o singură persoană.

Din reglementarea legii comerciale reiese că formele de societăți sunt *numerus clausus* (limitate), ele fiind enumerate în art. 64, alin. 1, pct. 1-5, astfel:

1. Societatea în nume colectiv;
2. Societatea în comandită simplă;
3. Societatea cu răspundere limitată;
4. Societatea pe acțiuni;
5. Societatea în comandită pe acțiuni.

În Bulgaria nu se pot înființa decât acele societăți care sunt strict prevăzute în alineatul 2. Principiul legalității a fost stabilit în interesul securității juridice. În măsura în care societățile intră în raporturi juridice cu o multitudine de alți subiecți de drept, raporturi ce au o natură publică, este necesar ca acestea să aibă o reglementare legală. În caz contrar, ar exista un haos economic și ar apărea o mulțime de formațiuni neidentificabile.³

Alineatul 3 al articolului 64 clasifică societățile în două categorii, anume societăți de persoane și societăți de capitaluri. Societățile de persoane sunt societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă, iar societățile de capitaluri cuprind societatea cu răspundere limitată, societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni. Criteriul acestei clasificări este importanța caracterului personal (*intuitu personae*), acest caracter referindu-se la măsura în care caracteristicile persoanei asociatului sunt luate în vedere în ceea ce privește apartenența acestuia la societate.

Societățile de persoane se constituie pe baza încrederii reciproce dintre asociați, acestea având de obicei un număr mic de persoane. În societățile de capitaluri relațiile dintre asociați nu au importanță, ele sunt constituite dintr-un număr mare de asociați, iar ceea ce contează este capitalul

¹ Absolvent al Universității din Craiova, Facultatea de Drept în anul 2019

²Поля ГОЛЕВА, *Търговско право търговци, Шесто преработено и допълнено издание*, Изд. Нова Звезда, София, 2018, с. 137

³*Ibidem*

social investit. Societatea cu răspundere limitată este considerată o societate de capitaluri, deși această are unele din caracterele societății de persoane și anume caracterul intuitu persoane și numărul mic de persoane în anumite situații.

Aceste cinci forme de societăți se mai clasifică în societăți în care asociații răspund solidar și nelimitat (societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă) și societăți în care asociații răspund numai până în limita capitalului social subscris (societatea pe acțiuni, societatea în comandită pe acțiuni și societatea cu răspundere limitată).

Pe lângă definiția generală a societăților, codul comercial definește și societatea cu răspundere limitată în articolul 113 numit „definiție” din secțiunea a treisprezecea a legii: „Societatea cu răspundere limitată poate fi înființată de către una sau mai multe persoane fizice sau juridice, care vor răspunde pentru obligațiile societății proporțional cu partea lor vărsată în capitalul social”. Indubitabil, acest articol nu este o definiție, ci arată doar unele dintre caracteristicile societății cu răspundere limitată. În plus conține inexactități conceptuale. Asociații nu răspund pentru obligațiile societății. Responsabilitatea revine societății, ca persoană juridică, această fiind cea care a încheiat actele creatoare de obligații, în nume propriu. Obligația asociaților este față de societate în legătură aducerii aportului, iar nu față de creditorii societății.⁴

Caracteristicile esențiale ale S.R.L.-ului pot fi deduse analizând legea comercială. Din reglementările generale ale societăților vor reieși anumite aspecte. Astfel, societatea cu răspundere limitată este o societate comercială, asta însemnând că i se aplică toate dispozițiile generale ale legii comercial adresate societăților în mod general.

De asemenea, S.R.L.-ul este persoană juridică și răspunde ea însăși pentru obligațiile sale. Asociații nu răspund pentru obligațiile societății, așa cum societatea nu răspunde pentru obligațiile lor. Asociații vor participa obligatoriu la constituirea capitalului social al societății cu răspundere limitată și vor răspunde în limita capitalului social subscris. Valoarea minimă a capitalului social este stabilită prin lege, în momentul înființării trebuind vărsată cel puțin valoare respectivă. Un alt aspect este acela că S.R.L.-ul este o societate „închisă”, acceptarea unui nou asociat făcându-se prin hotărârea A.G.A.

Totodată, asociații participă la conducerea societății și sunt obligați să coopereze pentru realizarea activității societății. Pe lângă toate acestea S.R.L.-ul împrumută și din caracteristicile societăților de persoane, astfel relațiile personale dintre asociați jucând un rol important în constituirea acesteia.⁵

Elementele specifice contractului de societate

Contractul de societate, pe lângă elementele generale necesare la încheierea oricărui contract (consimțământul părților, cauza licită și morală, obiectul determinat și licit precum și capacitatea de a contracta), are și elemente specifice care trebuie respectate la formarea contractului de societate, și anume: aportul, affectio societatis, realizarea și împărțirea beneficiilor.

Aportul este element esențial al formării capitalului social al societății. Articolul 117 arată necesitatea aportului, în alineatul 1 „Capitalul societății cu răspundere limitată(...) este alcătuit din aporturi ale asociaților, care nu pot fi mai mici de un leva” și 2 „totalitatea aporturilor trebuie să fie egală cu capitalul social al societății”. Aporturile sunt datorate de asociați și în cazul majorării capitalului social. Art.148, alin. 1, pct. 2 și 3 enunță că „Majorarea capitalului social se realizează prin subscrierea unor aporturi noi de către asociați”, și că „majorarea capitalului social se realizează prin aprobarea unor asociați noi”. Cea de a doua ipoteză în pct. 3 este legată de art. 122, anume aprobarea asociaților noi: “asociatul nou este acceptat de către adunarea generală a asociaților, pe baza cererii sale scrise în care acceptă condițiile contractului societății”, astfel, acceptând condițiile contractului, el se obligă să aducă aport, care va mări capitalul social.

Deci, rezultă că aportul reprezintă valoarea patrimonială cu care asociatul contribuie la

⁴ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 28

⁵ *Ibidem*, с. 29

formarea capitalului social la momentul constituirii societății sau, ulterior, la majorarea capitalului social, aceste aporturi neputând avea valoare mai mică de un leva.⁶

Art. 120 ne arată că aducerea aportului este obligatorie: „Fiecare asociat este obligat să plătească/ să verse partea pe care a scris-o la formarea capitalului social, în ordinea și după regulile arătate în contractul societății”. Reiese, așadar, că aportul este o condiție pentru dobândirea calității de asociat.

Aporturile asociaților pot fi diferite ca valoarea sau ca obiect. Nu este necesar ca ele să fie egale pentru fiecare asociat (art. 117, alin. 3), iar acestea se determină în contractul de societate.⁷

Un aport poate fi asumat în comun de către două sau mai multe persoane (art.117, alin. 4), în acest fel ei dobândind părți sociale în co-proprietate. Aceste persoane vor deveni asociați, dar vor putea exercita drepturile lor de asociați doar împreună. Ei răspund solidar pentru obligațiile care provin din această parte socială.⁸

Aportul în cazul societății cu răspundere limitată este de două tipuri: aport în numerar și aport în natură.⁹ Primul trebuie vărsat la momentul constituirii societății. Aportul este în leva.

Aportul în numerar îi asigură asociatului dreptul la părțile sociale corespunzătoare capitalului social scris. Când vine vorba de bunurile achiziționate cu sumele provenite din aportul asociaților, dreptul de proprietate asupra acestora îi revine societății, ca persoană juridică de sine stătătoare, iar nu asociaților.¹⁰

Aportul în natură poate avea ca obiect bunuri mobile și imobile, corporale sau incorporale aflate în proprietatea asociatului. Dreptul de proprietate asupra acestora trebuie să fie probat prin actul de proprietate. Nu pot fi aduse ca aport bunurile mobile sau imobile în proprietatea unei terțe persoane. Pentru a se identifica ce valoare din părțile sociale revine asociatului, aportul în natură adus de acesta va fi evaluat în bani.¹¹ Evaluarea va fi făcută de asociați sau de către un expert. Vărsarea aportului în natură se face prin transferul dreptului pe care asociatul îl are asupra bunului adus ca aport către societate. Vărsarea are loc la momentul înmatriculării societății (și nu la momentul încheierii contractului de societate).¹²

Capitalul social este construit din aporturile asociaților, iar partea din capitalul social ce le revine asociaților în urma aducerii aportului, în cazul S.R.L.-ului, se numește parte socială.¹³

Conceptul de *affectio societatis* nu este tratat în doctrină bulgară, dar intenția asociaților de a se asocia în scopul formării unei societăți reiese din anumite practici precontractuale. În faza precontractuală, viitorii asociați se întâlnesc cu scopul de a discuta/negocia formarea societății, motivele și interesele în vederea cărora se asociază și formează societatea și de a stabili scopurile și obiectivele societății. Ei discută elemente legate de obiectul activității societății, capitalul social și celelalte surse de fonduri necesare pentru desfășurarea activității societății. Tot în această etapă se clarifică felul și valoarea aporturilor. În baza acestor întâlniri se decide structura de conducere a societății, dreptul de vot, împărțirea dividendelor, firma, sediul social precum și toate celelalte subiecte de interes al asociaților. Asociații pot să semneze un contract (contract pregătit/ante contract)¹⁴ conținând elementele care s-au discutat și asupra cărora s-a ajuns la consens.¹⁵ Semnarea acestui contract nu are efectul înființării societății.

⁶Поля ГОЛЕВА, *op. cit.*, с.250

⁷ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 53

⁸ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 57

⁹Поля ГОЛЕВА, *op. cit.*, с. 160

¹⁰*Ibidem*, с. 161

¹¹*Ibidem*, с. 164

¹²*Ibidem*, с. 165

¹³ГЕРДЖИКОВ *Огнян, Основи на търговското право*, Изд. ТИЛИА, София, 1995, с.92

¹⁴Поля ГОЛЕВА, *op. cit.*, 213- este posibil a se încheia un contract pregătit, acest contract pregătește formarea societății cu răspundere limitată

¹⁵ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 32

Scopul pentru care este înființată o societate și pentru care aceasta își desfășoară activitatea este obținerea beneficiilor sau manipularea profitului economic în așa fel încât societatea să se dezvolte. În ceea ce privește beneficiile, acestea sunt împărțite între asociați. Aceștia au dreptul la o cotă-parte din câștig proporțională cu partea lor socială, dacă nu se prevede altfel în contractul societății (art. 133, alin. 1). Această cotă-parte poartă denumirea de dividende. Dreptul este consacrat și în art. 123: „fiecare asociat (...) are dreptul de a primi dividende”. Așadar, dividendele reprezintă partea de profit net pe care asociații o primesc după încheierea exercițiului/anului financiar.

Felul în care se vor repartiza dividendele în societatea cu răspundere limitată se stabilește în contractul de societate sau în actul constitutiv (pentru S.R.L.-ul cu unic asociat) și ele sunt plătite după luarea hotărârii prin care se stabilesc de către adunarea generală a asociaților (art. 137, alin. 1, pct. 3), ea fiind organul suprem de deliberare și decizie al societății, ce are atribuția, printre altele, de a decide cu privire la împărțirea dividendelor.¹⁶ Dividendele pot fi distribuite în diferite modalități. Acestea pot fi plătite în numerar, modalitatea reprezentând regula în doctrină, sau prin alocarea unor noi părți sociale, ipoteză întâlnită doar în cazul majorării capitalului social. Dividendele se plătesc în termenul prevăzut în hotărârea adunării generale a asociaților.

Pentru ca dividendele să poată fi împărțite între asociați, trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții: să se fi încheiat anul financiar, să fi fost acceptate/aprobate situația financiară și bilanțul anual, să existe o hotărâre A.G.A. referitoare la modul de utilizare a profiturilor realizate, la distribuirea și plata acestora și, nu în ultimul rând, să fi fost realizat profit după încheierea anului financiar.¹⁷

Constituirea societăților cu răspundere limitată

Constituirea societății cu răspundere limitată necesită efectuarea unui set de acțiuni ce trebuie îndeplinite, din punct de vedere legal, cu respectarea unei anumite ordini.¹⁸ Actul cu care se constituie societatea cu răspundere limitată poate fi contractul societății sau statutul în cazul S.R.L.-ului cu unic asociat (art. 114, alin. 3). Contractul societății sa va încheia în formă scrisă (art. 114, alin. 1). Membrii fondatori pot semna contractul societății personal sau prin reprezentant cu mandat special autorizat de către notar (art. 114, alin. 2). Cerințele ce trebuie îndeplinite pentru a fi membru fondator sunt cuprinse în reglementările generale pentru societăți. Articolul 65 ne arată cine este apt să înființeze o societate: „Membrii fondatori ai societății trebuie să fie persoane fizice sau juridice, bulgare sau străine care au capacitate deplină de exercițiu”. În lege nu este arătat un număr maxim de asociați, rezultând că pot fi unul sau mai mulți.

Conținutul contractului de societate este format din două părți, o parte în care este prevăzut conținutul obligatoriu și una ce conține elemente facultative.

Conținutul obligatoriu este cuprins în art. 115, alin. 1, pct. 1-7. Acestea sunt: sediul social, firma, adresa sediului social; obiectul de activitate al societății și durata pentru care se înființează societatea; numele, respectiv denumirea și codul unic de înregistrare, al asociaților; valoarea capitalului social; valoarea aporturilor cu care asociații contribuie la formarea capitalului social; organele de conducere și felul în care vor reprezenta societatea; beneficiile asociaților, dacă au fost negociate. În cazul în care la momentul înregistrării nu a fost vărsat integral capitalul social subscris, în contract vor fi menționate condițiile vărsării și data la care trebuie vărsat integral acesta. Data la care trebuie constituit integral capitalul social nu poate fi mai târziu de doi ani după înregistrarea societății în registrul comerțului. La momentul înregistrării instanța/registrul este obligat/ă să verifice dacă contractul societății conține informațiile enumerate în punctele 1-7, care trebuie să fie și în conformitate cu legea. Conținutul facultativ este cuprins în pct. 8 al art. 115 și cuprinde „alte drepturi și obligații ai asociaților”.

¹⁶ <https://www.tita.bg/free/taxes/515>- accesat la data de 22.04.2020

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 33

Pentru a se putea înființa, societatea trebuie să fie înmatriculată în registrul comerțului, ea dobândind personalitate juridică de la data înmatriculării (art. 67). Persoana responsabilă pentru depunerea cererii de înmatriculare și a celorlalte documente necesare este administratorul (art. 67).

Anterior înmatriculării societății trebuie îndeplinite condițiile enumerate în art. 119, anume să fi prezentat contractul de societate, să fie angajat/angajați administrator/i ai societății și să fie vărsată valoarea minimă stabilită de lege a capitalului social. În cazul în care societatea se înregistrează cu valoarea capitalului mai mare decât minimul stabilit de lege, trebuie să fie efectiv vărsate șaptezeci de procente (70/100) din acesta.

Până în momentul înmatriculării membrii fondatori ai societății pot încheia, prin excepție (regula fiind că societate încheie acte în nume propriu de la data înmatriculării), acte juridice în numele societății, iar drepturile și obligațiile care se nasc din încheierea acestor acte trec automat în patrimoniul societății de la data în care dobândește personalitate juridică.¹⁹

Societate cu răspundere limitată care a fost înmatriculată cu respectarea condițiilor stabilite în lege dobândește personalitate juridică, astfel, ea va fi considerată o ființă juridică nouă cu voință proprie. Ea dobândește capacitatea de a încheia acte juridice în nume propriu prin care își exercită drepturile și își asumă obligații proprii.²⁰

Funcționarea societăților cu răspundere limitată

Societatea cu răspundere limitată funcționează prin intermediul organelor de conducere. S.R.L.-ul este o societate autonomă, neexistând organe exterioare care conduc activitatea societății, iar voința ei fiind formată de către asociați. În articolul 135, alin. 1 sunt arătate organele obligatorii și necesare fiecărei societăți cu răspundere limitată. Acestea sunt adunarea generală a asociaților și administratorul/i. Administratorul poate să nu fie asociat (art. 135, alin. 2). Articolul 144 acordă posibilitatea societății cu răspundere limitată de a alege un controlor (cenzor²¹) în contractul de societate. Alegerea acestui organ este facultativă.

Adunarea generală a asociaților este organul suprem de deliberare și decizie al societății. Datorită acestui lucru, acesteia îi revine dreptul de a alege celelalte organe ale societății, și anume administratorul și controlorul (cenzorul). A.G.A. este alcătuită din asociații societății și administratorul societății, care va participa la adunarea generală a asociaților cu vot consultativ, în cazul în care nu este și asociat (art. 136, alin. 2). În situația în care angajații societății sunt în număr mai mare de 50, ei vor fi reprezentați în adunarea generală a asociaților și vor avea vot consultativ.

La adunarea generală au dreptul să participe toți asociații din societate, indiferent de numărul și valoarea părților sociale deținute (art. 123, alin. 1). Legea permite ca asociații să participe în A.G.A. personal sau prin reprezentat. Asociatul- persoană juridică participă la adunarea generală prin administratorul său sau o persoană împuternicită de către acesta.²²

Nu orice întâlnire a asociaților poate fi considerată adunare generală. O întâlnire este considerată adunare generală dacă respectă anumite prevederi legale. Convocarea adunării generale se face de către administratorul societății (art. 138, alin. 1). Adunarea este de două feluri: ordinară și extraordinară. Felul acesteia se determină în ordinea de zi.²³ Convocarea ordinară se convoacă cel puțin o dată pe an de către administrator. În aceasta sunt acceptate raportul și bilanțul anual și se emite hotărârea privitoare la distribuirea profitului și plata dividendelor. Toate celelalte adunări sunt extraordinare, în sensul că ele au o ordine de zi determinată după nevoile presante ale societății. Acestea se pot convoca ori de câte ori este necesar. Asociații pot cere administratorului să convoace adunarea generală, dacă ei reprezintă 1/10 din capitalul social. Dacă administratorul nu convoacă adunarea generală în timp de 2 săptămâni de când a fost sesizat, asociații care au cerut convocarea

¹⁹ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 45

²⁰ЗЛАТАРЕВ Емил, ХРИСТОФОР Веселин, *Търговско право обща част*, Изд. Сиела, 2001, с. 151

²¹Noțiunea de "controlor" în legislația bulgară este asemănătoare în anumite aspecte cu noțiunea de cenzor.

²²ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 81

²³ГЕРДЖИКОВ Огнян, *op. cit.*, с. 158

adunării generale, o pot convoca din propria inițiativă (art. 138, alin. 2). Administratorul mai este obligat să convoace adunarea generală extraordinară imediat după ce pierderile societății depășesc 1/4 din capitalul social (art. 138, alin. 3).

Articolul 139 ne arată că convocarea oricărei adunării trebuie făcută cu notificare, în formă scrisă, către fiecare asociat, cu cel puțin 7 zile înainte de data întâlnirii, dacă nu a fost prevăzut altfel în contul societății. Această notificare trebuie să conțină și ordinea de zi.

Competența adunării generale este enumerată în art. 137, alin. 1, pct. 1-9, dar această enumerare nu este una limitativă. Astfel, A.G.A.:

1. modifică și suplimentează contractul societății;
2. admite și exclude asociați, își dă acordul pentru transmiterea părții sociale către un asociat nou (transmiterea între asociați se face fără acordul adunării generale- art. 129, alin 1);
3. acceptă raportul și bilanțul anual, distribuie profitul și ia decizii pentru plata acestuia;
4. hotărăște majorarea sau reducerea capitalului social;
5. alege administrator, determină remunerația lui și îl eliberează/ revocă din poziția lui;
6. Ia decizii în privința deschiderii sau închiderii unei sucursale/ filiale și participării în alte societăți;
7. Ia decizii în privința achiziției și exproprierii unor bunuri imobile și drepturilor de proprietate asupra lor;
8. Ia decizii în privința formulării cererii de chemare în judecată a societății împotriva administratorului sau controlorului (cenzorului) și angajarea unui reprezentant;
9. Ia decizii referitoare la plăți/aporturi adiționale.

Fiecare asociat are un drept de vot proporțional cu părțile sale sociale (va avea atâtea voturi câte părți sociale deține), dacă nu a fost stabilit altfel în contractul societății (art.137, alin. 2).

Deciziile la care face referire alin.1 pct. 1, 2 și 9 sunt luate cu majoritate de 3/4 din capitalul social, iar decizia în pct. 4, cu unanimitate- în contractul societății poate fi prevăzut ca deciziile să fie luate cu altă formă de majoritate (să nu fie 3/4). Asociatul exclus nu are drept de vot și nu se va ține cont de partea lui socială la vot. Celelalte decizii se iau cu majoritate absolută (1/2 +1 din capitalul social), dacă nu e prevăzut altfel în contractul societății (art 137, alin. 3).

Articolul 143, alin. 1 arată obligativitatea înscrierii hotărârii A.G.A. în registrul intern (evidența societății). Hotărârile adunării generale în privința modificării sau suplimentării contractului societății, precum și deciziile pentru dizolvarea societății, produc efecte după înregistrarea lor în registrul comerțului (art. 144, alin. 3).

Majorarea și reducerea capitalului social, acceptarea și excluderea asociatului, transformarea societății, angajarea și concedierea administratorului, precum și angajarea lichidatorului, produc efecte la momentul înregistrării în registrul comerțului (art. 144, alin. 4).

Administratorul este organ obligatoriu al societății și este necesar funcționării acesteia (art. 135, alin. 1, pct. 2). El va fi numit prin contractul de societate (art. 115) și își exercită funcțiile imediat ce contractul este încheiat. Acesta poate fi numit și ulterior prin hotărârea A.G.A..

Cine poate fi administrator? Nu este necesar ca persoana care va fi administrator să fie și asociat, dar este imperativ ca această persoană să aibă capacitate deplină de exercițiu.²⁴ Nu poate fi administrator persoana care a declarat faliment. Nu poate fi administrator persoana care a fost administrator, membru al organului de conducere sau altui organ de control a unei societăți care a declarat faliment în ultimii doi ani precedenți acestei decizii, dacă au rămas creditori nesatisfăcuți (art. 141, alin. 8).

Societatea poate fi reprezentată de mai mulți administrator. În condițiile existenței mai multor administratori ai aceleiași societăți, ei vor putea acționa independent dacă contractul societății nu prevede contrariul (art. 141, alin. 2). În registrul comerțului se va înscrie numele administratorului care reprezintă societatea (art. 141, alin. 3).

²⁴ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 96

Conform articolului 141, alin. 1, administratorul organizează și conduce activitatea societății conform prevederilor legii și deciziilor adunării generale. Acesta este textul de lege de bază, care într-o modalitate generală conturează competența administratorului. Dar mai sunt menționate responsabilități ale acestuia și în alte dispoziții ale legii; administratorul va convoca adunarea generală a asociațiilor (art. 138), totodată fiind responsabil să țină registrul intern²⁵ al societății (art. 143).

Pentru protejarea intereselor societății, legea interzice administratorilor anumite acțiuni, în lipsa acordului expres din partea adunării generale. Astfel, acestora le este interzis să ocupe funcții de conducere în alte societăți concurente, să participe în alte societăți cu răspundere limitată, să încheie acte comerciale în nume propriu sau în numele societății, fără să beneficieze de acordul A.G.A.. Aceste interdicții pot fi ridicate cu autorizarea societății (art. 142). Dacă administratorul încalcă prevederile articolului 142 va fi obligat să plătească daune pentru prejudiciul cauzat.

Articolul 145 prevede că administratorul și controlorul vor fi trași la răspundere pentru pagubele cauzate societății, în caz că pagubele suferite de către societate au fost cauzate de aceștia.

Administratorul poate fi revocat oricând prin hotărârea A.G.A. (art. 141, alin. 4), în acest caz numele lui fiind radiat din registrul comerțului. Asemenea, el poate cere radierea sa din registrul comerțului cu notificare scrisă către societate. În termen de o lună de la primirea notificării scrise, societatea este obligată să solicite înscrierea radiatorii administratorului în registrul comerțului. Dacă societatea nu a acționat într-o lună, administratorul poate solicita singur radierea sa din registrul comerțului (art. 141, alin. 5).

Împuternicirea, precum și radierea administratorului, vor produce efecte și față de terții de bună-credință, ulterior înregistrării (art. 141, alin. 6).

Noțiunea de „controlor” în legislația bulgară este asemănătoare, în anumite aspecte, cu noțiunea de cenzor. Controlorul este un organ facultativ al societății cu răspundere limitată (art. 135). Contractul de societate poate să prevadă necesitatea alegerii unui controlor (art. 144) sau el poate fi ales ulterior printr-o hotărâre A.G.A. care va fi luată cu vot reprezentând 3/4 din capitalul social.²⁶

Atribuțiile lui sunt de a monitoriza desfășurarea activității societății în concordanță cu contractul societății și cu scopul păstrării patrimoniului societății. Metoda de lucru a controlorului constă în efectuarea de verificări materiale și contabile, precum și verificări ale întregii activități.

Controlorii vor întocmi raport care va fi prezentat adunării generale (art. 140, alin. 1).

Nu pot fi controlori ai societății următoarele persoane:

1. Administratorul, înlocuitorii lui și persoanele angajate de către societate;
2. Soțul, rudele în linie dreaptă și linie colaterală până la gradul al 3-lea ale persoanelor arătate la pct. 1;
3. Persoanele care au fost pronunțate, printr-o hotărâre, ca nedemne, rezultând că nu pot ocupa funcții de demnitate publică.

Dizolvarea și lichidarea societății

Dizolvarea societății se poate realiza în două modalități diferite, și anume, cu și fără lichidare. În cazul dizolvării societății cu lichidare, ea rămâne în existență, dar se încheie activitatea comercială efectivă și începe procedura de lichidare. Odată ce se finalizează procedura de lichidare societatea va fi radiată din registrul comerțului.²⁷

În cazul dizolvării societății fără lichidare, se transmite activitatea și patrimoniul societății către o altă entitate juridică. Acesta este cazul absorbirii de către o altă societate, fuziunii cu altă societate sau transformării societății respective.

Motivele pentru dizolvare sunt de două feluri, contractuale și legale. Articolul 154 dispune

²⁵ Acest registru intern este o evidență a hotărârii A.G.A. și a părților sociale ale asociațiilor.

²⁶ ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 111

²⁷ Поля ГОЛЕВА, *op. cit.*, с. 263

în alin. 2 că pot fi prevăzute motive pentru dizolvarea societății în contractul de societate, ca de exemplu, realizarea scopului înființării.

Motivele legale sunt enumerate în articolul 1, alineatul 1, punctele 1-5, iar ele sunt:

1. Trecerea timpului stabilit, în contractul de societate. pentru durata societății;
2. Prin hotărârea asociaților, luată cu majoritate de 3/4 din capitalul social, dacă în contractul societății nu s-a prevăzut majoritate mai mare;
3. Prin fuziune și achiziție într-o societate pe acțiuni sau societate cu răspundere limitată;
4. Prin declararea falimentului;
5. Printr-o hotărâre a curții Raionale*(în a căreia raza teritorială este sediul societății)* în cazurile prevăzute de legea prezentă.

Articolul 155 enumeră cazurile menționate mai sus. Astfel, societatea poate fi dizolvată printr-o hotărâre a instanței Raionale în a căreia rază teritorială se află sediul societății la cererea asociaților care reprezintă 1/5 din capitalul social, dacă există motive temeinice și la cererea procurorului în cazul în care activitatea societății este contrară legii sau în cazul în care timp de 3 luni societatea nu are administrator înregistrat.

Dizolvarea societății din motivul prevăzut de art. 154, punctele 1, 2 și 5 și art. 155 va deschide procesul de lichidare (art. 156).

Lichidarea reprezintă ansamblul operațiunilor juridice necesare terminării tuturor afacerilor încă nefinalizate la data dizolvării societății, vânzarea bunurilor din activul societății, satisfacerea creanțelor societății, achitarea datoriilor acesteia și împărțirea activului net între asociați.²⁸

Când dizolvarea societății se realizează cu lichidare, se va schimba firma societății, adăugându-i-se obligatoriu sintagma „în lichidare”.

Termenul în care trebuie să fie finalizată procedura de lichidare va fi dat de adunarea generală a asociaților.²⁹

Lichidatorul societății este administratorul, cu excepția cazului în care este numită o altă persoană prin contractul societății sau prin hotărârea adunării generale. La cererea controlorului (cenzorului) sau a asociaților care dețin cel puțin 1/10 din capitalul social, instanța poate numi alți lichidatori.

Societatea în care capitalul este deținut de către o singură persoană fizică se dizolvă prin moartea sa, dacă nu se prevede altfel sau moștenitorii acesteia nu doresc să continue activitatea. În cazul în care capitalul este deținut de către o persoană juridică, odată cu dizolvarea persoanei juridice se va dizolva și societatea (art. 157)

²⁸ТАДЖЕР Витали и други, *op. cit.*, с. 114

²⁹ЗЛАТАРЕВ Емил, *op. cit.*, с. 157

Dreptul la despăgubiri în materia divorțului

**Marancea Mădălina-Cristina, masterand
Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept**

1. Originea dreptului la despăgubiri din sfera divorțului

Dreptul la despăgubiri își are sorginea în art.266 din Codul civil francez care a servit drept sursă de inspirație pentru art.388 din Noul Cod civil (Legea 287/2009). Reglementarea franceză prevedea: ”atunci când divorțul se pronunță din culpa exclusivă a unuia dintre soți, acesta poate fi obligat la plata unor daune compensatorii pentru prejudiciul material sau moral pe care desfacerea căsătoriei l-a provocat celuilalt soț. Acesta din urmă poate pretinde daune cu ocazia acțiunii de divorț”.³⁰

Articolul 388 din Noul Cod civil român are următorul conținut: ”Distinct de dreptul la prestație compensatorie prevăzut la art. 390, soțul nevinovat care suferă un prejudiciu prin desfacerea căsătoriei, poate cere soțului vinovat să îl despăgubească. Instanța de tutelă soluționează cererea de divorț.”,³¹

Cererile având ca obiect acordarea despăgubirilor sunt rare aceasta ca urmare a faptului că instituția este o noutate în dreptul nostru, ea neregăsindu-se în Codul familiei, dar și pentru că este adesea confundată cu **Prestația compensatorie**, o altă instituție a divorțului cu un regim juridic mai restrictiv. Așadar, legiuitorul a considerat necesar să facă distincția în incipitul art.388 din Noul Cod Civil.

Despre distincția făcută de legea română între **Dreptul la despăgubiri** și **Prestația compensatorie** vom vorbi pe larg în cuprinsul acestei lucrări, deoarece ea a dat naștere unor mari controverse.

2. Natura juridică și condițiile de acordare ale despăgubirilor

În ceea ce privește **natura juridică** a dreptului la despăgubiri, în literatura de specialitate nu există o opinie unanim acceptată. Astfel, fiind vorba despre relațiile dintre soți, un teritoriu vast guvernat de subiectivism, unii autori văd dreptul la despăgubiri ca pe o sancțiune de ordin patrimonial pentru soțul vinovat de desfacerea căsătoriei, iar ceilalți ca pe o formă specială de răspundere civilă delictuală.

Aceia care susțin prima opinie argumentează spunând că art.309 Cod Civil vorbește despre ”îndatoriri ale soților”, (îndatoririle de a-și acorda respect, fidelitate și sprijin moral), formularea articolului ducându-ne cu gândul la obligații morale, iar nu juridice³². Știm cu toții că, deși bunele moravuri sunt apărute prin norme de drept penal și de drept civil morala nu este izvor de drept în sistemul nostru de drept, iar obligațiile ce derivă din aceasta nu pot fi impuse cu ajutorul forței coercitive a statului, deoarece vizează comportamentul fiecărui individ în parte, fiind o expresie a libertății de exprimare.

³⁰ Codul civil francez, art.266

³¹ Legea 287/2009, Codul civil român, art 388

³² Marius Floare Unele observații privind despăgubirile în caz de divorț conform articolului 388 din Noul Cod Civil

De cealaltă parte, sunt doctrinarii care susțin ca Dreptul la despăgubiri este o formă specială a răspunderii civile delictuale care vizează repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea obligațiilor juridice ce compun instituția căsătoriei³³, opinie la care mă alătur și eu. Consider că în ceea ce privește obligațiile dintre soți acestea sunt ”obligații speciale ” întrucât se nasc în familie, deci au o aparență de obligații exclusiv morale, dar în realitate exced granițele moralității, bucurându-se de o reglementare legală.

Prejudiciul de care vorbeam mai sus este reprezentat de divorțul din culpa exclusivă a unuia dintre soți, mai este numit și divorț- sancțiune, iar nu de motivele care au condus la divorț. Divorțul în sine este cel care îndreptățește soțul nevinovat la solicitarea de despăgubiri.

Condițiile de acordare a despăgubirilor sunt următoarele:

a) existența unei fapte ilicite-poate să conștie în orice faptă a soțului vinovat care să fi cauzat un prejudiciu moral sau material(alungarea soțului nevinovat din domiciliu, fapt care îl determină să plătească o chirie sau suferința cauzată de comportamentul soțului vinovat de desfacerea căsătoriei în timpul procesului de divorț);³⁴

Nu putem cuantifica gravitatea faptelor, deoarece asta ar însemna să trăim, pe rând, viețile tuturor persoanelor aflate într-o atare situație, ceea ce este imposibil, așadar legiuitorul a renunțat la ”faptele deosebit de grave” din cuprinsul Codului civil francez, necondiționând acordarea despăgubirilor de existența lor, gravitatea faptelor apreciindu-se de la caz la caz.

b) existența unui prejudiciu(prejudiciu despre care am vorbit mai sus);

c) legătura de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu;

d) vinovăția autorului faptei ilicite;

e) nevinovăția soțului care solicită acordarea despăgubirilor.

Observăm că răspunderea civilă specifică divorțului se aseamănă cu cea din dreptul comun prevăzută de art.1357 Cod civil, condiția particulară³⁵ pentru cea care le diferențiază, fiind cea referitoare la inocența soțului care solicită acordarea despăgubirilor.

3.Jurisprudență relevantă

În practică, s-au acordat despăgubiri soției pentru suferința sufletească cauzată de atitudinea defăimătoare pe care soțul a avut-o la adresa soției în cercul comun de prieteni, cât și față de prietenii fiului lor. Relația extraconjugală a soțului și violența domestică la care a fost expusă soția, favorizându-i starea de rău. Desfacerea căsătoriei în sine a fost încă un șoc, fiind împreună de mult timp, mai exact 19 ani. Instanța a apreciat ca reclamanta este îndreptățită la acordarea despăgubirilor care să repare prejudiciul moral cauzat acesteia de acțiunile malițioase ale soțului său.³⁶

În jurisprudența franceză, s-a admis cererea în despăgubiri pentru repararea prejudiciului moral cauzat prin distrugerea imaginii de familie unită și armonioasă de care se bucura un cuplu și copilul lor, ca și prejudiciu produs prin divorț, iar distinct de aceasta, s-a admis și cererea de reparare a prejudiciului suferit de soția care, din cauza comportamentului soțului-angajat într-o relație de concubinaj și proferând injurii la adresa soției-a recurs la gesturi extreme, suicidale.³⁷

Într-o altă speță, instanța i-a acordat beneficiul locuinței conjugale soțului vinovat de desfacerea căsătoriei pentru că acesta nu era proprietar al niciunui alt imobil de locuit.³⁸

Astfel ,instanțele țin cont de repercusiunile pe care acțiunile celui alt soț, le-ar putea avea în plan spiritual, psihologic, profesional, dar și în plan material.

De exemplu, speța din jurisprudența franceză face vorbire despre un prejudiciu moral aferent

³³Marieta Avram *Drept civil Familia*, Ediția a2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu,București,2016,p.146

³⁴Flavius Antoniu Baias *Noul Cod civil Comentariu pe articole*, Ediția 2,Editura C.H.Beck, București 2014,p.467

³⁵Idem

³⁶Tribunalul Iași, Decizia civilă nr 151/9 februarie 2017, portal.just.ro

³⁷Marieta Avram, *Drept civil Familia*, Ediția a2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu,București,2016,p.146

³⁸Judecătoria Constanța, Sentința civilă 4145/2015,portal.just.ro

divorțului, dar și psihologic, deoarece soția a fost supusă la violență psihică, care a adus-o în pragul sinuciderii, fapt ce poate fi calificat ca omor cu intenție indirectă, având și rezonanță penală.

Repararea prejudiciului poate avea loc în bani (în prima speță soția a primit 35.000 de lei cu titlu de despăgubiri) sau în natură (atribuirea unui drept de folosință asupra locuinței conjugale).

Despăgubirile se pot acorda sub forma unei sume globale sau sub formă de prestații periodice dacă prejudiciul are caracter de continuitate. Cuantumul lor se ³⁹ poate mări sau micșora, în funcție de întinderea prejudiciului și de durata existenței lui, putând viza chiar și un prejudiciu viitor.

4. Distincția dintre Dreptul la despăgubiri și Prestația compensatorie.

Așa cum am spus în incipitul acestui articol **Dreptul la despăgubiri** se deosebește de **Prestația compensatorie**, chiar dacă cele 2 instituții își găsesc aplicarea ambele în materia divorțului din culpa exclusivă a soțului pârât.

Prima deosebire este dată de scopul diferit al instituțiilor în discuție. Prestația compensatorie are ca scop compensarea dezechilibrului semnificativ pe care divorțul l-ar cauza în condițiile de viață ale celui care o solicită.

Dreptul la despăgubiri are ca scop compensarea suferinței provocate de divorț.

A doua deosebire între condițiile de acordare. Prestația compensatorie impune ca durata unei căsătorii să fie de cel puțin 20 de ani, în timp ce Dreptul la despăgubiri este mai flexibil, lăsând la aprecierea instanței oportunitatea atribuirii despăgubirilor.

Sub aspect procesual, despăgubirile pot fi solicitate numai în cadrul procesului de divorț, în termenul general de prescripție, de 3 ani, deși sunt unii autori care susțin posibilitatea acordării lor pe cale separată.⁴⁰

În încercarea de a elimina confuzia ce are loc între ele vom lua un exemplu practic.

5. Prezentarea cazului practic

În fapt, reclamantul B.G. a solicitat prin cererea din 29. august 2011 desfacerea căsătoriei încheiate la 06 iulie 1988, în contradictoriu cu pârâta B.M. Raporturile de căsătorie au fost grav vătămate, după spusele reclamantului, de comportamentul pârâtei care pe fondul consumului excesiv de alcool îl jignează spunându-i nemernic și făcea scandal târziu în noapte, deranjând și vecinii.

La rândul ei, pârâta îl acuză pe reclamant de consum excesiv de alcool, acuzație susținută de martori care spun că poliția i-a reținut permisul auto pentru că l-a surprins conducând sub influența băuturilor alcoolice. B.M. susține că soțul are și o relație extraconjugală, afișându-se cu amanta în public și făcându-i cadouri, afirmații confirmate de o vecină care i-a văzut împreună la cabinetul pârâtului, ba mai mult l-a văzut pe acesta dându-i un parfum.

Prin urmare, pârâta cere despăgubiri în cuantum de 10.000 de lei pentru suferința cauzată de divorț, infidelități și prestație compensatorie, deoarece condițiile sale de viață sunt precare, neputând să muncească mai mult de 4 ore pe zi, din cauza invalidității dobândite în timpul căsătoriei.

În drept, pârâta invocă art. 395 Cod civil ca temei pentru acordarea prestației.

Tribunalul Botoșani îi acordă, în urma exercitării căii de atac ordinare a apelului doar prestația compensatorie, în cuantum de 150 lei lunar, socotind că aceasta va compensa și prejudiciul moral cauzat de suferința provocată de divorț și infidelități.⁴¹

Soluția este una greșită, deoarece instanța confundă 2 instituții distincte. Aplicarea legii în timp este, de asemenea, eronată pentru că uzează de o instituție născută sub legea nouă, în cazul unei situații guvernate de legea veche (cererea a fost introdusă în data de 29.08.2011, iar Codul civil

³⁹ Art 1386, Cod civil

⁴⁰ Flavius Antoniu Baias *Noul Cod civil Comentariu pe articole*, Ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 468

⁴¹ Decizia nr. 13A din 31 Ianuarie 2013, Tribunalul Botoșani, portal.just.ro

nou a intrat în vigoare la data de 01.10.2011).Astfel a fost încălcat principiul neretroactivității legii civile.

6.Concluzii

Sunt de părere că Dreptul la despăgubiri este un instrument util pentru apărarea intereselor soțului suferind, cu atât mai cu cât este distinct de Prestația compensatorie și de Obligația legală de întreținere existentă între foștii soți, având un regim juridic nu foarte restrictiv.

Divorțul este ,spun psihologii, a doua mare traumă în viața unei persoane, succedând pierderea unui copil, iar atunci când ne confruntăm cu el, este bine spus să avem la îndemână instrumente juridice variate care să ne ajute să mergem mai departe. De aceea, cred cu tărie că va fi uzitat din ce în ce mai des în procesele de divorț.

RECENZII

Întortocheatul drum spre desfacerea nodului gordian fără a-l tăia. *Diplomația* de Henry Kissinger¹

**Av. Ionela Cuciureanu
Baroul București**

A vorbi despre lucrarea pe care v-o propun astfel este o sarcină fie prea ușoară, fie prea grea.

Prea ușoară pentru că despre autorul său, Henry Kissinger, cu greu se mai poate adăuga ceva la expozeul meritelor sale indiscutabile. A afirma că este una dintre cele mai strălucite minți ale secolului, în domeniul relațiilor internaționale, probabil că este încă insuficient. A aminti că a influențat în mod decisiv desfășurarea Războiului Rece este iarăși insuficient. Practic, este posibil ca astăzi să ne ascundem „doar” de un virus, și nu de radiațiile mortale ce urmează ca o trenă a morții unei explozii nucleare și datorită viziunii sale. Dar asta nu vom ști niciodată. Ce știm este faptul că astăzi, la vârsta venerabilă de 96 de ani, trage un semnal de alarmă asupra posibilelor efecte ale utilizării inteligenței artificiale asupra echilibrului societăților umane. Și cu aceasta cred că am spus totul.

Dar nu despre autor am vrut să vorbim astăzi, ci despre carte. Pentru că această lucrare vine să ne întărească, dar și să ne demoleze unele convingeri despre relațiile internaționale și dreptul internațional public. Să ni le întărească și să ni le demoleze simultan, și tocmai în aceasta rezidă marea ei provocare.

Astfel, fie că vedem arena internațională drept un mediu în care interesul este urmărit cu ignorarea oricărui scrupul, sau avem o viziune romantică ori utopică, în care dăm crezare declarațiilor liderilor care invocă principii morale și respectarea strictă a dreptului internațional, în ambele cazuri greșim.

Și, mai ales, greșim atunci când subestimăm rolul Americii în configurarea modului în care înțelegem astăzi aceste discipline.

Ei bine, după lectura acestei lucrări nu vom mai face aceasta niciodată, chiar dacă modul în care autorul își demonstrează principala teză este atât de discret încât ai putea crede că America nici nu se află în centrul expunerii sale. Modalitatea în care autorul prezintă desfășurarea ultimelor aproape patru secole de istorie a relațiilor diplomatice plasează în fața cititorului, în fiecare capitol, două personalități ale epocii tratate, adesea rivale, pe care le analizează în tandem, cu calitățile, defectele, idealurile și obsesiile lor. Dar dincolo de acestea se găsește, întotdeauna, ideea. Și, mai ales, acel element revoluționar din personalitatea fiecărui om de stat analizat.

Pentru că, ați ghicit, Kissinger nu este deloc străin de conceptele cheie ale dreptului

¹ <https://www.juridice.ro/682624/intortocheatul-drum-spre-desfacerea-nodului-gordian-fara-a-l-taia-diplomatia-de-henry-kissinger.html>

internațional. Numai că acestea nu pot fi înțelese corespunzător fără a le studia geneza. Iar geneza multora dintre ele este exceptionalismul american și viziunea wilsoniană asupra lumii.

De aceea, în aceste momente mai mult decât oricând, trebuie să studiem și să înțelegem aceste lucruri. Și de aceea *Diplomația* este o lectură indispensabilă atât studentului, cât și specialistului sau, pur și simplu, cititorului care vrea să înțeleagă lumea în care trăiește și conflictul etern între interesul național și dreptul și morala internaționale. Dar este cumva vorba despre un astfel de conflict? Oare viziunea wilsoniană poate conviețui cu interesul național? Pot fi cele două conciliate? În ceea ce mă privește, lectura *Diplomației* mi-a oferit răspunsul. Dumneavoastră vi-l va oferi?

Top 3 citate

„În secolul XX, nici o țară nu a influențat relațiile internaționale atât de hotărâtor și în același timp ambivalent precum Statele Unite. Nici o societate nu a insistat cu mai multă fermitate asupra inadmisibilității intervenției în afacerile interne ale altor state și nu a susținut cu mai mult patos că propriile sale valori sunt universal aplicabile. Nici o națiune nu a fost mai pragmatică, în dirijarea de zi cu zi a propriei sale diplomații sau mai ideologică în urmarea convingerilor sale moral istorice. Nici o țară nu s-a angajat cu mai multă reținere în exterior, chiar și atunci când a întreprins alianțe și și-a asumat obligații de anvergură și amploare fără precedent”.[1]

„Călătoria Americii prin politica internațională a fost triumful credinței asupra experienței”.[2]

„Pentru cea mai mare parte a umanității și cele mai lungi perioade ale istoriei, imperiul a fost modul tipic de guvernământ.”[3]

CE MI-A PLĂCUT

Pe parcursul unei lecturi care, în ciuda complexității subiectelor tratate, curge ca o conversație agreabilă în fața unei cești de cafea, pe peluza unei reședințe ambasadoriale, în fața ochilor cititorului se aștern Richelieu și a sa privilegierie, revoluționară pentru acele vremuri, a interesului național în detrimentul ideii de universalitate sau a afilierii religioase, complexitatea sistemului de alianțe suprapuse al lui Bismarck sau privirea glacială dar teribil, criminal de lucidă a lui Stalin (al cărui singur defect din perspectiva adecvării trăsăturilor intelectuale la scopul urmărit, este văzut a fi convingerea că și ceilalți oameni de stat manifestă aceeași luciditate lipsită de scrupule) sau elanul greu de stăvilit al lui Nasser.

Dar, dincolo de toate, cel puțin pentru perioada ultimului secol, se găsește personalitatea aparent visătoare a lui Woodrow Wilson, cu viziunea sa atât de diferită asupra sistemului internațional, față de ce cunoșteau contemporanii săi europeni, încât părea absolut utopică. O concepție având, însă, rădăcini adânci în credința Părinților Fondatori ai SUA și ai urmașilor lor în caracterul excepțional al operei lor. Desigur, viziunile idealiste sunt ușor de subestimat. Însă, atunci când o astfel de viziune se împletește cu determinarea de care numai coloniștii plecați să cucerească întinderile nesfârșite ale Vestului pot da dovadă și cu forța unei națiuni tinere, dinamice, adaptabile și înzestrate cu acea ingeniozitate care se dezvoltă numai în lipsa barierelor, ea poate fi exportată și poate sta la baza a ceea ce astăzi este acel set de concepții privitoare la relațiile internaționale care ghidează astăzi aproape întreaga emisferă vestică a lumii și care stă la baza înțelegerii contemporane a dreptului internațional.

CE NU MI-A PLĂCUT

Nu aș putea identifica ceva ce să îmi fi plăcut în mod manifest la cartea lui Kissinger. Dar, anesteziindu-mi pentru câteva momente entuziasmul subiectiv față de carte și erijându-mă în postura unui critic cu (măcar) o aparență de obiectivitate, aș putea spune că lucrării îi lipsesc evenimentele ultimilor ani, mai ales dacă ne gândim că anii de după ediția americană au adus evenimente care ar putea contrazice unele dintre ideile principale din carte, astfel încât o ediție revizuită și actualizată s-ar impune, care să includă și evoluțiile recente.

[1] „Diplomația”, Henry Kissinger, Editura All, București, 2010, p.15-16.

[2] Ibidem.

[3] Idem, p.18.

Evenimente Baroul Dolj 2020

Atelier - „Contabilitatea profesiei de avocat”,

Joi 27 februarie 2020

UNIUNEA NATIONALA A BAROURILOR DIN ROMANIA
BAROUL DOLJ
INIINTAT IN ANUL 1865

Baroul Dolj organizează **ATELIERUL DE LUCRU** cu tema

CONTABILITATEA PROFESIEI DE AVOCAT

Moderatori - Av. Alin Săndulescu, Av. Cosmin Năpruiu, Ec. Dacia Cezarina Trușcă

Joi, 27 februarie 2020, ora 14.00, sediul Baroului Dolj

Baroul Dolj
Bulevardul Carol I, nr. 1, bl. 17D mezanin, 200678, Craiova, Dolj * Tel: 0251 41 39 40 / 0351 40 84 30, Fax: 0251 41 39 37
E-mail: office@barouldolj.ro, Website: www.barouldolj.ro

Conferința - ” Impactul noilor tehnologii asupra profesiei de avocat”- Vineri, 14 februarie 2020

Organizatori

Parteneri

Wolters Kluwer România

HOLISUN

Conferința IMPACTUL NOILOR TEHNOLOGII asupra PROFESIEI DE AVOCAT

AGENDA EVENIMENTULUI:

14.00 – Deschiderea conferinței

- Prof. univ. dr., av. **TRAIAN BRICIU**, Președintele UNBR
- Prof. univ. dr., av. **SEVASTIAN CERCEL**, Decanul Facultății de Drept, Universitatea din Craiova
- Prof. univ. dr., av. **LUCIAN SĂULEANU**, Decanul Baroului Dolj

14.15 – Partea I:

Moderator: Av. **DRAGOȘ NICU**, Prădecanul Baroului Dolj

- Profesor **GEORGE RUSU**, Amazon – Marea Britanie, *Inteligenta artificială și impactul acesteia asupra profesiei profesiei de avocat;*
- Av. **ANTONIO IORDAN**, membru al Comisiei Permanente a UNBR, *Aplicațiile software... moft sau necesitate?*
- Av. **TUDOR COLȚAN**, Baroul București, *Viitorul avocaților litigianți în era „AI Lawyer”;*
- Av. **SERGIU CAPIȘIZU**, Baroul București, ing. **BOGDAN POPESCU**, *Inteligenta Artificială, instrument util în managementul și fidelizarea clienților;*
- **ADRIAN MĂNTOIU**, Directorul General Wolters Kluwer România, **GABRIEL UNGUREANU**, Directorul Executiv Wolters Kluwer România, *Artificial Intelligence @ work.*

16.15 – PARTEA A II-A:

Moderator: Av. **BOGDAN MIHĂLOIU**, Consilier al Baroului Dolj

- Av. **CĂLIN IUGA**, Baroul Cluj, *Securitatea cibernetică pentru avocați – pericole și măsuri de prevenire și protecție;*
- Prof. univ. dr., ing. **OLIVIU MATEI**, Holisun, *Prezentarea softului AIDA Law (Ajutăm, Inovăm, Dezvoltăm, Adaptăm);*
- Av. **LARIȘA-ANTONIA CAPIȘIZU**, Baroul București, *Identitatea digitală;*
- Mediator **ADI GAVRILĂ**, *Soluționarea disputelor în spațiul virtual (ODR) – o viziune pentru 2030.*

14 februarie 2020

Aula Magna „Ion Dogaru”
Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova

Depunere jurământ avocați stagiari, 12 martie 2020

Adunarea Generală a Baroului Dolj, 1 septembrie 2020

Moment de reculegere în memoria avocatei Ebru Timtik, 07 septembrie 2020

Baroul Dolj sprijină inițiativa „Let`s Do It, Romania!” cu ocazia Zilei de curățenie Mondială, 19 septembrie 2020

**Baroul Dolj - cursuri de perfecționare în vederea
consolidării cunoștințelor în domeniul dreptului
transfrontalier, octombrie 2020**

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA

GOVERNMENT OF BULGARIA

***Cross-Border Partnership for Training and
Labour mobility in the Juridical field***

Reglementarea migrației transfrontaliere

lector GOGA CRISTINA

Craiova, 16 octombrie 2020